Ludmila Spīlberga — Elpinika lugā «Aspazija».

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

Aspazija
īstajā vārdā Johanna Emīlija Lizete Rozenberga,
vēlāk Elza Pliekšāne
Kas ir Aspazija? Gluži svešs vārds svešā tautā, svešos laikos.

Man jāatzīstas, ka es šo grieķisko vārdu nemaz nebūtu kā savu pseidonīmu izraudzījusēs, ja es, pirmoreiz to lietodama, būtu kaut cik prātīgāka un vecāka bijusi, jo citādi varēju iedomāties, ka latviešu ausīm tas gluži svešs izklausās. Es arī viņu lūkoju atmest, kad vecāka un prātīgāka kļuvu, un saukties savā parastā ģimenes vārdā, bet tas man neko nelīdzēja, tad jau publika pate mani no šī vārda vaļā nelaida, kaut tas arī uz manām grāmatām vairs netika drukāts («Sarkanās puķes» no Elzas Rozenberg). Man bij jāatgriežas atkal pie Aspazijas un pie tās arī jāpaliek. Un vēl vairāk — man šim vārdam reiz nu bij jādod tuvāks izskaidrojums un jāliek dzīvot miesā un tēlā, kā tur reiz senos laikos dzīvojis tanī tautā, kura skaitās par visu tautu un laiku priekšzīmi.

Kopoti raksti 4 sēj
Liesma 1986
Noskannējis grāmatu un FB2 failu izveidojis Imants Ločmelis
ASPAZIJA
Senhelladas drama 5 cēlienos

-
- PIRMAIS CELIENS
- OTRAIS CĒLIENS
- Pirmā aina Perikla mājā.
- Otrā aina Hiponika mājā.
- TREŠAIS CĒLIENS
- Pirmā aina Eimenīdu alā.
- Otrā aina
- CETURTAIS CĒLIENS
- PIEKTAIS CĒLIENS
- 1. SKATS
- KA RADUSIES DRAMA «ASPAZIJA»

ASPAZIJA
Senhelladas drama 5 cēlienos
Personas
P e r i k l s
Anaksagors Sokrats- filozofi, Perikla draugi

F e i d i j s, tēlnieks
S o f o kl s, dzejnieks
H i p o n i k s, kāds bagātnieks
Arhons, bazilejs
D i o p e i t s, virspriesteris
L a m p o n s, zemāks priesteris
T u k i d i d s Ķ a ll i a s s T r a z o n s oligarhi
D i o n s P o ll u ĸ s Sporgils E i a g o r s -PILSOŅI
T e l e z i p e, Perikla sieva
E l p i n i k a, viņas draudzene
A l k i b i a d s, zēns, 10—12 gadu vecs, Perikla audžudēls
P a r a l s, zēns, 9 gadi vecs, Perikla dēls
Aspazija, Hiponika radiniece no Mīlētas
Melisa, kāda hetēra
L e u k i p e Ķ a p s a Gl a u k a Manto F r a z i k l e j a oligarhu sievas
E f i a lt s, Perikla sūtnis
Vēstnieks
Rakstvedis
Leksiarhs
A l e k t o M e g e r a T i z i f o n e erinijas
Pilsoņi, pilsones, milezieši, rodieši, zamieši, megarieši, spartieši
Laiks: Perikla laikmets Notikumu vieta: Atēnas

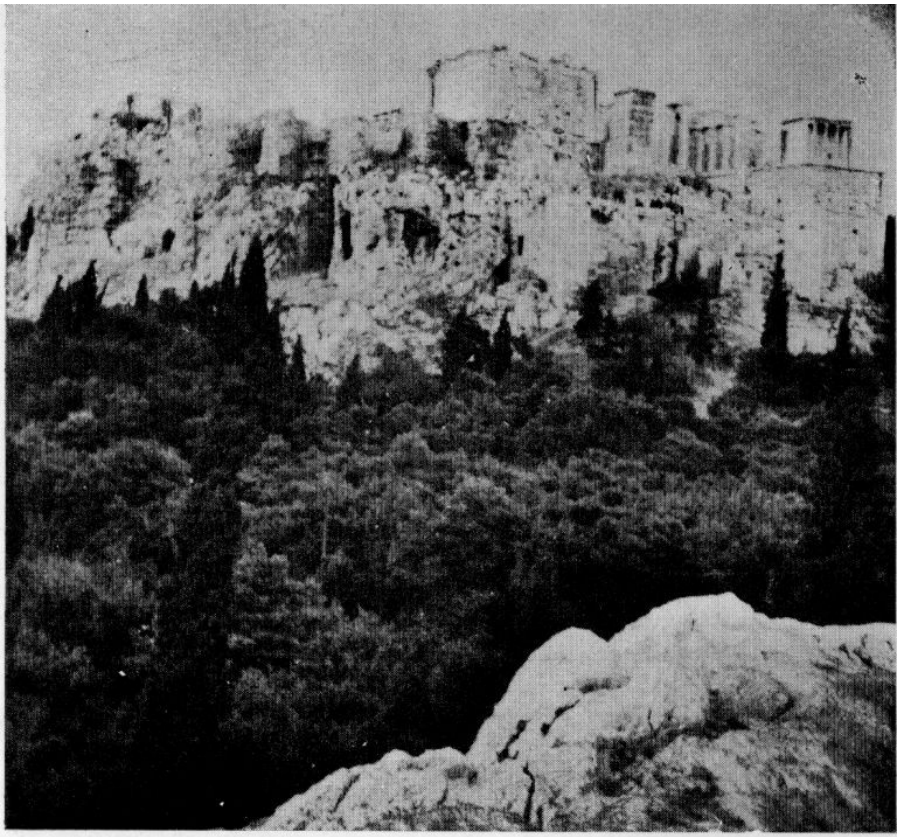

Akropole. Skats no agoras 1983. gadā.
S. Vieses foto.

Pirmais cēliens: Uz Pniksas
Otrais cēliens
Pirmā aina: Perikla mājā Otrā aina: Hiponika mājā
Trešais cēliens
Pirmā aina: Eimenīdu alā Otrā aina: Akropolē Ceturtais cēliens: Perikla mājā Piektais cēliens: Areopags uz Areskalna

Lilija Ērika — Aspazija un Jānis Ģērmanis — Perikls lugā «Aspazija».

Lilija Ērika — Aspazija un Jānis Ģērmanis — Perikls lugā «Aspazija».

Ludmila Spīlberga — Elpinika lugā «Aspazija».

PIRMAIS CELIENS
Uz Pniksas.

Dibenā pilskalns, apklāts ar gruvekļiern. Tikai viens pats Atēnas Pro-mahas tēls paceļas_ nesagrauts visā cēlumā. Galvā Atēnai mirdzoša bruņu cepure, viena rokā pacelts šķēps, otra roka balstās uz vairoga. Pa labi Areskalns ar Areopagu un Erehteionu, noslēgtu ar erīniju birzi. Pa kreisi, drusku zemāk, Nimfu pakalns.

Uz Pniksas visapkārt soli priekš pilsoņiem. Pa kreisi ceļš uz agoru, pa labi uz Erehteionu. Vidū pret dibenu runātāja akmens, ar altāri priekšā; tas apkārts ar mirtu vainagiem priekš runātājiem. Abās pusēs tam neaugstas kapenes. Akmens senāk bijis augstākā Ceisa altāris.

Gaiša priekšpusdiena. Reizē sapulces un tirgus diena.

1. SKATS

Oligarhi: Tukidids, Kalllass, T r a z o n s,

Trazons *(vecis)*

Jau diezgan vēls, bet sēdi nesāk vēl.

Tukidids

Mums jāgaida, ja patīk Periklim.

K a ll i a s s

Viņš visu rītu sēd jau apspriedē Ar pritaņiem, kas labs nu atkal būs!

Tukidids

Varbūt mūs šodien atkal aplaimos Ar jaunām reformām.

K a ll i a s s

Man pietiek jau!

Trazons

Uz salām esot sūtņi sūtīti Saukt sabiedrotos līdz uz apspriedi.

Tukidids

E, blēņas! Tā tik ārišķība vien!

Vai salas arī drīkst kur līdzi runāt,

Vai Periklis viens pats nav noteicējs?

K a ll i a s s

Kas viņš pēc stāvokja, tik strafēgs vien! Nekad pat arhontos nav ticis vēlēts!

Tukidids

Bet visus pratis sev no ce|a bīdīt.

Pat Kimons izdzīts.

K a ll i a s s

Dižais Kimons trimdā.
Viņš tautas draugs bij, tautu žēloja.
Trazons
Viņš saviem dārziem lika noplēst žogus,
Lai iet un ēd ikviens, cik patīkas.
Tukidids
Jā, Kimons, lūk, tas tautu žēloja,
Bet Periklis, tas tautai glaimot prot.
Priekš Kimona bij tautā ubagi,
Priekš Perikla ir pilsoņi tik vien.
Jā, vairāk vēl, tie tagad hēliasti Un lepni tiesā sēd.
K a ll i a s s
Sie dienas zagli No Falerona dubļiem salasīti!
Tukidids
Tie tagad izšķir mūsu likteni:
Ar vienu melnu lodīti vai baltu Tie var mums nāvi lemt vai dzīvību.
Trazons
Ko sakāt, kādā laikmetā mēs esam?
Es apjēgt nespēju šīs pārgrozības.
Tukidids
Nu, mēs jau demokrātu laikmetā.
Trazons
Ko? demokrāti — mēs? Es nē, nekad — Lūk, mana cilts līdz pašiem dieviem sniedz, Es rada dievišķīgai Helenai,
Kas bij no gulbja olas izperēta,
Kad Ceiss kā gulbis Lēdu bija skāvis.
Tukidids
Tik pielūko, ka ola nesaplīst.
K a ll i a s s
Vai Periklis, kas saucas demokrāts Un citus pārvērst grib par tādiem līdzi,
Nav pats ar dižciltīgs, alkmeonīds?
Vai neredzat, cik izskatā pat līdzīgs Viņš tirānam Peizistratam?
Trazons
Patiesi
Kā tauta neredz to?
Tukidids
Mums jāatver tai acis.
K **a ll** i a s s
Jā gan, mums jāsāk pretī rīkoties,
Jo plūsma, kas še tagad uzplūduse,
Tā var mums pāri iet, mūs aizskalot. — Tev, Tukidid, ir šodien jāuzstājas.

Kopš Kimons trimdā, esi tu mums vadons.

2. SKATS

Uznāk herolds, pavadīts no karoga nesēja. Pēdējais nes satītu karogu, kuru atritina un piestiprina virs runātāju akrneņa. Herolds attin vaļā garu, aprakstītu papirusa rulli, aptītu ap bomīti, kurš abos galos izrotāts ar baltkauia vai metāla pogām un kopā saturēts ar sarkanām vai dzeltenām pergamenta saiksnēm.

Herolds

(nolasa ska\ā balsī).

«Atēnu pilsoņi, nākat!
Atstājat mājas un sētas,
Atstājat tirgus un ielas,
Atstājat izliktās preces,
Izmestos tīklus jūrā,
Iesēto sēklu druvās,
Ganāmos barus uz pļavām!
Uzceltais karogs jūs sauc!
Nākat uz lielo dienu,
Tauta lai padomē sēd,
Moirai tur krēslis likts,
Temīda mūžības svaros Tautas likteni sver;
Vīru varonīgs spēks,
Sirmgalvju apdomīgs prāts,
Jaunekļa ugunīgs spars,
Tie lai atsvaru dod,
Tie lai nākotni lemj!»

(Nolasījis iepūš trīs reizes ragā, noiet.)

3. SKATS

Uznāk divi skitu strēlnieki zem leksiarha vadības, kuriem ir kārtībnieku uzdevums. Viņi nostājas abās pusēs ieejai un pārbauda papirusu ruļļus, kuros ierakstīti pilsoņu vārdi.

L e κ s i a r h s

Uznāk pilsoņu bars trokšņodams.

Pamazām! Viens pēc otra! Negrūstāties!

Ko paliec stāvot? Laid jel citus nākt!

Uz priekšu! tā! pēc kārtas! tik pēc kārtas!

Viena daļa no pilsoņiem piebiedrojas oligarhiem un atšķiras savrup, otra puse nodalās savā pūli. Pirmējie greznāki pēc apģērba,

valkā bārdas, rokā tiem tomēr zaru nūjas. Vienkāršie pilsoņi pa lielākai daļai audeklu drēbēs ar tesāliešu cepurēm vai ari ar kailu galvu.

D i o n s

Kā tiki galā, teic, ar savām precēm?
Vai pārdevi?

P o ll u ĸ s

Es vergam atstāju.

D i o n s

Bet ja nu apzog vergs?

P o ll u ĸ s ,

Kas liels, lai zog!
Vai šodien man tik vien kā preces prātā!

E i a g o r s

Vai šis gan labāks? mājas atstāj klaidā!
Tam visu ritu dedza papēži Skriet šurp uz sapulci.

D i o n s

Tev ar ne mazāk.
Kopš mēs par hēliantiem izvēlēti,
Nav mājās dzīves vairs, tur viss tik šaurs,
Un sīkos darbus sievas veic ar vergiem.
Tu, cilvēks, sevī it kā lielāks jūties,
Tu esi pilsons, valstī loceklis Un drīksti runāt, spriest un domāt līdzi,
Kur tikai lielie gari balsi cēla.

S p o r g i l s

Man viss tik neparasts, es jūtos nedrošs,
Tik daudz mums naidnieku — *(paklusu, rādīdams)*
skat tur tos vīrus, Cik drūms tiem vaigs, kāds Jaunums acis zib.

E i a g o r s

Ko bīties mums, kad Periklim nav bail! Pār mūsu galvām bultas pāri ies,
Tām lielāks mērķis viņš.

S po r g i l s

Jā gan, uz viņu
Tie šņāc kā čūskas eimenīdu birzē.

4. SKATS

Tie paši; uznāk vēl daži pilsoņi, priecīgi uztraukti.

Kāds zēns
(no atnācējiem, cepuri mezdams).
Meija! nu mūsu triera ir mājās! —

Pilsoņi viņu apstāj, ari oligarhi pienāk tuvāk.
D i o n s
Ko? Amfitrīte?
P o l l u ĸ s
Vai no Dēlas salas?
Zēns
Tā pilna zelta mājās pābraukuse.
ĸ a ll i a s s
Ko! Dēlas kase tiešām atvesta?!
E i a g o r s
Nu tikai jutīsimies īsti kungi,
Kad vēršus saturam aiz zelta ragiem!
P oll u ĸ s
To Periklis ir gudri izdarījis.
ĸ a ll i a s s
Jūs izlaupījāt svēto Dēlas salu,
Kas pašam Apollonam piederīga Un vara ķēdēm piekalta pie dzelmes Pret vulkāngrautnēm un pret zemestrīcēm, — Tāds darbs jums dievu sodu zemē sauks. Trazons
Vai, vai! Nu vulkāns trakos, uguns grūs!
Nu jūrā vētras aprīs mūsu kuģus,
Nāks briesmas, kari, melnais mēris nāks!
S p o r g i l s
(čukstēdams).
Paties, tas pārdrošs darbs, man arī bail.
Pilsoņi drusku sabīstas, sačukstas.
Tukidids
Par to jums jāpateicas Periklirn.
E i a go r s
Vai gribi nopelt mūsu olimpieti?
Liels ir viņš pats, un liels ir viņa darbs. —
Kas zemu stāv, tas redz tik kalna kāju,
Pirms mācies kāpt, lai sniegtu galotni.
P o ll u ĸ s
Viņš mūsu galva, mēs tik locekļi,
Viņš viens uz sevi atbildību ņems.
ĸ a ll i a s s
Tas sīpolgalvis jūsu galva ir!
Tukidids
Tik pielūkojat, ka no Dēlas zelta Šī galva neizkaļ sev karaļkrorii.
Viņš līdzīgs tirānam Peizistrafam.
Pilsoņi
(uzbudināti).
Tie meli! meli!

E i a gor s

Periklis ne drahmes

Priekš sevis neņems no šīs zelta kaudzes — Skat viņa dzīvi, cik tā vienkārša:

Kaut visa tautas manta viņam rokā,
Nekur nav greznības, viņš dzīrēs neiet,
Viss viņa ceļš tik tautas sapulcēs.

D i o n s

Viņš tautas draugs, viņš aizstāv zemos ļaudis.

K a ll i a s s

Viņš tautas draugs! šis smalkais oliinpiets, Kurš atkāpjas, kad zemais tuvu nāk,
Un atlec, kad tam uzpūš ķiplokdvasu!
Vai viņš ar jums pie viena galda sēd?
Vai vaikstās, raugājas vai zemē spļauj?
Vai skāņi nošņauc kādreiz degunu?

S p o r g i l s

Kas tiesa, tiesa! Periklis ir smalks.
Skat, kā tam hitons krīt, cik baltas rokas,
Kad runā, ceļ kā Kipriss baložspārni!
Vai viņš aiz lūpas bāzīs tabakvišķi?

E i a g o r s

Tas vien tev cienījams, kas tevim līdzīgs!
Ne līdzi zemoties, bet pacelt mūs,
Celt visu Bellādu grib Periklis.

5. SKATS

Uznāk virspriesteris D i o p e i t s, pavadīts no zemāka priestera Lampona. Aizdedz uguni uz ziedokļa un kaisa tanī smaržu zāles.

Lauupotis nes apkārt šķīstīšanas upurim nokautu sivēnu un apslaka ar asinīm laukumu.

D i o p e i t s

(aizlūgdams, rokas pacēlis).

Jūs, augstie dievi, tiekat piesaukti,
Jūs, acis nemirkšķinot, skatāt lejā:
Ceļat un žēlojat,
Graujat un satriecat,
Labos algojat, ļaunos sodātl Naida šķielošos skatus —
Skauģu sliekaino muti
Gremdējat Hadesa bezdibens dangās,
Skaidrojat mūsu sirdis,
Gaismojat mūsu prātus,

Vadāt mūs! valdāt mūs! esat murns vidū!
(Noiet abi uz Erehteiona pusi.
Aiz skatuves balsis.)

6. SKATS

Uznāk Hiponiks ar kādu jaunekli.
h i p o n i κ s
Es drusku aizvēlojos, draugs, laid mani cauri,
Leksiarhs
Bet te tas jauneklis nav atēnietis.
h i p o n i κ s
Nu, kas par to, ka svešnieks! Viņš mans tulks. Man pašam mēle tāda pasmaga.
D i o n s
Vai tā tikpat tev smaga kā tavs maks?
p o ll u κ s
Tev zelts nav mēlē, bet tev zeltam mēle.
d i o n s
Laid vien, viņš lāga vīrs, un jauneklis,
Lūk, kāds tas dižens!

7. SKATS

Uznāk Perikls, pavadīts no pritaņiem, kuri ieņem sēdekļus ap runātāja vietu. Perikls pats uzkāpj uz akmens, noņem sev bruņu cepuri un uzliek pēc runātāju parašas mirtu vaiņagu. Paceļ rokas ka lūgšanā. -

Perikls
Jūs vīri, atēnieši!
Lai dievi manā mutē dod tos vārdus,
Kas augšup kāpj kā visu siržu balsis!
Un viņiem tīkami kā upurdūmi:
Atēnviri!
Liels varoņlaikmets noslēgts guļ aiz mums.
Mums nedraud peršu briesmu biedēklis No Āzijas vairs šurp, to Maratonas zobens Un Saiamīnas airi aizdzinuši.
Viss neskaitāmais Kserksa karapulks —
No vienas saujas grieķu varoņvīru —
Kā dūmi projām aizpūsts, izgaisis!
Kur Aress pāri gājis smagiem soļiem,
Tur asinspēdās dīgst jau vijolītes.

Un Dionīss skauj atkal Persefoni,
Un kūlis laulājas ar vtnastīgu
Un dod mums bērnus: vaiņagus un vārpas.
Mums zilgmē smaida Ceiss bez mākoņiem,
Un laipna spīd mums Apollona saule.
Sī saule uzlēkuse jaunai dienai —
Mēs pagātni uz mūžu noslēguši.
Tukidids
(pieceļas no sava sēdekļa un runā no vietas).
Nē! mūžam dzīva paliek pagātne Ar saviem dieviem, saviem varoņiem.
Perikls
Gods dieviem, mūža miņa varoņiem!
Mēs viņu kapus aplaistām ar vīnu,
Hot kapu atslēgu mēs mirtēs karam,
Lai pagātne mums netrauc jauno dzīvi.
T u κ id i d s
Hei, saviem varoņiem nav tautai dzīves!
Perikls
Vai tauta dzīvo tik no pagātnes Kā vīstošs lauru koks uz varoņkapa,
Kas tik no miroņsulas barojas?
Viens laikmets gājis, cits ir nācis vietā.
Tukidids
Vai tev tas lielāks?
Perikls
Tam ir lielums cits.
Tukidids
Vai spēj viņš radīt lielus varoņus?
Tie paši rodas, sūtīti no dieviem.
P e r i κ l s
Ne varons svarā krīt, bet varoņdarbs: Vai viens šo darbu veic vai daudzi kopā Un veikts tas ticis, karš ir uzvarēts!
Nu mierā izvest lielos uzdevumus,
Ko uzliek tauta mums.
Tukidids
Teic — Atēnas.
P e r i κ l s
Pirms Atēnas. Tu atēniets, vai nerūp Tev viņu slava?
T uki d i d s
Bet ne uzpūtība.
Tev visa Hellāda ir Atēnās!
Perikls
Jā, Atēnās ir visa Hellāda!

Sis mazais stūrīts visu salu dvēsle:

No pašu dievu rokām apspraudīts Ar salām apkārt kā ar puķu vītēm.

T u κ i d i d s

Vai dievi liek tev puķu vītes saraut?

Un lauzties iekšā citu svētnīcās?

Tu Dēlas zeltu licis šurpu vest?

K a ll i a s s

Vai, vai! par tevi, Perikli, tu zini,

Kā tādiem iet, kas sac.e|as pret dieviem! Tu noziedzies pret svēto Areopagu,

Tu visu grozi, dari, kā tev tīk.

Nu tu pat Apollonu aplaupi.

Trazons

Kaut orākulu būtu jautājis!

Perikls

Ko orākuls! Lai salas pašas nāk!

Es viņas esmu šurpu aicinājis,

Mums visiem kopā tulkot dievu prātu: Pats Apollons, kas visu dzīvu dara, Liek ari nekustīgam zeltam celties

No rudas miega un no tempļu zārka,

(Uz vēstnieku.)

Ej, vēstniek, sauktos viesus šurpu lūdz.

8. SKATS

Tie paši, Efialts, vēstnieks.

Vēstnieks

Nav viņu še, mans kungs, tie liedzās nākt. Perikls

Kā? aicināti — un nav atnākuši?

Kāds iemeslis? Kas viņus atturēja?

V ē s t n i e κ s

To teiks tev sūtnis, cēlais Efialts.

(Noiet un ielaiž Efialtu.)

Efialts

Mans stratēg, es ar tukšām rokam nāku, Tik vārdus pārnesu tev, gludus vārdus,

Kā čūskas vīģes lapās paslēptus.

Perikls

Man teica jau, ka lūgums atraidīts.

Bet kāds tad iemeslis? cik svarīgs tas? Efialts

Cik svarīgs? sīki, mazi iemesliņi,

Kā pelēni, kas aši alās sabēgi Tie slēpjas, izvairās un novilcina.

Bij triera priekš viņiem sarīkota Ar purpurspilveniem un fleitu skaņām,

Bet beidzot bij mums jāatgriežas vieniem.

E i a g o r s

Vai dzirdat, mūs ar kaunu atraidīja.

Perikls

Tu taču stājies priekšā tiem kā lūdzējs?

Efialts

Es biju līdzi ņēmis desmits vīru,

Kam rētas dega vēl no lielā kara,

Tie gāja visi, rokās eljaszariem,

Ar milēziešu vilnu mīksti tītiem,

Siem vīriem runāt bij uz viņu sirdīm.

Perikls

Tev aicināt bij talkā sirēnas,

Kas Odisejam reiz bij dziedājušas To saldo burvju dziesmu: dzimtene,

Kas visas salas kopā aptvertu Kā Ceisa zilais klēpis zelta zvaigznes.

Mēs dotu valsti tiem un satversmi,

Kur valda likums, samērs, kārtība,

Kā noskaņotu Apollona liru,

Mums būtu vienots darbs un vienots mērķis, Un nākotne zem mūsu rokām zeltu Kā plaukstošs eljas zars.

Efialts

Tiem bail no jauna,

Un, kas no Atēnām, tiem naidīgs pat.

Tukidids

Tie negrib doties mūsu kalpībā.

Efialts

Visvairāk sparti pret mums noslēdzas.

Tie savā nekustībā guļ kā bluķi.

Tukidids

Tie bluķi Atrejmantu kambari,

Kas slēpj vēl sevī veco godību Un ciena savu brīvi.

Efialts

Tā ir mežoņbrīve!

Tiem dievi mežoņi, kā viņi paši:

Tur Artemīda lāča ādā staigā,

Liek jaunavas sev siet pie ziedokļa Un kailas izģērbtas līdz asnīm pērt.

Tur sīkus bērnus met no klintīm zemē!

Un helotus kā meža zvērus medī!

Tukidids

Tie izskauž vājos, stipros patura Un audzē stiprumu un dižciltību.
Perikls
Lai paliek Sparta savās vecās važās,
Kā Laokons no čūskām iežņaugta;
Lai paliek salas, visi sabiedrotie,
Kas negrib kopdarba, ne atjaunotnes,
Mēs, atēnieši, iztiksim bez tiem!
Vlēs vieni darbu veiksim! Zelts ir mūsu;
Mēs varam rīkoties ar to, kā tīk.
(Uz vēstnieka.)
Ej liec mums zeltu atvest taisni šurp. *(Vēstnieks noiet.)*
Tās salu nodevas!
T u κ i d i d s
Ne, laupījums.
Perikls
Vai saņemts parāds skaitās laupījums?
Kas karā deva kuģus, ieročus?
Kas zirgus, vīrus? Kas bij karavadons?
Kam pieder uzvara? Kur tad bij Sparta?
Efialts
Tā atmodās, kad viss jau paveikts bij!
Tukidids
Tai svētki jāsvin bij.
Perikls
Tai vienmēr jāsvin,
Kad darbs ir darāms! Kur bij Tēbas? Argoss?
Efialts
Tās bēga projām, pirms vēl cīņa sākās!
Perikls
Ko teica salas — Krēta, Korkira?
Efialts
Tās dzīrās kuģus dot, bet nedeva!
Perikls
Un vēl tie visi: lokri, dorieši,
Tesāļi, ahaji? Ak, kauns to sacīt,
Tie iepriekš nosūtīja naidniekam Jau zem' un ūdeni.
Pilsoņi
Ak kauns, ak kauns!
Perikls
(uz oligarhiem).
Un jūsu svētais orākuls ko teica?
Kas melns kā Hadestrīkājs kūpēja Un biediem tik un drausmēm atbildēja,
Ka katra drosme stinga izbailēs. —

Mēs, atēņi, tad, visu atstāti, —
Mēs vieni gājām i pret dievu gribu,
Mēs briesmās devāmies!
Pilsoņi
(uztraukti).
Mēs atēnieši vien!
Perikls
Mēs karu vedām, maksa piekrīt mums,
Mēs turpmāk sargi vēl pret barbariem.
Tiem pieder nedzīvs zelts, mums dzīvais gars.

9. SKATS

No fleites skaņām pavadila, tiek uzvelta liela muca, izgreznota ar raibām bantēm un zaļiem zariem. Uz Perikla mājienu mūzika apklust; mucu noliek skatuves vidū. Perikls nokāpj no akmens un paņem savu baltkaula zizli, ar čūskām apvītu.

Pilsoņi
(priecīgi uztraukti, saceļas no sēdekļiem un apstāj ap mucu apkārt).
Eijū! Eijāl to lielo bagātību!
Oligarhi
Mums labāk galvu apsegt, neiet klāt.
D i o n s
Skat vien! skat vien! Cik tur var iekšā būt?
P o ll u k s
Būs tūkstots talentu?
E i a g o r s
Ko tūkstots, nelga!
Simts tūkstoš talentu! Nē, vairāk vēl!
Tur kaudzēm drahmu, ruļļiem stateru,
Ar tiem var Grieķiju vai visu nopirkt Un tālu braukt pa jūru, līdz pat persiem,
Un kulē sabāzt lielo Persiju Ar visiem viņas vaiņagotiem vēršiem Un visiem ērgļagalvu leopardiem!
Oligarhi
(nevar nociesties un pienāk ari klāt).
Tukidids
Tev mute lielāka par Persiju!
K a ll i a s s
Tie nelgas ņems un naudu izniekos,
Tie sēj ar visu maisu, ne ar roku.
Trazons
Vai re, kur tādiem prāts! Uz persiem braukti

D i o n s

Kur zelts, tur vēji pūš un airēs iet;
Uz Kolhiem aizbrauksim pēc zelta ādas.

P o ll u ĸ s

Ko vairs uz Kolhiem braukt, lūk, āda še!

S p o r g i l s

(rokas pacēlis).

Nu mūsu Atēnām līst zelta lietus —
Kā citkārt Danaei.

Perikls

Palies, nu zelta straumes
Uz Atēnām plūst šurp no visām malām,
Nu tikai vadīt mums tās īstā gultnē,
Nu, atēņvīri, spriežat jūs par to,
Ne es še gribu viens par visu lemt.

E i a g o r s

Nu lūk — tie viri *(rāda uz oligarhiem)* centās tevi
nopelt;
Tu no šī zelta, viņi teica, kalšot Sev karajvaiņagu, ko galvā likt.

Perikls

Jā, vaiņagu gan, karaļvaiņagu!
Tik galvā likt ne man, bet Atēnām,
Lai būtu visu zemju karaliene!

D i o n s

Tad kalsim šķēpus!

P o ll u ĸ s

Celsim cietoksni!

S p o r gi l s

Nē, labāk karafloti pavairosim.

Perikls

Ko šķēpus kalt un likt tiem dīkā rūsēt,
Ko floti vairot, uzcelt cietoksni!
Ne rupja vara mūsu spēks, bet gars.

E i a g o r s

Mums labāk noder vieglas trieras,
Ko tāli jūrā braukt un tirgoties.
Lai šķēpu izmainām pret Hermeszizli,
Kas gluds un neass, apvīts zelta čūskām.

Perikls

Mums pilni maisi, pilnas amforas Un pilna agora no svešām precēm,
Un deigmas telpās visas mēles dzird,
Kur preces guj no tāļām kolonijām:
Mums dārgas drēbes, zalves, apavi,

Ko sūta Milēta un Sikiona,
Mums eljes, vīģes, safrāns, olīvas Un nepārspētais Arhipelas vīns.
No tālā Pontus pat nāk labība,
Vai iesim sacensties ar foiniķiešiem Un savu tirgu stiepsim tālāk vēl Par robežstabiem, liktiem Hērakļa?
Jauneklis
(Hiponika pavadons).
Ļauj, augstais kungs, i man teikt savu vārdu.
Perikls
Nāc tuvāk, jaunekli, un runā vien!
Tev savāds uguns, redzu, acīs spīd. Jauneklis
Tu uzcelt gribi Atēnas, tavs gars,
Kas plaši atdarās kā dubultdurvis,
Ir atzinis, ne rupjais spēks te der,
Ne dzelzu ieroči, bet gaismas bultas,
Kas slēpjas Apollona zelta makstīs,
Un citi šķēpi, kalti Hafestā,
Priekš maigās Kiprīdas uz burvju laktas;
Tu zini, ka no Amfiona liras No sevim pašiem cēlās Tēbu mūri.
Perikls
Tāds brīnums notika tik teiku laikos.
Bet tagad līdz tik sūrais dienas darbs.
Tu redzi, jaunekli, te viri sēd Ar rūpēm sejās un ar tulznām rokās,
Nav vieglas dienas tiem!
Jauneklis
Vērt tās par vieglām,
Liec horu lūpām skūpstīt grumbu pieres,
Liec smagam āmuram un asam kaltam,
Lai tulznu rokas top par ziedu stiebru,
Kas pats no sevis plaukst, ne sviedru laistīts. Perikls
Tik retiem izredzētiem tas ir dots!
Kur tādus atrast?
Jauneklis
Atrod sevi pašu:
Adoniszieds tu savam laikam esi, —
Iekš tevis zemes puķe jauna atzied.
Ik laikus brīnums notiek citā veidā,
Un rupjā viela vienmēr pārsmalkojas Tev Prometeja nestais dūmu uguns Par skaisto, balto gaismu jāpārvērš,
Tev Hēraklis jau zemi tīru mēzis.
Ko veicis spēks, veic tālāk tu ar daili,
Tev abi jāapvieno, spēks un maigums.
Tu olīvas un circenīša dēls.
Pilsoņi sačukstas, jaunekli aplūkodami.

D i o n s

.Tā gan, tā gan! Man viņa runa patīk.

S p o r g i l s

Daudz nesaprotu, tik tā ausīs zan,
Himēta bite tam uz lūpām sēd.

P o ll u ks

Tik jauns kā nule plaucis krokuszieds Un jau tik gudris!

Trazons

Nez kur radies tāds!

K a ll i a s s

Ko viņš gan īsti grib? Tāds murgotājs!

Tukidids

Viņš cenšas Periklim pa mēlei runāt.

Perikls

Ja dievi ūguni ne labprāt deva
Priekš tumšās zemes, tad tie gaismu, daili
Jo vairāk liegs.

Jauneklis

Tad dari zemi gaišu,
Dod dieviem mītni, tad tie paši nāks.

K a ll i a s s

Nupat vēl dievi projām aizdzīti No Ar'opaga; tos vairs neatsauksim.

Jauneklis

Ne bargie dievi jāsauc soģa krēslā,
Kas zemē nāk, erīn'ju pavadīti,
Nē! laipnie dievi, tie, kas smaidīt prot,
Kas kopā nāk ar grācijām un mūzām,
Ar hiacintu ziediem vaiņagoti.
Tik jāprot saņemt tos.

Perikls

Tu, šķiet, to proti,
Teic — kur tiem vietu dot?

Jauneklis

Cel viņiem tempļus!

Perikls

Vārds vieglāk lokās nekā ciedras mežos, Un doma ātrāk ceļas nekā akmens,
Mazs mirklis iedvesmas ir laikmets darba, Vēl sapnis vien ir laika priekštecis.

Jauneklis

Jau sapnis stāv uz īstenības sliekšņa,
Un vīri gaida laika durvis vērt:
Te Feidijs ir, te Iktīns, Kallikrats,

Tiem kalts un cirķels rokās degtin deg,
Vai ļausi liesmām dzist un gariem gurt,
Līdz Hermeszizlis ved tos apakšzemē, —
Tad laika durvis tu vairs neatvērsi.
Perikls
Tu, jaunekli, kā vētra mani dzen,
Kur dzirkste bij, tu uzpūt jau par liesmu,
Es pats jau gribēju ...
Jauneklis
Ne gribi vien, bet dari!
Lūk, dievi gaidīt gaida. Urāns zvaigznes kaisa, Un Ceiss met nepacietīgs zibeņus,
Tie grib virs zemes mājot Grieķijā,
Pa zilām olimptrepēm nokāpdami Uz Tempes ieleju, ko Bakhus jau Ar sarkanzelta vīniem piestīgojis,
Tur oleandros lakstīgalas dzied Un circenīši cirpst pie avotiem,
Zem bišu kājām Himēts maigi klājas, Pentelikons kā iesārts mākonīts,
No horu rožu lūpām rītos skūpstīts,
Slēpj sevī klēpjiem zelta, sudraba,
Jums marmors balts kā Afrodītes kakls,
Un meži Kolonās šalc ciedru pilni.
Viss jums ir dots! Visapkārt dusošs skaistums, Tik celt to augšā, darīt viņu dzīvu Un vērst to mākslā!
K a ll i a s s
Nu ir tiešām gan!
Cik ilgi vēl to nelgu uzklausīsim!
Vai gribam viņam līdz par nelgām tapt?
Г r a z o ns
Tāds gudris pusaudzis, it kā tam bārda sniegtos Līdz ceļgaliem! Kas šis tāds ir?
D i o n s
No kurienes? Kam savu vārdu slēpj?
Jā, jā, viņš svešnieks, to var noredzēt.
Perikls
Teic, svešo jaunekli, — no kādas zemes?
Kam nācis šurp? Vai dievu sūtnis esi? Jauneklis
No tevis paša visi aicināti.
Perikls
Es visus aicināju, un tu atnāc viens.
Jauneklis
I vienas dzirkstēs tiek, lai uguns degtu.
Perikls
Tu pats kā uguns mēle atlaidies No Delfu trikāja! Kā sauc to zemi,

No kuras sūtīts tu?
Jauneklis Es nāku pats,
Ne sūtīts. Es no Milētas, mans kungs. Perikls
Ai, Milēta! Kā rožu dvesma uzpūš —
No tāliem Hesperīdu dārziem šurp!
P o ll u ĸ s
Tā skaista zeme! Tad viņš milēziets!
Ķ all i a s s
No Milētas, tā izvirtības pērk]a!
Zem viņas rozēm slēpjas mēra trumi,
Tur nekautrīgā dieve Artemīda Ar savām trijām virknēm krūšu apkārt Liek meitām ielās sēdēt, pārdoties,
Lai kauna nauda krātos templa lādēs.
Kas labs var nākt no Milētas!
Trazons
Lūk, Spartā!
Tur Eross piesaistīts ar dzelžu važām. — Jauneklis
Jums piemērs nav ne Milēta, ne Sparta, Bet pašiem savos tempļos dievus godāt.
Ķ a ll i a s s
Kam tempju! dievi labāk laukā rādās,
Kā citkārt karaļdēlam Parisam,
Kas Arkādijā avis ganīja.
Perikls
Se ganu nav, še vīri ir, tie izšķirs,
Vai zeltu tempļiem lietot. Balsosim!
Tukidids
Pag! kur jums prāts! Vai liksat Atēnām Kā greznulei lai sevi rotām apkrauj,
Lai ļaudis izvirst, darbu nedara,
Tik tempļos vien lai sēd un teātros Kā slinki dienas zagļi.
p i a g o r s
Ko! Mēs sliņķi!
Tie paši apkārt slaistās, nestrādā!
P o ll u ĸ s
Uz mūsu pleciem vien viss smagums guļ.
Perikls
Ko saka Efialts, tautas priekšstāvis?
Efialts
Man šķiet, vēl jāpārliek: kad mākslu kopsim,
Tā būs tik retiem, kas tur tautai tiek?
P o ll u ĸ s
Pareizi gan, kas tautai tiek no mākslas!
D i o n s

Jā, jā, mums pirms vēl labi jāpārliek.
Apjukums, pilsoņi savā starpā klusu sarunājas. Tukidids
Vai nu jums ataust prāts? Vai reibons pāriet?
Kāds svešnieks nāk, un tas jums iepūš ko,
Un tūdaļ jūs kā nelgas visu klausāt Un gribat putināt vēl svešu mantu.
P o ll u ĸ s
Es nezinu, ko teikt..»
D i o n s
Man žēl, bet būves būs gan jāatstāj.
E i a g o r s
Ko saki — jāatstāj? Nē, nē! Es preti!
P oll u ĸ s
Es ar! es ar! Mēs tomēr gribam celt!
P i l s o ņ i
(cits caur citu).
Nē! Nē! jā, jā!
Troksnis, sajukums.
Perikls
(uzkāpj uz akmens).
Jūs, vīri! pirms še izšķir balsu skaits,
Kā pēdējam lai man vēl pieder vārds:
Ja mani vārdi šķiet jums nelgas vārdi,
Ja manas domas jums tik neprāts liekas,
Ja viss mans gars, kas jūs līdz šim ir vedis,
Jums šoreiz šķiet kā postā novedošs,
Tad, vīri, — pats es saku jums — lai paliek vissl Lai paliek zelts še mucās ieslēgts guļam.
Vai vedat to uz Dēlu atpakaļ —
Lai notiek tad, kā tur tie vīri grib!
Tik to es saku: cēlie dailes tēli,
Kas man priekš gara acīm izauguši,
Tie negrims atpakaļ vairs Hadestumsā,
Tie celti tiks! — Tik cēlējs būšu es,
Es visu ziedošu, kas vien ir mans,
Tik zināt, vīri, — jums tur nebūs daļas.
Šie tēli, kuri laikus pārdzīvos,
Kas Atēnas pār tautām pāri cels,
Tie mani būs, mans vārds tur mirdzēs iekalts, To dziesmas minēs, un to teikas teiks!
Un tagad izšķirat un ceļat rokas!
E i a go r s
Vēl vienu vārdu ļauj man, Perikli:
Es vienkāršs darba vīrs bez lepna vārda,

Bet, kad es, šurpu nākot, acis ceļu Pret zilo debesi un sauli redzu Un, lūk, tur Atēna man pretī mirdz,

Tad sirds sāk straujāk pukstēt, tad es jūtos — Es esmu atēniets un Tēzejdēls.

Man mantas nav, tik dažas obolas Man ķešā, manu sviedru ieguvums,

Bet ņem tās pašas, pieliec savām klāt,
Tik manu vārdu ar kaut burtu iekal —
Tur vienā stūrītī.
P o llu ks
Es līdz! es līdz!
Ņem visu, kas man tirgū sapelnīts!
Pilsoņi
Mēs ar! mēs visi rokas paceļam!
Oligarhi
Jūs nelgas! nelgas! nelgas!
Perikls
Lai skaitīts top! — bez skaita! — Visi!
Atēnas liesmas visiem pāri plandās,
Tā savus dēlus sauc, lai svētīts brīdis,
Kad liela tauta most uz lielu darbu!
Mums pieder nākotne un nemirstība!
(Nokāpj no akmens.)
Jūs tagad redzat, cēlie oligarhi, —
Te tauta pate spriež — tai pieder zelts,
Tik gandarību dosim arī jums:
Lai zelts tiek nolikts tur pie Atēnas *(rāda uz Erehteionu)*
Un lai tas lietots top ar viņas ziņu.
(Māj nesējiem.)
Jūs nesat mucas turp! Es sēdi slēdzu.
Un nu pie darba! Nākotni lai kaļam!
Pilsoņi
Ak, skaistās Atēnas! Mēs lieli kļūsim!
Visi noiet.

10. SKATS

Perikls, jauneklis.
Perikls
(uz jaunekli, kurš taisās citiem līdzi noiet).
Tu paliec! — nepazūdi atkal man!
Tik noslēpumains, kāds tu ieradies,
Tas bij tik stars, nu rādies zvaigzne pate. — Teic, kas tev vārdā,

jauno milēzieti! Jauneklis

Es saucos Aspazioss, augstais kungs. Perikls

Tad — Aspazioss — kāds vārds! tik maigs, Kā apgāzts eljes kauss tas liegi plūst.

Kā cēlies? Kas tavs tēvs? kur tavas mājas? Jauneklis

Kas prasa tam, kas sapņu ceļu iet, kur mājas! Kas prasa domai, kad tā dzimst, kā radies! Kas prasa jauna nesējam, kas bijis!

Es tas, kas tu, — tu biji balss, es atbalss. Perikls

Vai tu mans ģēnijs vai mans dēmons esi?

Tu mani bīdi, dzel un dzen uz priekšu.

Aiz manis visi vecie ce|i zūd,

Viss nāk tik pēkšņis, viss tik pārsteidzošs, Zem kājām zeme zūd ...

Jauneklis

Tad mācies laisties.

Perikls

Nāc līdz uz baismu ceja, dod man drosmi. Jauneklis

Es nākšu, Perikli.

Perikls

Nāc manā mājā,

Tur diezgan tumsas, ienes savu gaismu,

Mēs kopā veiksim visus tumsas spokus.

Priekškars,

OTRAIS CĒLIENS

.

Pirmā aina Perikla mājā.

Pcristils: telpa, ar stabu galerijām noslēgta. Galvenā izeja dibenā; pa labi izeja uz sieviešu telpām, pa kreisi uz citām istabām. Durvis ap klātas ar segām; griesti vaļā, saulei un gaisam pieietami. Ap stabiem vijas efejas, un pie zimzēm un kapitelām karājas bezdelīgu ligzdas. Telpas vidū altāris pavarda sargātājam Ceisam. Vairāk priekšā galds un sēdek|i.

1. SKATS

Perikls, Anaksagors. Perikls sēd pie galda, apkrauta ar zīmējumiem un papirusa ru||iem.

Anaksagors
(pār viņu noliecies).
Par maz tu sevim miera atļauj, dēls,
Tev vaigs tik bāls un skats kā drudzī deg,
Vai nakti maz jel dusi?
Perikls
Kā man dusēt,
Kad nedus Atēnas! Vai Feidijs dus?
Un Iktīns, Kallikrats? Te zīmējumi,
Tie cauri jāskata, mums jāapspriežas:
Tas gars, kas dzimis še uz papirusa,
Mums dzīvē jāsauc, tēlā jāiemieso.
Anaksagors
Uz Akropoles tas jau tapis dzīvs.
Tur augu dienu cērt un tēš, un kaļ,
Tur ciedras liecas, marmors apaļojas,
Tur lec iz akmens dzirksts kā dzīva dvēsle.
Viss acīm redzot aug, caur roku rokām iedams,
Viss smagums vieglis top, viss stingums kūst,
Un darbs ar darboni lop kopā viens,
Pat mēmais kustonis, kas vezmus velk Pat mūja dzinējs — visi ieder iekšā. Perikls
Ak, kaut es spētu apņemt visu tautu!
Sirds man tāpat kā dzirksts iz krūtīm lec Tā darba svētība, kas visus apņem, —
Ne lielos garus vien, bet sīkos līdzi,
Spēks nevar mosties viens, ja neceļ citus. Anaksagors
Tu, pirmspēks, izdzimis iz haosuguns, Pats esi tas, kas visus augšā ceļ,

Tu visas Atēnas nes hitonkrokās! Perikls

Es nedrošs viens, nāc, tēvs, man palīdzi: Dod padomu, vai es pareizi gājis:

Tā pēkšņi visu vecu nograut nost Un vienā dienā visu jaunu celt.

Tu pats man iedvesi šo pārdrosmi,

Tu pats mūs izvedi uz gara ceļa. Anaksagors

Nu staigā viens, mums ceļi tagad šķiras. Perikls

Un kurp tu ej?

Ana ks a gors

Es esmu filozofs,

Viss gaisa plašums ērglim vaļā stāv.

Tu esi atēniets — es pasauls pilsons,

Tu ej uz tautu — es uz cilvēci.

Perikls

Es visu tautu vedu cilvēcē. Anaksagors Tas ceļš ir garš.

Perikls

Mēs ātri steidzamies,

Mēs, ziedoņtauta, ašāk uzplaukt spējam, Mums ilgas asinīs kā rūgstošs raugs — Mēs tās jau senā dzimtē Āzijā Ar lotosreibusmaržu ieelpojām,

Ar tām mēs skriesim kā ar Hēlja zirgiem Uz saules augstumiem.

Ana ks a gors Tik pielūko,

Ka ratu spieķos negrābj erlnijas,

Tu, priekšā steidzot, vari palikt viens.

Perikls

Ja vecie apkusīs, nāks jaunie līdz —

Vai atceries tā jaunekja uz Pniksas? Anaksagors

Tas bij kāds svešnieks; kur viņš palicis? Perikls

Kopš viņas dienas viņš kā pazudis,

Kaut gan pie sevis viņu tiku lūdzis.

2. SKATS

Tie paši, Telezipe.

Telezipe

(ienāk uztraukta, nekārtīgā uzvalkā, nesukātiem matiem, tikko cēlusēs).

Mans laulāts draugs, es nāku tevim sacīt,

Mums notiks lielas lietas ...

Perikls

Nu, kas gan?

Ko, mājā sēdot, labāk zini tu Par mani ārpusē?

Telezipe

Man sapnis bij.,.
Perikls
Telezipe, tev labāks darbs kā sapņot,
Ņem labāk sakārto sev uzvalku,
Tu, šķiet, nupat kā uzcēlusēs esi.
Telezipe
Tu sāc man atkal piešķirt uzmanību,
Sen to vairs nedarīji.
P e r i ĸ l s Telezipe,
Tev, sievai, neklājas nākt vīriem acīs.
Telezipe
(nicīgi uz Anaksagoru paskatīdamās).
Kas šis par vīru! dievuliedzējs tāds!
Viņš vien ir tas, kas tevi samaitājis,
Viņš tevi atgriež man .. „
Perikls
(viņu ar maigumu stumdīdams).
Tev labāk pazust,,.
Telezipe
Tad labāk viņam pazust būs, ne man. Anaksagors *(taisās iet).*
Es, kundze, negribu ar' prieku laupīt Tev lielo sapni stāstīt.
Telezipe
(pret Anaksagoru pagriezusēs, triumfējoši). Ak, vai nu
Tu sapņus atzīt sāc? Paties, mans sapnis Bij retais! lūk, es sievu redzēju ...
Perikls
(starpā).
Vai tas kas rets? Vai vīrus vien mēdz redzēt? Telezipe
Jā, smejies vien! Bij liela, baiga sieva Un nejauka, bez asins lāses vaigā ... Perikls *(starpā).*
Ja jauka būtu, nenāktu tev sapnī.
Telezipe
Tam sapnim vairāk nozīmes priekš tevis:
Jel kļaus! tai sievai lāpsta rokā bij,
Tā raka augšā visu mūsu māju ...
Perikls
Lai sieva rok! Tai sapnī var to pieļaut.
(Uz Anaksagoru.)
Bet iesim! Valstī tiešām vairāk darba Kā sievu sapņus klausīt.
Telezipe Arī valstī
Bij sapņi iepriekš lieliem notikumiem,
Un lieli vīri vienmēr sapņojuši,
Bet tu jau nesapņo, tas jādar' man.
Perikls

(ar maigumu).

Ej labāk savā austuvē un aud!

Gar valsti sievām daļas nav ne sapņot.

Anaksagors

Vai tā pareizi sievas gluži izslēgt No valsts? Tās taču visa viņas puse!

Vai ķermens dzīvot var ar vienu pusi?

Telezipe

(uz Anaksagoru).

Tu dažreiz tīri prātīgs tiec, bet šis *(uz Periklu)*

Jau neklausa; bet vēl ir citas zīmes,

Daudz svarīgākas nekā mani sapņi... Perikls

Nu, nu, kas ir?

Telezipe

Uz laukiem mūsu muižā Ir dzimis auns — ko domā, viņam ragi... Perikls

Par avīm visi auni nevar dzimt,

Ne visi vīri līdz par sievām tapt. Telezipe

Klaus' jel, tam ragi ne kā citiem — divi, Bet viens pats rags un pašā pieres vidū, Vai tas nav brīnums? ko tas nozīmē?

(Uz Anaksagoru.)

Ko saki tu?

Anaksagors

Man, kundze, spējas nav To iztulkot.

Telezipe

Es tūdaj domāju,

Neviens to neiespēs kā Lampons vien;

Es tādēļ liku atsaukt svēto vīru.

Perikls

Ko, Lamponu, to veco Silenu!

Telezipe

Tu zini tikai pelt! viņš tiešām svēts Un visu laiku nosēd lūgšanās ... Perikls

Tam miesas apmērs nejauj kustēties,

Jo savas lūgšanas tam jāsagremo. — Telezipe

Bet šad un tad viņš atstāj svēto vietu Un ļaudis apstaigā, lai dvēsles glābtu. Perikls

Lai maisus atkal pilnus piebāztu. Telezipe

Tain jāvāc upuri priekš Atēnas.

Bet Lampons prot i zīlēt, sapņus izlikt Un zīmes iztulkot kā cits neviens:

Kad durvis čīkstēt sāk vai baļķi brakšķ,

Vai vērpjot vilna griežas čokaros,

Vai pumpa uzmetas uz degungala,

Pat vīna glāzi, ja tam iedod, pietiek... Perikls *(starpā)*.

Lai to uz vietas izdzertu!

Telezipe

(īgni).

Ak, ko!

Viņš ar par putniem daudz ko zin. Perikls Jo vairāk,

Kad viņam priekšā ceļ tos izceptus. Telezipe

Mums dieviem jāziedo par taviem grēkiem, *(Aiz skatuves dzirdās jēra brēkšana.)*

Bet tur, es dzirdu, svētais vīrs jau klāt. Viņš licis aunu atnest, lai no vilnas,

Kad vienu sprogu sadedz, pareģotu. *(Steidzas uz durvīm viesi saņemt.)*

3. SKATS

Perikls, Anaksagors, Telezipe, Lampons.

Anaksagors

(smejas).

Man ar tas brīnums jāredz.

Perikls

Tā man iet!

Ja nebūtu man krietnais vergs Evanglus,

Kas māju man un mantu satur kopā,

Tā visa aizietu uz priesteriem.

Lampons

(resns vecis priesteru uzvalkā ar purpura saiksni ap pieri un apollonisku lauru viti uz galvas. Pār plecu divas prāvas kules. Mali pagari, plivinājās pār pleciem. Nāk acis pārgriezis kā svētā aizgrābtībā taisni uz Ceisa altāri. Vergs tam nes pakal kurvi ar vilnu. Telezipe ienāk Ildzi).

Perikls

(nomalis uz Anaksagoru).

Skat vien, kur pūces gaišā dienā skraida!

Anaksagors

Tam maisi gan priekš glābtām dvēselēm*

Lampons

(paņem vilnas sprogu un uzliek uz oglēm, tad paceļ degunu ozdams).

Ož! — ož!

Perikls

(paklusi).

Jā gan, pēc māņticības ož.

Lampons

Tās zīmes labas rādās — ļoti labas!

(Noplūc sev lauru lapu un košļā mutē pēc priesteru parašas.)

Telezipe

(bijīgi).

Viņš laurus ēd, nu svētais reibons nāks!

Lampons

(sāk krampjos raustīties un rokas šurpu turpu svaida). Sveiks, Perikli, alkmeonīdu ciltnieks!

Tu tiec no tautas dēvēts olimpiets.

Perikls

Vai viņš viens pats līdz šim to nezināja?

Lampons

Ksantipa dēls tu, peršu uzveicēja Pie Mikales! Sveiks pats tu, lielo varon Pie Fokiem, Eibejas un Trāķijas.

Perikls

Viņš visu vēsturi man uzskaitīs.

Lampons

Es dievu sūtīts nest tev prieka vēsti:

Tas rags, kas ir viens pats uz auna pieres,

Tas Atēnās tev sola vienvaldību,

Tu oligarhu šķiru uzveiksi.

Anaksagors

To prieka vēsti, ko tu izpaud, draugs,

Jau visas pūces zin uz Akropoles.

Lampons

(svētais reibons tam uzreiz pāriet, viņš apstājas un nikni skatās uz Anaksagoru).

Anaksagors

Tas savāds pareģis, viņš pareģo Ne to, kas būs, bet to, kas sen jau bijis.

Lampons

(atstāj upuri un tuvojas Anaksagoram). Tas tu! — Tu gudrenieks no Klacomenes, Vai domā, ka es tevi nepazīstu? Anaksagors

Vai tu to arī nupat uzzīlēj'i?

Lampons

Bet, tu kāds pareģis, es zinu gan:

Tu viņās olimpiskās sacīkstēs,

Kad saule spoži spīdēja pie debess,

Ar lielu segu biji apsedzies Un pareģoji drīzu negaisu.

Anaksagors

Un vai tas nebij klāt pēc īsas stundas? Lampons

Tu to caur bezdievībām zini, teikdams,

Ka zibens nāk no mākoņrīvēšanās. Anaksagors

Nu kā tad citād'!

Lampons

Ļaužu pavedējs!
Tu pašu sauli gribi pārtaisīt,
Tu teic, tā esot — nu, ko domājat! —
Tā liela esot, vēl daudz lielāka Par Peloponēsu! — Ak, prātiņ, prātiņ!
Lai gan tu sirmus matus piedzīvojis,
Bet prātā maz vēl esi pieņēmies!
Un vēl ko: saule — vai nav jāsmejas? — Viņš saka, šķidra esot tā kā ola!
Ha-ha-ha! Ko nu lai Hēlijs teic! Anaksagors
Tas teic, ka es tam labāks tulks par tevi. Lampons
Tu visus dievus smej, — pat mēnesis,
Tu stāsti, esot laužu apdzīvots,
Un kalni tur un lejas arī esot. Anaksagors
Ja gribi apskatīt, tad brauc vien turp,
Tu sen jau labāk deri tur kā te! Lampons
Un tu te gribi palikt, zaimotāj?
Te tev vēl vietas tikai — cietumā.
Perikls
Ha! tas par daudz! Šurp, vergi, vadāt ārāl
Telezipe
Nāc, svētais tēvs, man līdz uz putnu stalli,
'
Vēl citas zīmes tur, kas jāiztulko.
Lampons (*noiedams)*.
Tu, Perikli, gan šobrīd esi liels,
Bet lielāki par tevi vēl ir dievi,
Tu pieminēsi mani un *(uz Anaksagoru)* tu arī!
(Noiet ar Telezipi.)

4. SKATS

Perikls, Anaksagors.
Perikls
(drebinājās).
Nu reiz tas riebeklis no acīm projām —
Kā auksta čūsku dvesma pilda telpu.
(Pavelk nost durvju segu.)
Nāc, Hēlij, raidi savas zelta bultas Pret tumsas mošķiem — man vēl jāsajūt,
Kaut galvu paceļu jau tavā gaismā,
Vēl kājas dziļi stieg man purva dubļos.
Anaksagors

Viņš draudēja ...
Perikls
Lai draud, es smejos, —
Šis vecis vairāk riebīgs man kā bīstams. Anaksagors
Bet drūmais Diopeits tur čūsku templī, Erehtejpriesteris ir viņa kungs,
Un viņa naids ir nāvīgs čūskas dzēlums.
Perikls
Mans sarga vairogs ir, ko Homērs saka:
«Nekad man neļaus drebēt Atēna!»

5. SKATS

Tie paši, Elpinika.
E l p i n i k a
(Paveca jaunava, koķete, visādi izgreznojusēs ar saik-snitēm un lentītēm, valkā spilgtas krāsas. Viens vergs nes tai pakaļ satītu šuvumu haki, otrais kokus priekš uzstādāmā rāmja. Ieraudzīdama Perikli un Anaksagoru, viņa dziras it kā kaunīgi aizsegt vaigu).
Perikls
Ak tu tā, Elpinika, Kimonmāsa!
E l p i n i k a
Sveiks, Perikli! tas gan no tevis krietni, Ka piemin' lielo Kimonu, tu cienīgs Tam līdzi kļūt.
Perikls
Tu nāc pie Telezipes?
Elpinika
Es arī tevi aizmirst negribu:
Lūk, še to peplonu!
Perikls
Kas man tur ziņas!
Elpinika
Tas gabals tik no lielā peplona,
Ko darinām Panateneju svētkiem Mēs, cienīgākās jaunavas, priekš dieves, Es nācu Telezipi talkā lūgt.
Perikls
Ej vien pie tās!
Elpinika
Bet aplūko tu arī —
(Vergi pa tam audumu ir attinuši un uzstiepuši uz rāmjiem.)
Te varoņdarbi tērpti izšuvumos:
Mans brālis Kimons, lūk, uz Skīras salas Te izšūts, kā ar laupītājiem cīnās Un atņem viņiem Tēzejatliekas, —

Vai skaisti, ko?
Perikls
Es spriedējs neesmu.
Elpinika
Bet šinī stūrī, lūk, darbs gan tik sākts, Bet var jau noredzēt, tas būsi tu!
Perikls
Tu pārāk viegli ļauj man slavu gūt.
(Uz Anaksagoru pagriezies.)
Cits savu nemirstību gūst caur lauriem Un cits caur dzīpariem.
Anaksagors
Ko teikt! Kā kurš!
Perikls
Bet vai, Elpinika, tu esi droša,
Ka jaunavās tu tiksi ievēlēta?
Elpinika
Gan lemts vēl nav, bet tu jau līdzi lemsi, Un kur tev atrast gan vēl cienīgāku? Perikls
Gan cienīgāku ne, bet...
Elpinika Es tā biju,
Kas areforu svētu tērpu nesa Jau agrā bērnībā ...
Perikls
Jā, tā jau bij.
Elpinika
Es Artemīdai malu upurmiltus.
Perikls
Es visu atzīstu ...
Elpinika
Es Atenejās nesu puķu kurvi... Perikls
Tev laba atmiņa ...
Elpinika
Un Braurondienās
Es sēdēju uz paša tempļa jumta
Un visu acis bij uz mani vērstas,
Man safrānsvārciņš bija mugurā ... Perikls
Tik daudz, Elpinika, tu piedzīvoji!
Laid savā vietā citu — atpūties.
Aiz skatuves skaļa raudāšana.

6. SKATS

Tie paši, Alkibiads, Telezipe.
A lk i b i a d s

(Puika no desmit, divpadsmit gadiem, skaists, pārgalvigs, ieskrien iekšā un, pieskriedams Periklim, to cieši apkampj. Telezipe tam pakal sadusmota, ar sandali rokā.)

Telezipe

Tu man gan redzēsi! *(Ierauga Elpiniku.)* Ā, mīļā, tuf Kur tu tik ilgi biji.? *(Uz Alkibiadu.)* Vai tu slēpsies! *(Uz Elpiniku.)*

Ko? acīs asaras? *(Uz Alkibiadu.)* Tu sodam neizbēgsi!

Elpinika

(pusraudu).

Es atnesu tev rādīt peplonu.

(Abas noiet pie peplona, to aplūkodamas.)

pe r i k l s

(puikam galvu glaudīdams).

Nu, lielais briesmon, ko tu izdarīji?

A lk i b i a d s

Kas liels nu bij! Mēs gājām rotaļās,

Es biju Aijass, kad tas trakot sāk Un vēršus apsit, noturēdams tos Par ahajiešiem.

Telezipe

(pār plecu atskatīdamās).

Ak tu palaidni!

Perikls

(uz Anaksagoru).

Šis zēns jau lieliem vīriem pakaļ dara.

Al k i b i a d s

Nē, es tik otrādi, es ahajiešus Par vēršiem noturēju.

Perikls

Kas tie bija?

Al k b i a d s

Nu kas tad cits kā Paralus un Ksantips! Perikls

Vai tu tik stalts, ka citi šķiet tev vērši?

Alk b i a d s

Pats pedagogs jau teic, kad viņi nemāk: «Jums abiem cietas pieres tā kā vēršiem.» Perikls

(paklusu nopūšas).

Ak jā, tie savā mātē iedzimušies,

Bet Kleinja dēls kā dievu izredzēts Uz paša mūzas klēpja liekas dzimis,

Viss viņam dodas!

Telezipe

Citus sist tam dodas!

Alkib i a d s

Nu, pārāk daudz es viņus nesitu.

Perikls

Bet ko par to tev teica pedagogs?
Alkib i a d s
Viņš pats bij zirgs man, iejūgts uzvarratos.
Perikls
Viņš visus apbur, visi viņu mīl.
Anaksagors
Nāc, dēliņ, skūpsti manu veco pieri,
Lai ziedoņdvesma iet pār Hadeslaukiem,
Tev jātop lielam grieķu varonim.
'A lki b i a d s
(viņu apkampdams).
Es gribu aši augt, lai mani laiž,
Es iešu palestrā un likejā Un visus puikas cīņās uzveikšu.
Vai Hēraklis jau nežņaudz čūskas šūpli? Telezipe
Nāc, Hēraklil Tev sodam došu darbu,
Elpinika
Se, lai viņš izārda šo šuvumu.
(Rāda vietu, kur Perikli sākuse izšūt.)
Perikls
(paklusu).
Ej, šoreiz paklausi, lai būtu miers,
Tu būsi Hēraklis pie Omfalas.
A lkib i a d s
(gražodamies iet. Telezipe rāda viņam, kur ārdit). Perikls
Bet mēs nu iesim, pārāk jau ir vēlu.
(Abi noiet.)

7. SKATS

Telezipe, Elpinika, Alkibiads.
Telezipe
Viņš tevi negrib vēlēt areforās!
Elpinika
Es viņam neesmu vairs diezgan skaista.
Telezipe
Tu, kuru gleznojis pats Polignots,
Toreiz ...
Elpinika
Kā šķiet, tavs vīrs nav jūtīgs vairs Priekš sievu skaistuma, tam tagad tīk Tik skaisti jaunekļi.
Telezipe
Tev taisnība,
So palaidni *(uz Alkibiadu rādīdama)* viņš pārāk

izlutina,
(Griežas pie Alkibiada.)
Nu, vai tev veicas darbs tāpat kā nedarbs?
(Apskata audumu.)
Ir gan viss izārdīts.
Elpinika
(ari aplūko, iekliedzas).
Ai, dievi! dievi!
Viss Kimons izārdīts ar varoņdarbiem!
Nu viss pagalam, jāšuj viss no jaunai Telezipe
Tu, nedrebni, vai tā tev bija likts!
Še, to tev ārdīt bij.
A1 κ i b i a d s Tas Periklis!
Telezipe
Še, labāk notin dziju kamolā.
(Uz Elpiniku.)
Tu redzi, kas no viņa dienās izaugs,
Elpinika
Tas būs tāds pat kā jauneklis uz Pniksas,
Kas Periklim ir galvu sakūris,
Telezipe
Kas tas par jaunekli? Es nezinu.
Elpinika
Kāds milēziets, nez kā še uzklīdis,
Daudz tagad staigā tādu palaidņu,
Tos bezdievībā paved Anaksagors Ar Sokrātu.
Telezipe
Ak, kādi tagad laiki!
(Aiz durvīm klauvē.)

8. SKATS

Telezipe, Elpinika, Aspazija, pārģērbusēs kā jauneklis. Jauneklis *(paver durvis, bet, ieraudzījis abas sievas, satrūkstas un atkāpjas. Telezipe un Elpinika arī satrūkstas un tad saskaišas)*. Telezipe
Vai re, kur tāds!
Elpinika
(jaunekli ātri aplūkojuse, atlaižas).
Šis ir tāds nobijies.
Jauneklis
Es lūdzu piedošanu, dižās kundzes,..
Es svešnieks, apmaldījos..,
Telezipe Kas tu esi?

Jauneklis

Es esmu — esmu, *(aši apķerdamies)* dižās kundzes,

spartiets.

Telezipe

Ā, tas kas cits! Nāc tuvāk, nebīsties,

Mēs Spartai nedraudzīgas neesam.

Jauneklis

Es ienākt drīkstēju, kad ieraudzīju Hekates mājiņu te durvju priekšā Un blakām svēto lauru, tad man šķita:

Te vecais raugs vēl rūgst..,

Telezipe

Tu krietnis zēns.

No Spartas vien tik tādi vēl var nākt.

Tavs labais ģēnijs tevi vedis šurp.

Te šinī mājā valda vecais tikums:

Kā durvju sargs mums stāv vēl Hermes Strofajs Un eljes zars, ar baltu vilnu aptīts,

Pie sienas karājas pret krītamo Un citām nelaimēm, un sievu telpās Stāv saistīts Eross man.

Jauneklis

(nopūšas).

Ak, saistīts Eross!

Tāds pat kā Spartā!

Elpinika

Jā, tur kautras sievas,

Tur jaunavas zin sargāt tikumu.

Bet še sāk ieviesties jau izvirtība,

Nāk šurpu hetēras no viņpus jūras Un paved vīrus, paved jaunekļus.

Bet tu tāds svaigs, tāds nesamaitāts vēl.

Tev sārtums vaigā tvīkst.

(Plikšķina viņam pa vaigiem.)

Nu, nebaidies,

Ļauj sevi apskatīt, tu kautro puisīt:

Tik maigas rociņas kā jaunavai,

Nemaz vēl nocietināts neesi.

Jauneklis

Jā, māte mani drusku piesaudzēja. Elpinika

Tik apajš, balts — kā krizantēmas zieds! Tu nebūsi gan melno zupu ēdis. Jauneklis

Es nemīlu neko, kas melns un tumšs. Elpinika

(viņu paijādama).

Vai re, vai re, kāds mātes luteklīts! Telezipe

Nav labi vis, kad bērnus pārāk saudzē,

Tu dzelzu gultā gan ar negulēji,
Tā ar tev gan par cietu bij un šauru! Jauneklis
Es visam šauram aši pāri augu. Telezipe
Un rīkstēm tevi arī nepēra?
Jauneklis
(uzbudinās).
Ko! mani lai kāds drīkstētu vēl pērt?
A lkib i a d s
(uzlec un nomel kamolu).
Es arī visas rīkstes salauzu!
(Pieskrien jauneklim.)
Teic — kā tu spēji pretī turēties? Jauneklis
Es visiem šķēršļiem protu pāri tikt.
Aki b i a d s
Vai proti lēkt un kāpt, un graut, un šaut? Jauneklis
Es protu ceļu lauzt.
A lkib i a d s Es ar! es ar!
Mēs būsim draugi, ko? es tevi mīlu! *(Apkampj viņu purinādams.)*
Telezipe
Kļaus' vien, tas draišķis apgriež visu māju Un līdzi maitā manus rātnos zēnus,
Lai piesarg' dievi, kad tas izaugs liels,
Tas visu Grieķiju vai apkārt griezis.
A lkib i a d s
Jā, visu Grieķiju es apgriezīšu!
Kā viesulis, kas nāk no Trāķijas,
Es bubujus kā slaucīt noslaucīšu!
Telezipe
(uz Elpiniku).
Vai zin' to nedarbu, viņš Strofajam Ar ogli melnas ūsas uzvilcis.
Elpinika
Tev pūķu ola mājā perinājās —
Pie laika piesargies!
A lkib i a d s
(griež jaunekli pa istabu riņķi).
Mēs abi skriesim,
Kā Borejs skrien ar deviņ' kumeļiem.
Heidā! heidā!
(Griezdams norauj jauneklim hitonu no pleca, parādās sieviete.)
Elpinika
(pirmā iekliedzas).
Ak vai! kas tas? — skat, skat!
Telezipe
Ko redzu — sieva!

Ceiss, Hēra, vai lai savām acīm ticu! Elpinika
Tad tāds tas jauneklis no Milētas! Telezipe
Un tāda — tāda manā mājā nāk —
Tu nekrietnā, bezgode, netikle!
Vai tev vēl nepietika ārpus mājas Dzīt savas netiklības, vēl tu drīksti Se iekšā lauzties, pašā ģimenē,
So telpu sagānot ar savu elpu!
Elpinika
Triec viņu prom, sauc visus vergus šurp,
Lai viņu dzīšus dzen ar kaunu prom. Aspazija
Es eju — še vēl tava sīkā valsts,
Kas nobeidzas aiz tava mājas sliekšņa,
Se telpu nav, ko cīņu izkarot,
To lielo cīniņu starp jaun' un vecu,
Kas tik ar viena uzvaru var beigties!
(Dodas ārā.)
Telezipe
Prom! prom! šurp, vergi! nākat! nākat!
Priekškars.

Otrā aina Hiponika mājā.

Bagātīgi izgreznota telpa. Visapkārt lokā gujsēdekļi ar raibām segām un purpura spilveniem. Katram priekšā atsevišķs ēdienu galdiņš. Bez tiem vēl pa kreisi pret dibenu lielāks galdiņš priekš amforām un maisāmiem traukiem. Pašā vidū dibenā ieejas durvis, ar divām kolonnām joniešu stilā. Katrā pusē durvīm vēl lieli, plati logi jeb vaļējas sienas ar izredzi uz ziedošiem rožu dārziem. Pie sienām bronza figūras ar lāpām rokā apgaismo telpu. Zelta trijkājs ar kvēpināmiem traukiem. Durvīm taisni pretī lielais Dionīsa altārs, apvīts ar puķu vītēm. Sienu iedobumos skaisti gleznotas vāzes, tāpat arī gar sienam lielas gleznas ar mitoloģiskiem skatiem. Grīda izlikta raibā mozaīkā, izskatās it kā piemētāta ar puķēm, augļiem, spalvām, maizes drupatām, kauliem, nogrieztām gaiļa sekstēm utt.

1. SKATS

H i p o n i k s, Perikls, F e i d i j s, S o f o ĸ l s, Sokrats, Anaksagors. Visi guļ uz pusguļu atzveltņiem. Mielasts nupat nobeigts. Vergi nokopj galdus un norīvē tos ar smaržu zālēm. Citi sagatavo vīnu maisāmos traukos un, kausus pildot, sniedz tos apkārt. Citi atkal sniedz viesiem vaiņagus no rozēm, narcisēm, vijolītēm.

H i p o n i k s

(jautri, omuligi).

Par maz jūs goda devāt Cererai!
Tās balvas jūs gandrīz vai neaiztikāt.
Te apsmādēts guļ beotiešu lasis Un zelta taukus lej kā asaras!
Te baltās, treknās Melas stirniņas,
Te cepti cīruļi, te paipaliņas Un pāvu olas, fazāņsmadzenes!
Viss vēl, kā bijis! Medus rausīši Un cepumiņi sviestā, marcipāns,
Un kur vēl augļi! Naksas bumbieri,
Kur lielās, smagās Nīkostrates vīģes Un foiniķiešu zelta dateles!
Par velti esmu šurpu aicinājis No pašas Lidijas sev pavāru!

Perikls

Draugs, nebēdā! stāv priekšā lielie svētki,
Tur tavam pavāram būs izdevība Kā Hēras pāvam izplest astes ripu.

H i p o n i k s

Ļauj vien man vaļu svētkos rīkoties,
Es došu mielastu, kas visu pārspēj.
Bet man vēl lielāks mērķis: korus rīkot Priekš teātra, draugs Sofokli,

Es tavu jauno drāmu gribu ietērpt,
Cik vien man zelta manās raktuvēs.
S o f o kl s
Draugs, nepārsteidzies, vēl mans domāts darbs Dus dzīvē neatsaukts starp Iladesēnām,
Es šaubos, vai jel maz es spēšu rast To orfisko, to radīšanas vārdu,
Kas ēnām ielej dzīvas asinis.
Perikls
Par daudz tu gribi, draugs, tavs Edips liels, Dod mums, kas līdzīgs tam.
S o f o kl s
Vai tik, kas līdzīgs?
Vai viena stīga vien Apollonlirai!
Puscilvēces es devu Edipā,
Bet otra puse guļ vēl neizsmelta —
Man zemē jākāpj pasauls bezdibeņos Līdz nāves akām — sievas dvēselē.
Kas dos man atslēgu? Tev, Feidij, viegli,
Tavs pirmtēls tev priekš acīm gatavs stāv,
Tev viela — marmors ciets, bet man viss plūst Kā zila migliņa pār mītu laukiem,
Tik dvēsle deg no radīšanas liesmām Un nedod miera man ...
F e i d i j s
Tu teic, man viegli, —
Mans pirmtēls, tā ir cīņas Atēna Uz Akropoles, bet es jaunu gribu,
Es gribu radīt miera Atēnu,
No paša Ceisa galvas dzimušo, —
Bet kā to veidā tvert? Kas viņa ir?
Sokrats
Kas cits no galvas piedzimt var kā doma?
Kas, pate netverama, — visu tver,
Kas, pate gaisma, — visu tumsu veic.
Tev, Feidij, doma jātērpj sievas veidā Un sievai jāpiešķir ir spēja — domāt.
F e i d i j s
Jauns vārds no tevis sacīts — radošs vārds,
No tāles zibsnī Ceisa zibeņi.
Perikls
Viss laiks no radīšanas dīgļiem pilns,
Kā ziedoņdebess pilna zibeņiem.
H i p o n i ĸ s
Lai nesam upurus tad ziedoņdieviem,
Kas neredzami lido šinī telpā,
Bet visiem pāri lai vēl Bakhus valda,

Kas Ceisa kāzu naktī piedzimis No pašas zemes meitas Semeles Un šūplī visiem zibšņiem apspīdēts. —

Es viņam pirmām ziedoju šo kausu.

(Izlej vienu daļu vina zemē, otru uz altāra, pavadīts no fleitu skaņām, kurām pievienojas bakhantiska mūzika.)

Lai nāk nu viņa jautrās pavadones Un viņa slavu teici

2. SKATS

Sanāk koklētājas, dejotājas un Melisa. Koklētājas nosēžas gar sienām un spēlē, kamēr dejotājas dejo bakhantisku deju. Bakhantes tērpušās panteru ādās ap viduci un vīna stīgām matos un ap kailajiem pleciem. Ap rokām un tāpat ap kailajām kājām zelta sprādzes ar sīkiem pulkstenīšiem, kuri dejā griežoties skan.

/Melisa

(piesteidzas Periklim).

Man salda laime tev pie kājām glausties Kā Kipras dūjai — tā tu mani sauci.

Hi p o n i k s

Sauc talkā Erosu, mans daiļais bērns,

Ko Bakhus nespēj viens, tev jāpalīdz.

Perikls

(izklaidēts glāsta viņai galvu).

Jā, jā, tu daiļā Kipras dūjiņa.

Melisa

Bet kurp tu skaties? tu jau manis neredz'l Tik svešs tu šovakar man esi, draugs.

Perikls

(kā pamozdamies).

Teic, Hiponik, — tas jauneklis uz Pniksas,

Kas toreiz runāja, vai nav tev rada?

Kur viņš gan palicis? es sen to gaidu,

H i p o n i k s

Kā teikt: viņš tāļu ir un tomēr tuvu?

Perikls

(uzbudināts).

Ko? aizceļojis?

h i p o n i k s

Nē, ne aizceļojis,

Tā paša jaunekļa pavisam nav.

Perikls

Tad miris! saki! saki!

Melisa

Draugs, lai paliek!
Lai mirst, lai aizceļo, kas tev viņš ir!
Es, tava Melisa, es esmu še,
Es tik daudz reižu tevi priecināju Ar dziesmām, dejām, saldām mīlas balvām.
Ja gribi, es tev priekšā šūpošos Kā balta narcise uz Stiksa viļņiem,
Tik piegriez acis manim ...
Perikls
(nepacietīgi).
Laid, jel laid,
Teic tieši, Hiponik, ko tirdi mani, —
Viņš miris?
H i p o n i k s
Pārāk dzīvs viņš, pilns ar dzīvi,
Kā pildīts Hēbes kauss ar nektārdziru.
Ja gribi, skati pats, es saukšu viņu.
Perikls
Ko? viņš ir tuvu?
H i p o n i k s
Tepat manā mājā.
Perikls
Viņš tavā mājā — un tu neteici?
H i p o n i k s
Ko tu tik straujš, tu rāmo olimpieti,
Kas citkārt pāri stāv pār visām kaislēm,
Kā Aiols, visus vējus maisā bāzdams,
Es eju, eju jau ...
(Hiponiks atver durvis, pa kurām ienāk Aspazija. Viņa ģērbusēs greznā grieķu uzvalkā, dzeltenas krāsas ar izšūtām malām. Plecus satur agrafes, uz kailajām rokām sprādzes, mati grieķu veidā ar pieres saiknēm un metāla plati priekšā.)

3. SKATS

Tie pasi, Aspazija. Perikls, viņu ieraudzījis, paliek kā apmulsis. Brīdis klusuma; arī citi pieceļas sēdus no atzveltņiem.
Perikls
Kas tas? — ne viņš? bet līdzīga — tā māsa? Aspazija
Es pate esmu tā — ne sava māsa.
Es pate biju jauneklis uz Pniksas.
H i p o n i k s
Nu redzi nu, tā jaunek|a vairs nav,
Bet cits kas viņa vietā labāks vēl.

S o f o kl s
Aiz plīvuriem mīl slēpties patiesība,
Sokrats
Mums sfinksa atkal uzdod jaunas mīklas .. Aspazija *(uz Perikli)*.
Es tevi meklēju, bet neatradu.
Perikls
Es tevi rodu, bet — vēl jāmeklē.
Aspazija
Man tev bij citā veidā jārādās,
Jo sievām liegts ir tautas sapulcē Ar vīriem līdzi runāt, līdzi spriest.
(Pagriežas pret citiem.)
Se rodu priekšā grieķu lielos garus,
Kas paši tiecas dieviem līdzi būt,
Tie piedos man ir manu pārmērību,
Es gribu būt tik līdzi cilvēks vien!
Anaksagors
Tu nāc kā sūtne mums no Atēnas,
Tavs gars jau iepriekš mita mūsu starpā.
Tu pate dieve esi.
Aspazija Es tik sieva;
Vai, Perikli, es vēl tev sveša esmu?
Perikls
Laid, laid! man jāaprok mans skaistais sapnis!
H i p o n i k s
Vai mazāk skaista gan tev īstenība?
Bet bīsties sakaitināt Erosu,
Varbūt viņš bultas jau uz tevi mērķē.
S o f okl s
Tā Erosuguns nav, kas viņai acīs;
Tā paša Ceisa aizrautības sposme.
Perikls
(dobji).
Jā, jā, tu sieva, un tu esi skaista.
Aspazija
Vai tas gan noziegums, ja esmu sieva?
Un vai vēl lielāks grēks, ja skaista esmu?
S o f okl s
Jā, skaistums ar ir spēks, kas līdzi sēd Ar citām lielām varām padomē.
Sokrats
Bet spēks tik redzams viņa darbībā,
Un cits ir dailes darbs, cits gudrībai:
Tā viena radīt grib, bet otra baudīt.

Perikls

Jums tiesa, draugi, tiesa! baudīt, aizmirst... *(Uz Aspaziju.)*
Tu, dailes būte, maniin piedosi,
Par maz vēl esmu tevi apbrīnojis,
Vēl cita gaisma žilbina man acis,
Tā uguns, ko tu nesi viņā rītā,
Kad tu kā Prometeja sūtnis nāci...
To vienu pasauli es zaudēju,
Un otrā pasaule man nav vēl rasta —
Bet tava daile ver man jaunas durvis!
Teic — kādas nezernes tu pate esi,
Zem rozēm nektārdārzā dzimuse?
Kas bij tavs tēvs, kāds dievs? un māte nimfa? Kā nāci šurp? Vai nesa tevi Ceiss,
Kā citkārt Eiropu pa jūru pāri?
Kāds tevim vārds?

Aspazija

Es to jau teicu reiz —
Es biju Aspazijs, nu — Aspazija.

Perikls

Tam cita skaņa, teiktam saldu lūpu,
Viss tagad cits, kas bijis, viss ir aizmirsts.

Aspazija

Nekas nav cits, es tas pats jauneklis No Milētas.

Perikls

Ak jā, no Milētas!
Tu esi Afrodītes priesteriene,

Aspazija

Ha! vai tu tīši mani pārprast gribi,
Es, kas tev toreiz šķitu dievu sūtnis,
Es ari esmu tā, no tās es cilts —
Vienalga, vīrs vai sieva, daiļš vai nedaiļš,
Tās lielās cilts, kas iet caur laiku laikiem,
Kad zeme tumša top — tai gaismu nest.
Es jauna nesēja kā Prometejs,
Kas zemē sēja pirmo uguns sēklu,
Es Dērnetra, kas pirmo vagu dzina!
Tas veda mani šurp uz Atēnām,
Nu turpināsim to, ko toreiz sākām.

Perikls

Jā, tas bij lielas drāmas iesākums,
Bet viņas beigas nu — salds Erosjoks,
Bet labs i tas.

Aspazija

Tu, mani pazemodams,
Pats sevi līdzi pazemo.
Perikls
Mums jātop līdziem,
Tik tā mēs varam atkal atrasties.
Aspazija
Nemūžam nē! Nu tu man esi svešs!
Perikls
Nāc, netversim vairs velti Hadesenas,
Nāc, dzīves dārzos Erosrozes plaukst, šurp visu sarkanrožu purpurtumsu!
Šurp visu aromātu apreibumu!
Es alkstu vīna! kurat Bakhum liesmas,
Lai karstas šalkas skrien caur visiem kauliem .. Šurp mūziku, lai skaņas plūst, lai kāpj Kā Lētes viļņi pāri dzīves krastiem.
(Mūzika. Koklētājas dzied.)
Plēsīga putna spārniem Uguns sarkanas krāsas Nezin kā dzīvē šurpu tu atlaidies esi,
Eross, ak, Erossl
Cēlies no pirmbūtes olas,
Izperēts pašas Nakts,
Orfiskis noslēpums apdvesmo tavu būti,
Eross, ak, Eross!
Panteru mātes zīdīts,
Asins un uguns, un piena,
Plēsīgs un glaudīgs, mīlīgs un viltīgs tu reizē,
Eross, ak, Eross!
Krokus' un vijolītes Kaisās pa tavām pēdām,
Saldas nopūtas izgaro zelta tvaikos,
Eross, ak, Eross!
Bultas no cipreses griezdams,
Melnas no nāves koka,
Kausētā alvā vēl viņas iekšā tu mērci,
Eross, ak, Eross!
Akls tu esi, ak, Eross,
Akli tu bultas izšauj:
Dieviem un cilvēkiem reizē tu bīstams esi,
Eross, ak, Eross!
Upuri, ķerti no teviin,
Izdvesmo laimīgā smaidā,
Nāve tiem sirdī, bet medus garša uz lūpām,
Eross, ak, Eross!
H i p o n i k s
(priecīgs rokas berzēdams).

Nu beidzot atkust sāk, nu Bakhus valda,
Un drīz vien arī Eross pakaļ nāks.

Vergi nes apkārt vīnu un sniedz svaigus vaiņagus. Aspazija stāv, projām aizgriezusēs.

Perikls
(kausu tukšojis, uz Melisu).
Un tu, mans bērns, ar tavām žēlām acīm,
Ko tu kā circenītis kaktā raujies!
Melisa
Tu mani atstum, Perikli, tu atstum!
Es tev nekas, tu dzenies tikai viņas,
Tās svešās skaistules. —
Perikls
Nu, neraud', bērns,
Kad saule uzlec — zvaigznei jānobāl.
Nāc, esi jautra līdz — jūs, draugi, visi,
Lai tveram dzīves lielo prieka stundu,
Kad tā pār Hadeskrastiem augšā kāpj.
Draugs Sokrat, ko tu patiesības meklē,
Tās nav ne še, ne tur, ne kādos zvaigžņu laukos. Sokrats
Varbūt tā tuvu — mēs tik ejam garām.
Perikls
(uz Anaksagoru).
Mans tēvs, ko tu tā neticīgi smaidi?
Un, Feidij, ko tu zīmē tur un mēro?
Par agru nākt vēl tavai jaunai dievei!
Un, Sofokli, tu ar tā aizrauts skaties Kā brīnumredzētājs!
S o f o kl s
Varbūt es redzu,
Ko tu vēl neredzi.
Perikls
Jūs, gudrie nelgas,
Kā lemuras jūs skraidāt mēnešgaismā,
Man dzīslās karsta asins verd. *(Uz Aspaziju.)* Nāc,
daiļā,
Es tevi vaiņagošu ...
(Grib viņai uzlikt vaiņagu.)
Aspazija
(izrauj un nomet vaiņagu),
Nost ar to!
Perikls
Nāc sēsties manim līdz uz pantersegām,
Lai zelta zirneklis mūs iestīgo!
Aspazija

Nost, neskar mani, ja es dievu cilts,
Kā pats tu mani dēvēji, — tad zini,
Tev arī dievam jābūt, ja tu drīksti I manas drēbju vīles skart, bet tu Pat vairs ne Periklis — es nicin' tevi!
Perikls
(aizgriežas, dobji).
Ak vai man, vai! ak, nakts un Ereboss!
Es tevi divkārt esmu pazaudējis.
Melisa
(tam piesteidzas un apkampj viņa ceļus).
Mans dārgais kungs, tā tevi nicina,
Tu olimpiets, tu vienīgais, tu augstais!
Es sīciņš puteklītis tev zem kājām,
No tavas sposmes vien tik dzīvoju!
Hi p o n i k s
(rīko vergus; uz Aspaziju).
Mans lepnais bērns, tev goda vieta der.
Jūs klājat segas! taisāt sēdekli,
Šovakar tā būs mūsu simpoziarhe,
Mēs godu dosim tai kā karalienei.
(Sataisa viņai paaugstinātu sēdekli.)
Aspazija
Ak, Hiponik, tu viens, kas mani cienī,
Bet te sēd atēņvīri, lieli gari,
Tie visi lielos darbos jūtas viens Kā viena liela ģēnijģimene,
Es viņu vidū lieka še un sveša —
Kaut gan mans gars tos visus iedvesmēja,
Kaut gan mans vārds tiem pirmo dzirksti šķīla,
Nu viņiem kauns, ka tā tik sieva bija,
Un vārds, no sievas teikts, tiem liekas cits.
F e i d i j s
Ak jā, mums kauns, ka dievi nepazinām,
Kas pārģērbusēs mūsu starpā mita,
Ļauj tevi vaigā skatīt nu, tu cēlā,
Tu pate Atēna!
Aspazija
Tu mani, Feidij,
Pār dzīvi stādot, stādi ārpusē,
I tam es ārpusē *(rāda uz Perikli),* bet tikai zemāk, Es tam tik hetēra no Milētas.
(Aizsedz vaigu.)
Perikls
Ak, piedod man, es divkārt sāpju dzelts,
Vēl savu es pret tevi neatrodu.

Man dzīves pamats jānojauc līdz galam,
Viss atkal haoss manī., t Anaksagors
(pieiet tam, uzliek roku).
Haoss, dēls,
Ir visas radīšanas mātes klēpis.
Vēl aklā nekārtībā jaucas daļas,
Bet visas apdvestas, ik puteklītis No lielā «nus», no pasauls dvēseles.
Un tā kā īrisloks mūs kopā sies.
Aspazija
Jūs, jaunu patiesību meklētāji,
Jūs pašu nebūtību augšā ceļat,
Ik puteklītim pat jūs dzīvot jaujat,
Bet sievas garu, to jūs aprokat!
Jūs ceļat savu jauno Hellādu,
Tā jūsu gara darbs, tik jūsu vien!
Bet pašos pamatos tai viena trūkst,
Trūkst lielā dzīves spēka, sievas dvēsles!
Es pašas dzīves saknē ievainota —
Ar manām asrām tūkstots sievu raud,
Es aizeju no jūsu Hellādas,
Jūs ceļat skaisto, balto Partenonu No sasalušām sievu asarām —
Es negribu vairs jūsu vidū būt!
(Taisās aiziet.)
Koklētājas
(kuras gar istabas sienām zemē sēd, ievaidas). Ak vai! ak vai! ak, neej! paliec! paliec! Anaksagors
(satver viņu aiz rokas).
Bērns, neej, paciet, mēs vēl meklētāji.
Pirms gaisma izlaužas, vēl tumsa valda,
Un daļa daļu meklē vēl ar sāpēm,
Vēl ienaids šķir, kas mīlā kopā der Un kas tik vienībā sniedz harmoniju. Aspazija
Tā lieiā mīla, kura naidu veic Un elementus saved kārtībā,
Tā pasauls dvēsle sievas krūtīs pukst!
Un es, es esmu dzīvē nākuse,
Lai līdzi mīlētu, ne līdzi nīstu.
S o f o kl s
Liels, radošs vārds — tu viņu izsacīji:
«Lai līdzi mīlētu, ne līdzi nīstu. —»
Tu dzīvē ienes jaunas vērtības,
Mans darbs top dzīvs, tu dvēsli iedves tam,
Es tavus vārdus likšu viņa mutē.
Sokrats

Jauns Eross dzimst — nu nav vairs jāmeklē Mums dievi Olimpā — tie mīt mums iekšā.

F e i d i j s

Mēs visi parādā tev gandarību,

Tev nebūs aiziet prom no Atēnām Kā svešai, atstumtai un nesaprastai,

Bet marmorā kā mūžīgs dailes tēls

Tu augsti pacelsies uz akropoles,

Tu būsi mana jaunā Atēna.

Melisa

(viņai piepeši nokrit pie kājām).

Tu lielā, labā, tu! Es tevi mīlu,

Es pirmāk nīdu tevi — tagad mīlu,

Ņem mani līdzi tavā lielā mīlā.

Sokrats

via viena patiesība augšā cejas,

Tā arī citas līdzi modina:

Daiļš nevar iet līdz galam, ja nav labs, Un labs, ja galu sniedz, top arī daiļš. Anaksagors *(uz Aspaziju).*

Tu, dzīvā dvēsle, abus kopā saisti,

Mans dārgais bērns, tu visus uzveic mūs, Es tevim liecu savu sirmo galvu .., Aspazija

Ak nē, mans tēvs, ne visus — tur tas vīrs *(uz Perikli)*

Sēd, drūmi klusēdams, un mani tiesā,

Tam vien es neesmu nekas.

Perikls

(kā pamozdamies).

Ak, Aspazija,

Kas tu man būtu — kas tu esi man,

Es bīstos teikt, ko es tev varu dot!

Tev cēlais Sofoklis dod nākotni Un Feidijs nemirstību — mana drosme, Tāpat kā Pandoras, tik ļaunu nes:

Es solu tevim tagadni un — cīņu. Aspazija

No tās es nebīstos, to izaicinu.

Perikls

Tu gribi vecu graut un jaunu nest. Aspazija

Tas ir mans uzdevums.

Perikls

Tā hibris ir!

Uz nemirtni ved ceļš caur Orkustumsu,

Tu iesi taustoties gar glumām sienām,

Pie kājām šļāks tev melni veļu viļņi Un apkārt saniknotās erīnijas Kā izsalkušu vilku mātes kauks.

Aspazija

Par erīnijām stiprāks Apollons,
Tas mani ved.
Perikls
Es dodu tev šo ciņu.
Laiks pats to dod: mums tuvu lielie svētki,
Kur izvēl cienīgāko atēņsievu,
Kas dievei pasniedz dārgu dāvanu,
Tā būsi tu — es došu tev šo godu,
Tev, svešniecei, priekš visām atēnietēm. Anaksagors
Kas cita gan lai būtu cienīgāka!
Pār tautu pāri cilvēcība iet.
Aspazija *(uz Perikli)*.
Nu aust man rīts, tu mani cienīt sāc,
Nu būs man vieglis grūtais uzdevums!
Perikls
Par agru gavilē, vēl grūtāks priekšā:
Tev peplons jānes — dzirdi — nevis vecai dievei, Ko čūsku birzē sargā priesteri,
Bet jaunai Atēnai, ko Feidijs rada. Anaksagors
Tā pārdrosme! Ko sacīs priesteri?
Kas viņiem neziedo, to viņi ziedo.
Aspazija
Kas viss sev pieder — viss var sevi ziedot. Anaksagors
Zin', Perikli, tu viņu nāvē raidi!
Perikls
Vai mazāk drīkstu solīt Aspazijai!
Jūs visu devāt tai — pat nemirstību,
Man atliek tik vēl dāvināt tai nāvi.
(Pret Aspaziju.)
Nu, sieva — dvēsle, vai tu nedrebi?
Aspazija
Līdz nāvei vien sniedz dievu sods un liktens,
Bet dvēsle spēj pār nāvi pāri iet!
Es smaidot kāpšu melnā Haronlaivā.
Sniedz, Perikli, man tavu vaiņagu,
Ko pirmīt nometu, — nu liec man galvā,
No tavas rokas ņemu uzvaru.
Perikls
(uzliek Aspazijai vaiņagu).
Sokrats
(uz Aspaziju).
Cik skaista nāve ir ar tavu sejul Kas tādu skatu dziji sevī slēdzis,
Tas dzers bez trīsām pašu nāves kausu, Perikls
(uz Aspaziju).

Tai nāvei nebūs tava seja vien,
Tai ari mana būs — ak, Aspazija,
Tas vēl ir pēdējais, ko dot tev varu.
A s p a z i j a
(izstiepj rokas).
Ak, Perikli!
(Apkampjas.)
Priekškars,

TREŠAIS CĒLIENS

.

Pirmā aina Eimenīdu alā.

Ala klintīs ar nevienādi izdobotām sienām. Tāpat plaisrnoti griesti ar nokārēm, pie kurām karājas milzīgi sikspārņi, cits ar citu spārnus krustodami. Zem spārniem redzamas acis, kuras no sākuma aklas, bet vēlāk iedegas. Sienu iedobumos visur tup pūces, zemē gar sienām guļ saritinājušās lielas čūskas. Sienā iespraustas pāra lāpas, kuras apgaismo telpu, un gar dibensienu trīs nelieli altāri, uz katra no tiem nolikts trauks: viens ar asinīm, otrs ar žults virumu un trešais *чг* pienu. Ieeja pa kreisi. Arā nakts un kauc vēji.

1. SKATS

D i o p e i t s

(Viens. Iededz uz altāriem uguni un, pusbalsī dziedādams, runā kādus buršanas vārdus.)

Mostaties! mostaties!
Naktsvalstības varenās meitas, erīnijas!
Jūs, Tartara trijotne:
Alekto, Megera, Tizifone,
Aizdedzat lāpas taisnību vērot,
Satverat rīkstes pārkāpes sodīt,
Ceļaties, staigājat atkal pa zemi.

(Pie pēdējiem vārdiem durvju aizsegs tiek atbīdīts. Ienāk Lampons ar pilniem groziem un amforām un paliek iespiedies durvis, nevarēdams iekšā tikt.)

2. SKATS

D i o p e i t s, Lampons.

D i o p e i t s *(atgriežas).*

Nāc ašāk iekšā, aizvelc priekškaru! Vējš izdzēš lāpas.

Lampons

Lūk, es iespiedies,
Tie grozi nelaiž — un vēl amfora.

DI o p e i t s

(palīdz viņu ievilkt iekšā),
Tavs vēders pats kā liela amfora.
Nu, kur tu biji?

Lampons

(noliek zemē grozus un amforu un slauka sviedrus hitona stūri).

Tā bij skriešana!
Pavisam aizelsos! *(Slauka atkal sviedrus.)* Aiz bailēm
svīdu,
Kad tuvojos še Baratrona plaismai,
Kur lejā nogrūsti guļ noziedznieki Un pašnāvnieki vēl ar striķi kaklā,
Gar malām rindās eimenīdas sēd —
Es skaidri redzēju — ar harpju nagiem Un melniem spārniem, sarkankrāsots ģīmis —
Es gribēju jau grozus zemē mest Un projām aizlaisties ...
D i o p e i t s
Tu bailīgs nelga!
No kājām zaķis un no galvas ēzels,
Lai dreb, kam jādreb, — mums ir jāiztur.
Vai man gan tīk šai lāsta vietā mist!
Vai teici Tukididam, ka es gaidu?
Lampons
Viņš norunātā brīdī būšot klāt.
D i o p e i t s
Laiks iet, no zemes tvaiki augšup kāpj Kā nāvējoša eimenīdu elpa.
Mums jāslapstās, it kā mēs noziedznieki Un viņi taisnie būtu, tie nolādētie!
Tie augšā cauru dienu cērt un kaļ Un iztrauc mūsu tempļa svēto mieru,
Pat naktīs guļ turpat uz akmens kaudzēm.
Nu, vai tu biji tur? Vai noskatīji,
Cik viņi zelta ņem, cik baltkaula?
Lampons
Es biju, bet tie laida putekļus Un aizbēra man acis gluži ciet.
D i o p e i t s
Tev acis aizbēra un prātu ar!
Lampons
To ne! Es trepju kāpes saskaitīju,
Kas ved uz pilskalnu, — tām nelabs skaits Tur dažs labs kritīs, kas pa viņām kāps ..,
D i o p e i t s
Tu pirmais, šķiet, to būsi piedzīvojis,
Jeb vai bez kāpšanas — tu lejā tiki?
Lampons
Kam daudz ir jāiet, daudz ko piedzīvo!
Ne vienmēr dievi laipni ceļu šķir,
Un bieži dēmoni pa kājām maisās.
D i o p e i t s
Nav bijis izdevīgs tavs kalna kāpiens, Varbūt no lejas labākas tev

ziņas:

Vai biji Tripod' ielā?

Lampons

Jā, pie Perikla.

Telezipe ir ļoti lāga kundze,

Tā vecos tikumus un dievus cienī,

Pat durvju stenderes tai nodarvotas.

D i o p e i t s

Nu labi, labi. Bet nu ziņo citu.

Lampons

Labs gads tur, visur Ceres svētībiņa:

Pilns šķūnis, kūtīs putni čiepst un perē.

D i o p e i t s

Nu diezgan kūtis! Kas ir istabās?

Lampons

Ak vai! par to man smagi jānopūšas:

Tur perē ļaunumu, un pat jaunā audze,

Tas puika Alkibiads, Kleinja dēls,

Daudz raižu dara krietnai Telezipei.

D i o p e i t s

Tiec reiz pie lietas! stāsti man par lieliem.

Lampons

Ko sacīt! Man vēl smagāk jānopūšas:

Tur staigā šādi tādi solisti Un filozofi, laužu maitātāji;

Tas vecais dievu liedzējs klocomeniets,

Kas Ceisu liedz ar visiem zibeņiem,

Tur iesēdies — lai Hadescerbers tam Ar visiem trejiem purniem lielos kož!

D i o p e i t s

Tev bij i savu tiesu piepalīdzēt.

Lampons

Kā ne! es draudēju — es saslējos Tam pretī visā priestercienībā.

D i o p e i t s

Nu, viņš vis nebūs pārāk nobijies.

Bet Periklis?

Lampons

Es tulkoju tam sapni

Par aunu, zini, ar to vienu ragu.

D i o p e i t s

Vai tulkoji kā viņa vienvaldību Un teici, ka šis rags tam nolauzts tiks?

Lampons

Es nepaguvu — viņš man priekšā steidzās, Viņš lika mani — mani, priesteri,

No saviern vergiem izraidīt pa durvīm,
Priekškars atdarās, ienāk Tukidids.

3. SKATS

Diopeits, Lampons, Tukidids.
Tukidids
Sveiks, dievu sūtni!
Diopeits
Sveiks, tu, tautas draugs!
Tukidids
Mums abiem ceļi satek vienā mērķī;
Tu mani licis saukt — es nāku pats,
Ne tevim vienam ir ko sūdzēties.
Diopeits
Valsts balsti kopā brūk pa visām malām.
Tukidids
Mēs apvienoti spēsim turēt tos.
Tu cienīgāks — tu pirmais pretī stājies.
Diopeits
Tu izveicīgāks — tu to vadīt proti.
Tukidids
Tev priekšā pašai Polias svētnīcai,
Kā dzirdams, ceļot citu Atēnu.
Diopeits
Jā, cilvēkrokām un bez priesteriem Tur Feidijs savus elku tēlus cel
Un tautu novilt grib no vecās dieves,
Kas mūžam stāv še, krituse no debess. Tukidids
Kāds apkaunojums tev, hierofontam!
Vai tu to vari ciest, vai nesauc Ceisu,
Lai zibens sasper tēlus līdz ar tempļiem? Diopeits
Ceiss visu redz, bet viņa zibens aklis,
Tas sperdams saspert var i mantu līdz,
Ko viņi tagad augšā uznesuši. Tukidids
Ko? Dēlas zeltu tev no svētnīcas Tie arī aiznesuši?
Diopeits
Še, pie Polias,
Kā valstij piederīgs tas tika glabāts, Priekš visu labklājības tas bij lemts,
Nu Periklis viens pats to lietā liek Un visu šķiež priekš savām elku mājām! Tukidids
Tas varens darbs: pirms salas aplaupīt, Tad laupīto vēl atņemt pašai dievei! Diopeits

Jums jāzin, kā bez visa iztiekat,

Tiem zelts un baltkauls tā vien putēt put. Lampons

(kurš, visu uzklausījies, žēlīgā balsi jaucas starpā).

Un mūsu dieves Polias goda svārciņš Pavisam drisku driskās noplīsis Un pelēm un no kodēm gluži saēsts! Neviens par svētumu vairs nebēdā,

Viss Erehteions mums uz galvas krīt,

Ko pērsi pat bij pus tik postījuši,

To visu derētu gan atjaunot.

Tukidids

Lieks greznums svētai dievei nepieder! Vai gribat darīt līdz tiem šķiedoņiem,

Kas savus tēlus tīrā zeltā tērpj? Lampons

(čukstēdams).

Kā dzird, tā sieviete, ko Feidijs kaļot,

Tā būšot kaila, gluži kaila!

Tukidids

Kauns!

Tas sagaidāms, ja hetēras sāk valdīt! Lampons

Bet mūsu dievietei gan svārciņš noder, Jūs svēto peplonu tai atnesisat? Tukidids

(uz Diopeitu).

Dēļ peplona es īsti runāt nācu:

Mēs, oligarhi, visi apkaunoti,

Jo Kimonmāsa, dižā Elpinika,

Kas vienmēr nesa svēto peplonu,

Ir šoreiz atraidīta ...

Diopeits Ko tu saki!

Vai to maz ticēt var?

Tukidids

Vēl mazāk ticams:

Tas vietā tagad kāda hetēra No Milētas, pat vēl ne atēniete. Lampons

(uz Diopeitu).

Tā, zini, bij tas jauneklis uz Pniksas .. Diopeits

Ā! — skaistais jauneklis bij — sieviete? Tukidids

Tā nekautras pat vīru drēbēs staigāt Un mājās ielauzties, kur ģimenes.

Nesen pie Perikla tā ciemojusēs ... Lampons

Tur krietnā kundze viņu izraidīja. Diopeits

Tad visu ļaužu priekšā Periklis Ved savas hetēras!

Tukidids

Un vairāk vēl:

Tā nāks pat gānīt tavu svētnīcu Un savām rokām sniegt tev

peplonu ... Diopeits Par daudz!

Tukidids

Vai redzi nu, ka mērs ir pilns:

Mums jāgāž Periklis — tas mūsu mērķis.

Diopeits

Es vienis prātis, bet kā panākt to?

Viņš visu varu tura savās rokās.

Tik līču loču mēs tam piekjūt varam.

Tukidids

Tā šķiet ir man — pie tevis tādēļ griezos:

Mums pirms tam viņa balsti jāatņem,

Un vieglāk sākt ar viņa hetērām Un filozofiem .,.

Diopeits

Mums tā hetēra

Ar bargiem tempļa sodiem jāapliek Un dziji cietumā še jāiesloga.

Tukidids

Nē! visus stiept tos dievu tiesas priekšā;

Mums senais Areopags ir jāatjauno,

Es garām gāju še gar Areskalnu Un redzu: soģa krēsli tukši stāv, —

Kā nu lai visa zeme nepanīkst!

Lampons

Un vēji apkārt ar tik žēli kauc,

It kā tur tūkstoš garu vaimanātu.

Tukidids

(uz Diopeitu).

Tev jāgriežas pie arhonbazileja,

Lai nobalsots uz Pniksas likums tiek,

Kas tādiem pārkāpumiem nāvi prasa.

Diopeits

Bet ja nu neizšķir to balsu vairums?

Tukidids

Par to ļauj gādāt man: uz svētkiem sanāk No visām malām lauku ļaudis šurp —

Tie vecos tikumus vēl tura cienā.

Lampons

Es savu tiesu atvēršu tiem acis.

Diopeits

Ja lieta droša, tad es arī eju.

Noiet visi.

Alas durvis paliek vaļā, bridi paliek viss tukšs, tikai vēji kauc un zilas rnaldugunis lēkā apkārt, un sikspārņiem acis zem spārniem

iedegas.

4. SKATS

Ienāk trīs vecākās erīn ij a s, viscaur melnās drēbēs ar sarkanu jostu. Melni, plati sikspārņu spārni, zem **kuriem acis, melni čūsku mati, rokas pātaga. Ienāk ka pusaklas, taustīdamās un pieiet pie asins, žults un piena podiem un nodzeras, tad it kā atmostas, izpleš plati spārnus; acis zem tiem iedegas.**

A l e ĸ t o

Es ožu! es ožu Kā svaigu dvesmu,
Kā radības gaisu. —
Megera
Laiks kustas! laiks kustas,
Kas laika jostu Man izrauj no rokām?

T i z i f o n e

Lec dzirkste no tumsas,
Dedz jaunas zvaigznes,
Žilbst acis naktij. —

A 1 e ĸ t o

Šurp, šausmu dvesējas!
Uzpūšat Tartara dvesmu!

M e g e ŗ a

Šurp, pekles lēcējas,
Aizturat skrejošo laiku!

T i z i f o n e

Šurp, tumsas metējas,
Izdzēšat iedegtās zvaigznes!

Visas kauc korī: uhu! uhu! — uhuhu! Saskrien erīnijas tādā pat veidā un izskatā kā trīs pirmās, vēcina lāpas un pātagas un sāk deju, kamēr pirmās to pavada ar kaukšanu. Uguņi visur iedegas sarkanā

kvēlā.

Pēc dejas priekškars.

Otrā aina

Jaunuzceltais Partenons uz pilskalna. Viņu ieslēdz visapkārt baltas marmora kolonnu ailas. Skats ieņem gandrīz visu dibens fonu. Pa labi, tomēr ieslīpi stiepdamies, tā ka viena līnija ietek Partenonam aiz muguras, stiepjas Baratrona dziļa aiza, viņpus tās Areskalns ar Areopagu. Pats pilskalns dibenā paceļas augstu, un uz viņu ved plašas kāpenes. Pa kreisi vecā Atēnas Polias svētnīca vienā stūrī aizņem arī mazu daļu no dibena. Viņā ved zemas zemes durvis it kā pagrabā, priekšā velēnu ziedoklis.

Agra rīta stunda. Panateneju svētku diena.

1. SKATS

Perikls, Feidijs, Sofokls. Nak visi trīs no labas puses un apstājas pie kapenēm.

Perikls

(uz Sofokli).

Tu savā drāmā mūs nu izvadāji Pa visu Tartaru līdz dzelmju dzelmēm!

Tavs jaunais Eross savāds dievs, tam spārni No Lētes vi|ņiem smagi samirkuši.

Vai mīla spēj tik tuvu pieiet nāvei,

Un vai tā pašu nāvi pārspēj vēl?

Tu jaunu mācību mums sludināji,

Un teātrī tiem tūkstoš tūkstošiem Tu dvēsli tvēri neskartā vēl vietā Un neapjaustus spēkus modināji, —

Mums visiem, vīriem, kā i sirmgalvjiem,

Vēl Antigones asras acīs mirdz.

(Uz Feidiju.)

Nu, Feidij, pārvērt tu tās varvīksnā Uti ved no Tartara mūs Elizijā!

Feidijs

Man Eross svešs, es varu tikai vest Pie savas Atēnas.

(Sāk visi kāpt uz augšu.)

Perikls

Kāds brīnumskats man acīm atveras!

Kur vecais pilskalns nu ar savām lūžņām,

Kā apauguse gigantmugura!

Viss haoss pārvērsts kosmosuzvarā:

Šīs baltās, jaunavīgās stabu ailas Kā vārti veras jaunam laikmetam.

Feidijs

Vēl darbs nav beigts, mums Propileju trūkst. Sofokls

Lūk, peršu kara posts un ugunsliesmas Priekš Grieķijas bij jauna rīta ausma.

Bez tā gan, Feidij, tavi skaistie sapņi Vēl, spārnus ievilkuši, dvēslē snaustu;

Šām nāves šausmām bija jāiet pāri,
Lai visa tauta piedzimtu no jauna.
Perikls
Jūs bijāt, kas šo ausmu atnesuši, —
Tavs dzejniekvārds un mākslinieka roka,
Tie grieķu garam atkal atdzimt liek.
Feidijs
Bet spēku raisītājs un dvēsļu kūrējs —
Tas biji tu.
Perikls
Es tikai laika nesējs,
Kā Hēraklis, kas nesa Atlasu
Ar visām zvaigznēm, — jūs tās zvaigznes esat
Un savu atspīdu uz mani metat.
(Uz Feidij u.)
Bet rādi nu mums ta visskaistāko,
Kas laikam spīd, — velc nostu priekškaru!

Patlaban Fēbs ver savus zelta vārtus Un lioras rožu klēpjus izkaisa, —

Ver arī tu mums dailes brīnumainas,
Ļauj mums kā izredzētiem pirms tos skatīt.
Feidijs
(atvelk nost priekškaru no tempļa durvīm, kur redzama jaunā Atēna, saule patlaban lec un apspīd to ar sārtu gaismu, visi paliek bridi nogrimuši skatā).
Perikls
Ak, svētais brīdis! pate debess veras,
Jā, tā ir Atēna iz Ceisa galvas,
Tik ne kā zibens pēkšņi izlēkuse,
Bet baida dziare tā pēc pērkoniem,
Tik tuva tā man šķiet, tik dvēsles pilna,

It kā virs zemes mūsu starpā mistu Un visus mūs aiz rokas augšup vestu.

Feidijs
Nu tu to redzi še, kas tev tik tuva, —
Es dzīvo centos saistīt akmenī,
Lai akmens dzīvotu, kad dzīve beidzas.
Sofokls
Bet, ak, cik pacelta, cik apskaidrota,

Tu rādi viņu viņas uzvarā,
Es spēju tēlot to tik nāves šausmās,
Bet kurā veidā viņa īstāka?
Perikls
Kas visos veidos ir tā pate viena,
Tā katrā veidā ir visīstākā.
Nu zinām, Feidij, mēs, kur dievi mīt,
No debesīm tu viņus lejā saucis.
Lai ejam, no šī skata stiprināti,
Mums liela diena šodien spēka prasīs;
No malu malām viesi sabraukuši,
Lai top šie svētki visu brāļu svētki,
Lai svinam Grieķijas jaunatdzimtību.
Visi noiet. Priekškaru aizvelk durvīm priekšā.
Feidijs
(noiedams).
Man vien ļauj mierā būt un vientulībā,
Es laužu drūzmā esmu lieks un svešs,
Lai Atēna tur runā manā vietā.
(*Noiet.)*
Brīdi tukšs, tikai attālas dziesmas un saule apstaro statuju.

2. SKATS

Alkibiads nāk kopā ar otru puiku, Perikla dēlēnu P a r a 1 u. Alkibiads nes lielu zobenu, Parals velk tam pakaļ smagu vairogu.
Alkibiads
Dod šurp man vairogu! — Tu paliec še!
Un zini, tu man esi bruņnesis.
Es tagad iešu nodot zvērestu;
Tie negrib mani uzņemt efēbos,
Bet, kas nav efēbs, to vēl nelaiž klāt Pie svētku sacīkstēm tur likejā.
Es tiem par jaunu esot! ha-ha-ha!
Pie Agraulaltāra pat nelaiž klāt,
No zvēresta nekā es nesaprotot!
Bet es — ko viņi zvēr — jau visu protu,
Un vairāk vēl — tu dzirdi, Atēna!
(Griežas pret Atēnu, kāpēm tuvodamies.)
Pie tevis zvēru, tu daudz stiprāka Par veco Agraulu — un tik skaista!
(Paceļ vairogu un zobenu un pakāpjas.)
Es zvēru ieročus šos godam nest —

(Blakām.)
Kaut gan tos paņēmu no Perikla,
Jo man tie dod tik koka zobenu,
Bet gan šie vēlāk manim piederēs!
(Pret dievi.)
Es zvēru cīņā biedrus neatstāt —
(Blakām.)
Tu, Paral, dzirdi arī, nebēdz prom. —
(Pret dievi.)
Es zvēru neatstāt tev dzimteni —
Kad miršu — mazāku, kā viņa dzimis!
Tāds viņu zvērests *(nosit uz vairoga)* — bet tu,
cēlā dieve,
Es gribu zvērēt vēl priekš sevis vien:
Es drīkstu tevim tuvoties bez bailēm. —
(Steidzas augšup.)
Es viss no tavām liesmām apņemts stāvu!
Cel mani, cel! ak, dari mani lielu!
Es gribu lielāks būt par citiem visiem,
Es gribu viņus visus cīņā veikt,
Laid tapt man lielam grieķu varonim,
Dod cīņu man pret tumsu, briesmām, pūķiem!
Un slavu dod man, nemirstīgu slavu!
Un tagad svētī manus ieročus —
Priekš mīļās dzimtenes tos nēsāt gribu.
(Nolaiž šķēpu un vairogu un piedur pieri pie zemes, tad pēc briža pieceļas un nokāpj zemē.)
Še, Paral, ņem un nes tos atpakaļ Un noliec kaktā, kur tie atradās.
P a r a l s
Nāc, iesim, man ir bail, nāc ašāk mājā.
Alkibiads
Nelga!
Lai labāk meklējam, kur briesmas draud,
Es šodien pat jau gribu cīņu sākt.

3. SKATS

Alkibiads, Hiparete un vēl kāda meitene. Hiparete, meitene no deviņiem gadiem, ar otru, tikpat vecu, nes abas kādu aizslēgtu amforu, katrā malā aiz osas.

Alkibiads
(aizstājas viņām ceļā, rokas sānos iespiedis un kājas iepletis).
Stāv'! Ko jūs stiepjat tur?

Meitenes nobīstas un izlaiž krūzi no rokām.
Nu atbildat!
Hiparete
Mēs nesam balvu rasas dievei Herzei.
Alkibiads
Kas tā par balvu ir?
Hiparete
Mēs nezinām.
Alkibiads
Tad paskatāt, kas tur tai amforā!
Hiparete
To nedrīkst, vai! to nepavisam nedrīkst.
Mums cieši aizliegts iekšā skatīties.
Alkibiads
Jūs tādas muļķītes, kas jums var liegt.
Hiparete
Mums mājā cieši piesacīts.
Alkibiads
(nicīgi).
Ko mājā!
Nekad nav jāklausa, ko mājā liek,
Lūk, tā kā es!
Hiparete
Vai! mēs tā nedrīkstam.
Mūs māca, lai mēs esam godīgas.
Alkibiads
Un kas tad ir, ja esat negodīgas?
Hiparete
(raudulīgi).
Mēs nezinām. Laid mūs ...
Alkibiads Es nelaidīšu.
Jums jāsaka, ko vēl jums mājā māca.
Hiparete
Mums māca, lai mēs esam tikumīgas.
Alkibiads
Nu, kas tas tikums tāds par mošķi ir?
Vai kāda no jums viņu redzējuse?
Meitenes
(saskalās, viena otru paraustīdamas aiz drēbēm). Hiparete Es ne!
Otra meitene Es ne!
Alkibiads
Vai tas kāds centaurs nav Ar āža kājām un ar āža ragiem?
Vai nav jūs kādreiz badījis?
Hiparete Tu smej.

Alkibiads
Un kura no jums abām gudrāka?
Hiparete
Mēs nezinām.
Alkibiads
Nekā jūs nezināt!
Varbūt pat nezināt, kas pašas esat? Hiparete
Es — Hiparete, Hiponika meita. Alkibiads
Tad tu tā! — tāda tu! — pavisam tāda! Tavs tēvs grib, lai es dienās tevi precu, Es tādu — ha-ha-ha! tu man tik nieks! Tu tik Hipapa-retele!
Nu skrej un pasaki to savam tēvam,
Lai **dod** viņš tevi zivīm Pirejā,
Ne man par sievu!
Hiparete
(raud).
Cik tu nekrietnis!
Alkibiads
Un tagad prom! — Ne mana zobeņgala Jūs vērtas neesat — un to vēl dzirdat: Jūs balvu nenesat vis rasas dievei,
Bet labāk mujķu dievei ziedojat!
Es tikai vēl tai sānus iesitīšu.
(Dod ar zobenu pa krūžu.)
M e i t e n e s
(raudādamas aizskrej).
A1 κ i b i a **d** s *(nopakaļ).*
Ilipapa-papa-retele!
(Uz Paralu.)
Nāc, iesim, lielāks darbs mums jāmeklē. *(Noiet.)*

4. SKATS

Vairāk atēnietes: Leukipe, Kapsa, Glauka, Frazikleja,
Manio. Uzbudinātas.
Leukipe
Tad tiesa gan, ka šoreiz peplonam Būs cita nesēja?
Kapsa
Es teicu — vēl tu netic'!
Leukipe
Ne vairs Elpinika?
Kapsa
Nē, svešniece,
Par kuru runā visas Atēnas.

Visas

(apkārt).

Es ar! Mēs ar! Mēs visas gribam redzēt, Kad garām nesīs svēto peplonu,

To šoreiz Elpinika nenesīšot.

M a n t o

Nu, tā jau ar ne skaista vairs, ne jaunai Leukipe

Bet vai starp mums nevienas citas nebij? Kad ņem šo svešnieci?

Kapsa

Mēs skaistas gan,

Bet vīriem vienmēr acis tik priekš sievām, Kas viņu sievas nav, — tā šoreiz viņa. Frazikleja

Ak, ko tu kopā mūs ar viņu mini!

Starp mums un viņu veras plaša plaisa. Manto

Bet vīri pār šo plaisu pārlēkuši.

Kapsa

Tai filozofi apkārt esot vien,

Un Sofoklis to savā dzejā tērpis Un Feidijs marmortēlā izcirtis,

Pat drūmais Sokrats viņu ievērojot.

M a n t o

Ak, ko nu Sofoklis, tas hetērvergs!

Un Feidijs — cik tam vairs no vīra klāt. Tik vien kā kaltu rokās noturēt! Frazikleja

Un Soķrats, patiesības meklētājs,

Lūk, kādu patiesību sameklējis!

Kapsa

Pats Periklis ar viņu klaji rādās!

Tā Telezipei viņu atņēmuse,

Gan tā mums atvils arī mūsu vīrus Ar savām mākslām!

Visas

Nē, to nepieļausim!

Kapsa

Bet kā to liegt? Ja virs reiz projām gribot, Tad neatturot to ne gods, ne svētums,

Ne sievas asaras, ne uzticība"

Gl a u ĸ a

Mans Filaks, ak! kā es tam apkārt vijos,

Kā medus pavediens ap naža galu!

Kapsa

Tos turot tikai viens..,

Visas

Nu, kas tad? kas?

Kapsa

Mums māksla jāprot — kā vīram patikt. Frazikleja

Tās hetērmācības, kas tādas klausīs! Kapsa

Kauns tiešām klausīties, bet, ja tā.dzird, Tad nezin, kur lai savas ausis liek.

G l a u k a

Nu, ko tā māca? Kā lai vīram patīk? Frazikleja

Tev, jaunai sievai, labāk nosarkt būtu!

G l a u k a

Mans vīrs ar citām iet — un es lai sarkstu!

K a p s a

Tā māca tādiem filozofu vārdiem,

Ka gudra netiec, saka: miesa vien —

Un salves, rotas nelīdzot bez gara.

Visas

(kā maldinātas).

Ko gars! tās tikai tādas tukšas runas!

Leukipe

Mēs lai bez.salvēm un bez rotām ejam,

Un pate piles tā kā salvju pods?

Vai neizmanāt viņas viltību?

Kapsa

(uzskaita atminēdamās).

Gars — miesa — un vēl dvēsli arī klāt Kā ziedu putekļus uz Erosspārniem —

Un visu kopā saskaņā lai sienot —

Un visam esot mūžam jāmainoties —

Jo daile esot kustība, ne stingums. Frazikleja

Vai nu jūs saprotat? — mums jāmainoties!

Visas

Mēs tādas kustības gan negribam!

Kapsa

Un, visu kopā ņemot, viņa saka:

Lai apgulstot mēs vakaros kā sievas Un rītos ceļoties kā līgavas.

Frazikleja

Kauns dzirdēt tādas hetērmācības! Leukipe

Mēs zinām labākas: tik jābūt krietnām,

Pa ielām nestaigāt ar sofistiem Un rātni mājās sēdēt ginaikeijā.

Kapsa

Tā ar to saka: mēs tur mūžam sēdot No vīriem ieslēgtas kā verdzenes.

Gl a u ĸ a

Bet tā ar ir! Mans vīrs, kad iet no mājas, Tas liek man durvīm priekšā atslēgu Un niknu suni durvju ārpusē,

Lai tikai cits neviens tur neielauztos,

Bet pats, kad pārnāk, niknāks vēl par suni.

5. SKATS

Tās pašas, Elpinika, Telezipe. Pēdējā nāk, melnā lakatā ietinusēs, Elpinika to ved pie rokas.

Elpinika

Nāc nu, tu, nelaimīgā sieva, nāci Nāc, bēdu pilnā māte, stāvi še!

Velc lakatu sev dziji acīm priekšā,

Lai neredzētu nodarīto kaunu.

Telezipe

Ja nācām šurp, tad arī viss mums jāredz, i.ai kaunas, kas man kaunu darījis,

Es varu lepni savu galvu celt:

Man pieder Periklis — es viņa sieva!

Atēnietes

(apstājušas Telezipi, izrāda līdzjūtību).

Kapsa

Mēs tevi nožēlojam, Telezipe!

Manto

Bet kas tev kaitēt var! tu īstā sieva!

Frazikleja

Un tā tik nicināmā hetēra! Elpinika

Bet kauns mums visām līdzi nodarīts. Šī hetēra būs peplonnesēja,

Un dzimtas pilsones, mēs, atēnietes, No oligarhu šķiras — atraidītasl Visas

Mēs necietīsim to! mēs necietīsim! Elpinika

Tad zināt, ko jums darīt, atēnietes: Kad viņa garām iet, tad stājat ceļā. Tad priekšā tai uz ceļa izspļaujat Un metat acīs visu nicīgumu.

Visas

Jā, jā, mēs viņu garām nelaidīsim! Elpinika

Un trīsreiz izspļaujat tai priekšā: tfu! Telezipe

Jā, jā, to ņemat dziļi apkaunot,

Lai viņu projām dzen no Atēnām.

6. SKATS

Daži atēnieši, starp tiem Dions un Polluks, svešnieki no visām malām iekšzemē, kā ari ārpusē no kolonijām spiežas kā skatītāji, lai sagaidītu gājienu un apskatītu akropoli.

Dions

Kāds viesu pieplūdums no visām malām!

Tie sabraukuši pat no kolonijām,

No smalkiem joniešiem tur viņpus jūras Līdz mūsu pašu rupjiem megariešiem.

Polluks

Daudz arī spartiešu, kā tie man netīk Ar viņu zemām pierēm, skarbām balsīm,

Kā Cerbers viņi rej starp joniešiem,

Svārks ar vēl vecmodīgs un matu kušķis!

Ko tie te lien?

Dions

Te daudz vēl piekrīt viņiem.

(Noiet runādami tālāk.)

M i l ē z i e t s

(sarunā ar otru),

Vai tiešām Atēnas grib sacensties Ar mūsu Efezu un Atēna Ar Diānu!

Otrais milēziets Ar mēnessvaiņagoto,

Kam apģērbs mirdz no sfinksām, grifiem, vēršiem. Ak nē! še redz tik kailu marmoru,

Un ļaudis ar te vienkārši, bez rotu,

Sim, tam tik matos zelta circenis.

R o d i e t i s

Mēs brāļi tomēr esam, jonieši,

Kā dēmondziņa mani šurpu dzina.

Iztālēm jūrā, redzu, Atēna Uz augsta klinšu raga saulē, mirdzā Māj man: «Še dvēselēm būs dzimtene.»

(Noiet tālāk runādami.)

M e g a r a s zemnieki

(skatās caur pirkstiem gaisā).

Vai redz' to balto stabu rindu augšā,

Tie izskatās kā minotaura zobi.

Otrais megariets

Kad tā sāk dižoties tie uzpūteņi,

Drīz piebūvēs tie visu agoru,

Un mūsu sivēniem vairs nebūs tirgus,

Lampons

(nāk no pūļa).

Es saku jums, tā vieta nelaimīga,

Tur apakšā verd Stiksa ūdeņi,

Poseidons dusmās sitis tos iz klints,

Kad uzveikts ticis viņš no Atēnas,

Kas spers tur kāju, iebruks līdz ar templi. Pirmais megariets

Man tā jau šorīt šķita: nebūs labi!

Šurp nākot, manu — esmu pārmijis Es savas sandales ar sievas āviem,

Tās nu man spiež, ka visas kājas jēlas.

Lampons

Tas nozīmē, ka sievas valdīt sāk!
Otrais megariets
Man arī šonakt guļot visi mati Ar cikādēm bij pilni pielīduši.
(Noiet tālāk.)
Spartiets
No mūsu pašu zelta uzcelts viss,
Un nu šie dižojas ar laupījumu! *(Iet tālāk.)*
Z a m i e t s
Uz Dēlas cejoties jau zemes trīce, Tas savu mūžu vēl nav pieredzēts! *(Iet tālāk.)*

7. SKATS

Skitu strēlnieki l e κ s i a r h a pavadibā.
L e κ s i a r h s
Pie malas, ļaudis, virzāties pie malas,
Lai dotu telpu svētku gājienam!
Mūzika: svētku gājiens, mazi puikas skrej pa priekšu un apkaisa ceļu ar ozola lapām.
Perikls rindā ar arhontiem, priesteriem un citiem valsts augstiem, starp tiem arī Tukidids, K a i 1 i a s s, Trazons. Tad sirmgalvji garos uzvalkos ar ozola zariem rokā. Pēc viņiem jaunekļi ar lāpām. Viņiem uznākot, mūzika apstājas, visi nokārtojas grupā, jaunekļi ar lāpām nostājas abpus kāpērn.
Perikls
(uzkāpj uz kāpērn).
Jūs, atēnieši, un jūs, hellēņi,
No vecā Tēzejgara šurpu vesti Uz Atēnām, uz svēto Kekropzemi,
Lai brāļu svētkos visi apvienotos Pie Atēnas, pie gaismas dieves, kājām.
Lai beidzas naids, lai visa tumsa klīst,
Se svēta vieta ir, še cietējs Edips Pēc ilgām trimdām rada mūža mieru,
Se tvērās Orests, erīniju trenkts.
Kas citkārt Delfi bij — nu Atēnas.
Kas tur tik solīts bij — še piepildīts.
Aiz mums guļ noslēgts priesterības laikmets.
Ar jaunu laiku uzkāpj Atēnas,
No Maratonas liesmām apspīdētas,
Tām galvā uzvarvaiņags — Partenons.
Un miera eljes koks pie kājām plaukst.
Uz Akropoles še, kā teika vēsta,
Bij Prometeja uguns pirmais kurts,

Un visa mazā grieķu tauta, mēs,
Sā ugunskura viena dzirkste esam,
Lai aizdedzam mēs lielo, spožo liesmu,
Ko visu laiku tumsa nedzēsis!
Lai pakaļ nāk mums kari, posts un nāve,
Lai mūs no zemes virsus noslauka,
Tā svēla liesma, kura dvēsles dedza,
Tā ideālos dzīvos — mūžam! — mūžam!

Brīdi klusums, tad Perikls māj, lāpu nesēji iededz templī uguni, priekškars atveras, un jaunā Atēna redzama, no uguns sārti apspīdēta. Iz-brīnēšanās saucieni, ļaudis izstiepj rokas uz augšu kā ai'grābtibā un

lūgšanā.

Lai ejam templī nu kā jaunos vārtos Un sataisām tur visai tautai vietu,
Kad dieve peplonu būs saņēmuse,
Tā savu klēpi visiem plaši vērs.
(Ieiet templi lidz ar arhontiem.
Iztālēm fleitu un harfu skaņas, tuvojas jaunavu gājiens.)
Tukidids
(palicis lejā, uz Kalliasu),
Nu redzēsim, cik tāļ' šis tracis ies!
Jau likums gatavs, arhons lika priekšā,
Uz Pniksas šodien viņu nobalsoja.

8. SKATS

Diopeits atdara zemas durvis un iznāk no Atēnas Polias svētnīcas.

Diopeits
Nu savu balvu gaida Atēna,
Tā vienīgā, no debess kritusē,
Ne roku darīta kā tur tie elki!
Tā vecos, svētos likumus vēl glabā Un savu prātu ļaudīm sludina,
To visiem uzklausīt būs svētās bijās.

Mūzika nāk tuvāk.

9. SKATS

,Jaunavas, gājienā **pušķojušās ar narcišu vaiņagiem** un **efeju vītēm,** nes **rokā mirtu un eljas koka zarus. Viņām seko fleites pūtēji un lāpu nesēji ar raibām lāpām.**

Aspazija gājiena priekšgalā, baltās drēbēs ar purpurmalām, galvā delfiskais lauru vainags. Rokās viņa nes satītu purpura peplonu ar zelta un citiem raibiem izšuvumiem.

Atēnietes

(viņai tuvojoties, sačukstas),

Tā nāk! tā nāk! Vai redzat, kā tā ieti

Leukipe

Kā priesteriene tā ar purpursaiksni,

Un svētais lauris arī galvā tai!

Elpinika

(bīda viņas uz priekšu).

Uz priekšu nu, vai sabijušās jau!

(Sievas paiet drusku, bet atkāpjas un paliek.) Diopeits

(Aspazijai tuvojoties, nostājas viņai ceļā, rokas pacēlis).

Es, Diopeits, Atēnas virspriesteris,

Kas pašas dieves svētā sposmē stāv Un viņas prātu tulko zemes dzimtiem,

Es nāku saņemt jūsu padevību,

Ko gribat sniegt tai svētā peplonā,

Kas šķīstīts, balināts kā jūsu ziegi Un mērcēts svētos asru avotos Un purpurkrāsots gara pacilībā,

Kur jūsu upuri un aizlūgšanas Kā pavedieni metos izlokās Un jūsu visa dzīve, jūsu darbi Ar raibiem margojumiem izmargoti.

Es nāku pārstiept to kā purpurtiltu,

Lai taisni jūs pie dieves klātu ved,

Bet tīrām rokām būs šo tiltu mest, Visšķīstākai no jūsu jaunavām,

Viscienīgākai jūsu izvēlētai.

(Pieiet tuvāk Aspazijai.)

Pie tevis griežos, peplonnesēja,

Man tava seja jauna, nepazīta.

Atēnietes

(sačukstas).

Nu viņa neizbēgs! Nu bridis klāt!

Aspazija

Es jauna esmu — jaunam nesēja,

Bet ko tu jaunam ceļā stāvi — laidi Diopeits

Caur mani ved tik ceļš uz Atēnu,

Te nav vairs izloku, ne slapstīšanās,

Te gaismai taisni acīs jāskatās.

Aspazija

Es vienmēr spēju to, man acis nežilbst. Diopeits

Vai savu šķīstīšanos izdarīji?

Aspazija

Par savu šķīstību es pate zinu.

Diopeits
Vai biji svētā vienatnē ar dieviem?
Aspazija
Ar tiem es labāk saprotos kā tu.
Diopeits
Vai pate līdzi vērpi svētos diegus?
Aspazija
Nekad man citi nevērpj manu diegu.
Atēnietes
(drošākas, skaļi).
Neko, neko nav viņa darījuse No svētām parašām, tā melo vieni
Diopeits
Teic — kādas domas vērpjot domāji?
Aspazija
Kā gribi domas tvert, tos spārnu putnus. Kas tempļu paspārnēs nav izperēti?
Diopeits
Tu runā lepnu likteņvalodu,
Aiz muguras tev Nemezīda stāv Un katru tavu vārdu uzklausās.
Aspazija
To valodu man dievi runāt liek.
Diopeits
Tu dieviem tuvāk šķieties nekā es?
Aspazija
Es saku vēlreiz, ej man nost no ceļal
Diopeits
Tu priest'ri noraidi ar necienību —
Es tagad tevi jautāšu kā soģis,
Kam dots ir sargāt tautas svētumus:
Teic — kādas atēņmātes audzināta?
Kas pirmā mācīja tev dievus bīties?
Aspazija
Vai dievi tik priekš atēniešiem vien?
Diopeits
Bez izruņas teic — kādas dzimtas esi,
Lai tā par tevi atbildību nestu.
Aspazija
Es pate atbildu, kas dzimta mani Priekš manis viņas mazais loks par šauru,
Ne tik vēl atēņdzimtas gliemežvāks,
Kas pāri netiek ginaikeija slieksnim! Atēnietes
(trokšņodamas virzās tuvāk).
Vai dzirdat! Viņa nopeļ atēņdzimtas! Oligarhi
(sāk trokšņot lidzi).

Tā brangi, sievas, stāvat savam godam!
S p a r t i e š i
Mums, spartiem, dzimta stāv visaugstāk cieņā! Diopeits
Tu svešniece, kam savas dzimtas nav,
Tu pasaulsmalu klaidone bez vārda,
Tu ielauzusēs mūsu zemē, dzimtās! Atēnietes (*trokšņaini).*
Jā, jā, tā mūsu starpā ielauzusēs!
Kapsa
Tā mūsu dzimtas dzīvi nonievā.
Frazikleja
Tā maitā visus mūsu tikumus.
Visas
(apstāj Diopeitu un Aspaziju).
Ak, glāb, ak, sargi tu mūs, svētais tēvs!
K l p i n i k a
Tā nekautrējas kāpt pār ģimeņslieksni Un likumīgai sievai atvilt vīru,
Un bērniem viņu tēvu nolaupīt.
Lūk, nelaimīgā sieva, te tā ir!
(Velk Telezipi uz priekšu.)
Vai redzat dziļās bēdas viņas sejā,
Ļauj asrām brīvi plūst, Telezipe,
Lai viņas visu sirdis atmiekšķē.
T e l e z i p e
(galvu ietitiuse, šņukst).
Atēnietes *(visas).*
Ak vai! ak vai! tās asaras! to kaunu! Diopeits
Nu redzi, dzirdi, visas balsis brēc,
Šī cienījamā sieva apsūdz tevi, —
Ko tu uz visu vari atbildēt?
Aspazija
Par ko man jāatbild, ko es jums ņemu?
šai godājamai likumsievai viru?
Vai es tai laupu viņas ginaikeiju?
Ak nē, lai viņa vēl tur ilgi sēd Un sargā savas laulu tiesības,
Tik to es ņemu, kas tai nava vērts Un kas nekad tai piederējis nav, —
Tik viņas vīra sirdi vien.
Atēnietes Klau! klau!
Ko vairāk vēl! nu viņa atzīstas!
Telezipe
Ak, gādā, augstais tēvs, man gandarību! Vēl tagad viņas vārdi mani dzeļ. Diopeits
Tev kauns nav teikt, ka paved atēņvīru,

Un vairāk vēl — šis vīrs ir Periklis,
Un sieva šī — ir viņa īstā sieva,
To ģimeņdzīve paraugs visai tautai,
Ja tu to grauj, tu gāni visus līdz,
Tu visas tautas priekšā noziedzniece!
Aspazija
Un tu še pierādi, ka vienas važas,
Kas dzimtu saista, visu tautu sien.
Kas ir šī tauta, jūsu lepnais dēmoss?
Tā ir tik puse jūsu cilvēces,
Pus' antropos un puse atropos!
Jums valsts kā koks no vienas puses kalst. Kur tam viskuplāk zaļot bij un ziedēt,
Jūs, vīri, vadāt, valdāt visu dzīvi Ar rupjumu, ar varu un ar viltu,
Kur paliek dvēsele — tas maigais zaļums! Tās sīkās, smalkās sakņu stīdziņas,
Kas katram zaram sulu augšup nes Un visu koku dzen, lai plauktu ziedā, — Vai jūsu valstij tādu nevajag?
Oligarhi
Nu tā vēl vīriem pašiem uzbrukt sāks! Ļaudis
Tai muti aizdarīt! dzīt viņu proml Diopeits
Nē, ļaujat vien tai izrunāt līdz galam:
Jo pilnāks grēku mērs, jo pilnāks sods.
Aspazija
(uz sievietēm).
Pirms manu muti slēdz, lai mana balss Vēl spiežas jūsu dvēsles sienām cauri:
Jūs, atēņsievas, kapu klusētājas,
Jūs, zemo māju jumtu karjatīdas,
No lielās dzīves projām nobīdītas,
No viņas saulmirdzām, no vētras šalkām, Kā ēnas kustaties gar Stiksa krastiem,
Kā bālas Tantalmeitas danaīdas Un dzīves valgmi cauros sietos smeļat.., Atēnietes Ko viņa melš!
G l a u κ a
(*nopūšas).*
Ak, tiesa, tiesa!
Elpinika
Klus'!
Aspazija
(uz jaunavām, kas slāv aiz viņas gājienā). Jūs, jaunavas, pirms dzīvi dzīvojušas,
Jau ejat vaiņagos no nāves puķēm,
No bālām narcisēm kā Proserpina,

Kad Plūtons ierāva to ēnu valstī.
Es nāku saukt jūs atpakaļ pie dzīves.
Šo jūsu simbolu, ko rokās nesu,
Es neziedošu te vairs tumšām varām,
Ko sargā priesteri un jūsu kungi,
Es augšup nesīšu to gaismas dievei!
(Grib doties pa trepēm augšā.)
Diopeits
Kurp gribi nest, dod šurpu peplonu,
Tu viņu sagāni ar savām rokām! Aspazija
Es tavās rokās viņu nedošu,
Ne es, bet tu tā esi necienīgs.
(Uzkāpuse pa kapenēm augšā.)
Diopeits
(rokas plātīdams).
Ha, dēmonapsēstā! ak, skatāt! skatāt! Aspazija *(augšā).*
Jā, skatāt vien, jūs visi skatāt šurp!
Es plati plešu to kā pašu dzīvi,
(Peplonu pacēluse gaisā, izpleš to.)
Lai gaisma iespiežas ik atvirumā,
Lai saule atmirdz katrā šķiedriņā.
Diopeits
(kliedz lejā).
Nost, tu to nedrīkst' skart, ak, grēks!
Ļaudis
(trokšņo).
Ak, grēks!
Aspazija
Es drīkstu viņu skart! Kas man to liegs!
Es visa viņā stāvu ietinusēs,
Kā Pitja delfu liesmas apņemta,
Un jaunu sludinu jums orākuli:
Laiks tautai atmest pārdzīvotus māņus Un priest'ru bubuļus, kas gaismas vairās, Starp rupučiem un lēļiem slēpdamies,
Lai acis atveras jums jaunai gaismai,
Kur ģēn'ja darbā atspīd dievība,
To cienāt, tad jūs cienāt paši sevi!
Diopeits
Tā zaimo dievus! ļaudis, vai jūs dzirdat? Ļaudis
Tā zaimo! zaimol Elpinika
(rāda uz augšu).
Vai neredzat, tur augšā, marmortēlā,
Tā viņa pate, kas tur izkalta,
Tā hetēra mums sevi pielūgt liek!

Ļaudis
(cits caur citu).
Patiesi līdzīga! patiesi viņa!
Diopeits
Ak vai! kāds šausmīgs grēks, vēl nepieredzēts! Nu dievu sods pār visu tautu nāks —
Erīnijas jau kauc uz Tartarsliekšņa,
Šurp peplonu, tas tavās rokās degs,
Tas tevi sagrauzdēs kā Nessuskreklis,
Šurp met to zemē, ziedam Atēnai!
Šurp pate tu un zemē pīšļos krīti —
Tu pate upurs esi ziedojama!
Aspazija
Es peplonu no rokām neizdošu,
Tad drīzāk viņu metu Baratronā!
Ļaudis
Lai metam viņu pašu Baratronā,
Tai nāvi! nāvi! dievuliedzējai!
Tukidids
(iznāk no pulka).
Ko visa tauta prasa, nevar liegt,
Tāds grēks ar nāvi vien tik izdzēšams — Šurp, strēlnieki, to grābjat tūdaļ cieti! Ļaudis
To metat Baratronā! Baratronā! Strēlnieki
(sagrābj Aspaziju, kura noģībst, un stiepj t& uz bezdibens malu).
Ļaudis
To metat zemē, metat bezdibeni,
Lai erīnijām dzīru mielasts būtu!
Perikls izskrej.

10. SKATS

Tie paši un Perikls.
Perikls
Kas notiek Še? Ko ļaužu troksnis kliedz Un pašā upurbrīdl traucē mani?
Diopeits
Te dievu tiesa notiek, ļaudis brēc,
Lai dievu liedzēju ar nāvi soda.
Perikls
(atbīda strēlniekus).
Nost! Ko es redzu — jau bez samaņas!
(Uz pūli.)

Jūs necilvēki, vai maz grieķi esat?
Kā barbari jūs alkstat asiņu!
Diopeits
Mēs dzīvu gribam mest to Baratronā,
Ja gribi liegt, tad sods pār tautu nāks. Perikls
Vēl lielāks sods, ja tauta top par zvēru;
Bet vēl man rokā vara valdīt jūs. Tukidids
(nostājas viņam priekšā).
Te, lielo stratēg, tava vara beidzas,
Kaut gan tu nolem še kā vienvaldnieks,
Bet dievu tiesa augstāka par tevi:
Tā visu priekšā dievus zaimojuse,
Un tādam grēkam likums nāvi lemj.
Perikls
Nav tāda likuma!
Tukidids
Nupat kā vēl
Tāds likums Pniksā ticis nobalsots.
Perikls
Bez manis?
Tukidids
Tauta vairāk ir par tevi.
Perikls
ha! viltus! viltus! Tomēr neuzveiksat:
Šis jūsu upuris ir svešniece,
Par viņu atēņlikums nevar lemt.
Tukidids
svešnieks padots mūsu likumam,
Ik verga kungs var savu vergu tiesāt.
Perikls
Tad es še kungs un es tik tiesāt varu.
Tukidids
(izsmiedams).
Tā, Perikli! Tad tā tu uzveikt gribi!
Kāds kauna atzinums! šī lepnā sieva,
Kas visai tautai sevi pielūgt lika,
Tā — dzirdat, ļaudis! — viņa verdzenei Ļaudis
Ak, kauns! ak, kauns! tā tikai verdzene!
Elpinika
Tā kāda hetēra no Milētas.
Ļaudis
Kā Periklis pats sevi pazemo!
Perikls
Nu, trako vien, tu nejēdzīgais bars,

Ar riebumu no tevis novēršos.

(Uz strēlniekiem.)

Nu ņemat, liekat to uz nestāvām Un nesat manim līdz uz manām mājām,

Neviens lai ceļā nedrīkst viņu skart,

Es un mans zobens ejam tai pa priekšu.

Strēlnieki, uzlikuši noģībušo uz nestāvām, aiznes. Perikls, zobenu izvilcis, iet tiem pa priekšu.

Telezipe

izskrien iz pāļa).

Ko? mūsu mājā nesīs?!

Elpinika

Laid, tik laid!

Nu viņa tavā varā nodota,

Nu tu par visu viņai atriebsi! Atēnietes

Nu atrieb, šauj to, moci viņu! moci! Melisa

(izskrien iz pāļa).

Jūs, harpijas, jūs gribat viņu plosīt, Tu, Telezipe, erīniju māte!

Jūs vērtas neesat tai kājas skūpstīt, Kas pate cēla bij kā gaismas dieve Un nākuse bij visām spīdēt jums Un jūs pie rokas vest kā mīļas māsas! Nu krītat virsū vien un plosāt to!

Tās mīļā dvēselīte neaizskarta Kā balta Psihe nokāps Tartarā Un visu Hadestumsu pārspīdēs. Ļaudis

Ha-ha-ha-ha! Tā arī hetēra!

Tās abas labi kopā saderas!

Priekškars.

CETURTAIS CĒLIENS

Perikla māja.

Aina tā pati kā otrajā cēlienā: peristils. Aspazija vel **bez samaņas gu| uz kādas atzveltnes, viņai salikti apakšā vairāki spilveni.**

1. SKATS

Aspazija, Perikls, kāds vergs.

Perikls

(pārliecies pār gulētāju).

Jau dzīvība pamazām atgriežas:

Kā blāzma kalngalos maigs sārtums vaigos.

Tev jāatkāpjas, baigais Tanatoss,

Tu nedrīksti vēl nolaist savu lāpu!

Lai tagad nāk tavs maigais brālis Hipnoss Un, miegā vēdinādams viņai veldzi,

To apber sīkām magoņsēkliņām.

(Uz vergu.)

Tu, Harmīd, paliec sargāt kundzes dusu,

Es eju sagatavot pats tai dziru Pēc Hipokrata padoma.

(Noiet.)

Vergs

Jā, kungsl

(Notupjas gulētājas kājgalā un dūdo pusbalsī kādu sēru meldiņu. No dibens aizkara pabāž galvu Elpiniku un Telezipe.)

2. SKATS

Elpinika un Telezipe.

Elpinika

Nu reiz tās sargs ir prom! nu viņa viena!

Nāc nu!

Telezipe Bet vergs?

Elpinika Dzen ārā!

Telezipe Harmīd, ej!

Vergs

Kungs lika palikt man.

Telezipe

Bet es tev lieku iet.

Ej pasauc verdzenes, būs tavā vietā.

Vergs noiet.

Elpinika

(aplūko gulētāja).

Vēl visas rotas klāt un sprādzes rokās, Un smalkais bisoss čaukstēt čaukst!

Vai tādā tērpā staigā verdzenes? Telezipe

Tai rupjās drēbēs iet kā visām citām,

Un vergu telpās turpmāk būs tai vieta, Un līdz ar citām strādāt: vērpt un aust. Elpinika

(smiedamās).

Tad laika neatliks tai mīlināties! Telezipe

Es iesvēršu tai divkārtīgu svaru,

Kas jāsavērpj.

Elpinika

Ak, kur tie smalkie pirksti,

Kad rupjie pakulgrodi viņos kodis! Telezipe

Tai nebūs sajust to tik pirkstos vien:

Kad darbs būs nepaveikts, es likšu sodīt, Gan vergi zinās, kas tiem jādara. Elpinika

Tās brūces Periklis ar skūpstiem dziedēs. Telezipe

Ha! tas nav panesams.

Elpinika

Vai tev vai viņai?

Telezipe

Kas īsti verdzene! vai tā — vai es?

Elpinika

Tas, Telezipe, tev nu jāizšķir:

Ja šoreiz virsroku tu nepaturi,

Tad varat abas lomās mainīties.

Ienāk verdzenes.

Telezipe

Ko smej! nu stājat klāt tai, verdzenes,

Un plēšat nost tai spožos kankarus!

Vai re: šo guldīs vēl uz spilveniem!

Nost zeltus, purpuru! nost visu! visu!

(Palīdz pate verdzenēm, rauj rotas nost un izrauj spilvenus zem galvas un sviež tos tāli prom uz grīdas.) Eit' atnesat tai vergu uzvalku!

Verdzenes noiet.

Aspazija

(pamostas).

Kur esmu? ..,

Telezipe

Tur, kur tev ne visai tīk.

Elpinika
Ne saldos apskāvienos, kā tu gaidi.
Aspazija
Šīs jaunās sejas, ko tās grib no manis?
Vai erīnijas tās, kas mani vajā?
Vai lamjas, empuzas uz Stiksa krastiem? ' Elpinika
Tā zina gan, no kā tai jābīstas.
Telezipe
Gan miegā izzags tavas čūskas acis No pieres dobēm lamija tev ārā,
Tad tu vairs pavest nespēsi neviena!
Aspazija
(uzlec izbijusēs un skatās visapkārt).
Ak, dievi! kur es esmu? Viss, kā redzēts:
Šīs telpas — un šīs naida pilnās sejas —
Kā es še iekjuvuse?
Telezipe
Atceries!
Tu pa šīm durvīm izraidīta tiki.
Aspazija
Tā tu — Telezipe?
Telezipe
Jā, es tā esmu.
Un nevis, ko tu gaidi, — Periklis. Aspazija
Ko tu no manis gribi, ļaunā sieva?
Kā es še iekļuvu? Es vēlreiz prasu! Telezipe
Tev nav ko prasīt vairs, tik paklausīt:
Tu šinī mājā esi verdzene.
Aspazija
Es — tava verdzene? Kas tie par murgiem! Telezipe
Nu taviem murgiem gals ir pienācis. Aspazija
Vai sapnis mani māc, jeb vai patiesi Es Hadesvalstī esmu nonākuse?
Es viņas verdzene! Ak, kādas šausmas!
Tās pārspēj Zizipa un Tantalmokas!
Es viņas verdzene! — ik dienas dzirdēt,
Kā Iksionam ugunsratu griezt, —
Kas man šo briesmu sodu uzlicis? Telezipe
Tas pats — tavs Periklis, ja zināt gribi. Viņš visu priekšā klaji izskaidroja,
Ka tevi gūstā ņem kā verdzeni.
Un kā tu iekjuvuse še? ko brīnies!
Es viņa sieva un šās mājas kundze,
Tu manā varā tagad nodota.

Elpinika
Tā Nemezīda nu tev atriebjas!
Par mazu vēl šis sods, tu pelni nāvi. Aspazija
Es nāvē gāju, ko jūs mani cēlāt!
No jums man saņemt riebj pat dzīvību.
(Aiz durvīm soļi.)
Elpinika
(uz Telezipi, čukstot).
Es steidzos prom — tur dzirdu viņu nākam Nu tikai zini droši pretī stāvēt.
Telezipe
Es stāvu še aiz savām tiesībām.

3. SKATS

Perikls, Aspazija, Telezipe.
Perikls
(nāk ar dzērienu kausu rokā, ierauga uzcēlušos Aspaziju).
Tu atspirguse, dieviem lai ir slavai Bet ko tu atkāpies tik izbijusēs?
Nu briesmas tev vairs nedraud — lūko še:
Tu manā mājā esi — es tavs sargs,
Še, dzer šo veldzi — tā tev spēku dos. Aspazija
(purina atraidot galvu un novēršas),
Perikls
(noliek trauku un lūkojas apkārt).
Bet kas še noticis? ko viss tā piemests?
Pa grīdu drēbes mētājas un rotas,
Kā plēsīgs putnu bars še pāri gājis,
Tu še, Telezipe! — tad brīnums nav. Telezipe
Ka es še, nē, par to nav jābrinās,
Bet brīnums gan, ka tā šai mājā nāk. Aspazija *(nāk tuvāk)*.
Jā, es to pašu, Perikli, tev prasu,
Viss man kā sapnis baigs, bet nomods baigāks: Te ļauni vārdi mani apšļakstīja Kā melnas putas no erīn'ju lūpām.
Lūk, tava sieva tur, tā teica man:
Tu stiepis mani šurp kā laupījumu,
Kā verdzeni tu mani sevim ņēmis!!
Telezipe
Un vai es meloju? nu, saki pats!
Perikls
(uz Telezipi).
Ā, pārāk agri jau tu steigusēs!

No vienas nāves gribi grūst to otrā. Telezipe
Vai es par verdzeni to padarīju?
Es ņemu tikai to, kas mana tiesa,
Jo mājas verdzenes stāv manā ziņā,
Tu dažkārt pēlis manu nolaidību.
Aspazija
Tie meli, ko tā saka, meli! meli!
Es tava verdzene — ha-ha-ha-hal
Še viss ar meliem pilns, šis telpas melo —
Pa logiem meli spīd, pat gaisma melo —
Kā ārprāts sit ap mani melnus spārnus —
Tik tu viens, Perikli, — tu nemelo,
Tu teiksi manim īsto patiesību.
Perikls
(satver viņas rokas).
Ak, Jauj man tevim sacīt, Aspazija... Aspazija
Es klausos, klausos, es ar ausim dzeru Šo veldzi, kas man atkal atdos dzīvi.
Perikls
(stomīdamies, aprauti).
Tad klausies — saproti — tai briesmu brīdi,
Kad tumšais pūlis tavas asins brēca.., Aspazija *(starpā)*.
Jā, jā, es atceros: es tobrīd jutu,
Ka miesa ir tik segs pār garu pāri,
Kas jāatvelk, lai dvēsle spīdēt var.
P e r i ĸ 1 s
(tāpat, smagi).
Jau — bendes kalpi — tevi — sagrāba . „.
Aspazija *(tāpat, sēri)*.
No Tanata pirms jājauj sevi skaut,
Kas Mēbes skūpstu baudīs nektārdārzos. Perikls
Bet viss, kas dzīvs, no nāves šausmām stingsti Tie — tevi turēja — jau — pacēluši —
Viens mirklis — un tu dzelmē — gulētu —
A s p a z i j a
Viens mirklis — un tad viss bij klusi — klusi. — Perikls
Tev tas tik viegli šķiet, vai negrābj riebās Tur gulēt līdz, kur noziedznieku līķi Ar striķiem vēl ap zili žņaugtiem kakliem Un lēji lodā sairušās miesās?
Aspazija
Vai mazāk riebu sēsties Haronlaivā,
Kas asinsrecekļos jau satrunuse,
Vai Psihe balta visur pāri neiet?
Perikls

(pārmetoši).

Tik viegli bij tev pārraut dzīves saites, Vai manis tu ne mirkļa neatģidies? Aspazija

Pie tevis domājot, man vieglums radās, Tu biji, kas man spārnus iedeva. Perikls

Vai tādēļ, lai no manis aizlaistos?

Bet es, es gribēju vēl tevi turēt,

Es — tavu dvēseli, to brīnumputnu,

No tāla metakosmoss atlaidušos,

Pēc ilgu ilgiem mūžu aizmūžiern,

Lai īsā miesas dzīvē satiktos,

Es to no rokām izlaist negribēju,

Lai atkal mūžos meklētos ar sāpēm,

Un tad — kas nāca, notikās — to visu Man lika darīt tikai mana mīla. Aspazija

Vai mīla liek tev otru kaunā likt?

Vai tā vien brīnumputnu turēt vari,

Ja viņa spožos spārnus aptraipi? Perikls

Sī mīla bij tavs pēdējs patvērums. Aspazija

Ko līdz man patvērums, kas cietums top! Perikls

Vai ļaut bij labāk tevi saplosīt?

Vai tādēļ nāci tu uz Atēnām? Aspazija

Vai tādēļ nācu es uz Atēnām,

Lai še es vergu važās tiktu kalta?

Es, kas še nācu citu važas lauzt,

Nu sveika es, bet saplosīts mans darbs. Ko trauks vien līdz, kad elje izlieta? Telezipe

Nu taču beidzot lieta skaidrībā —

Kas meloja? Vai es še ļaundare,

Nu tiekat abi vien ar sevi galā,

Viens vergu kungs un otra verdzene, Kaut gan par mīlu dūdojat viens otram. Perikls

Ir tev es kungs un pavēlu tev klusēt!

(Uz Aspaziju.)

Ak, neuzņem šo lietu visā smagnē!

Viss tikai ārējs veids, tik izlikšanās, Līdz Moiras spārnu ēna garām iet,

Ne manā varā tu — es tavā! Telezipe

Kam vēl šī izlikšanās? Ko vēl vilsi?

Tu vīli priesterus, tu vīli tautu,

No rokam upuri tiem izraudams,

Tu mani vīli un vēl beidzot viņu,

Cik lokos tava čūska locīsies?

Ko vēl tu gribi vilt?

Perikls
(lūdzoši).
Ak, Telezipe,
Šoreiz tik esi laba, šoreiz vien!
Es tevi lūdzu: jūti līdzcietību. Telezipe
Tu arī lūgties proti, lepnais vīrs!
Es savā dzīvē pirmoreiz to redzu —
Ko tu no manis īsti izlūgt gribi? Perikls
Vērs vien pret mani visu rūgtumu,
Bet viņu saudzi, uzņem to pie sevis Kā māsu!
Telezipe
Ha! ja manim māsas vaj'ga,
Tad to pēc sava prāta izmeklēšu,
Nevis kā tevim tīk.
Perikls
Tad — ja ne vairāk,
Tik brīdi ciet to savā tuvumā!
Līdz pāri viss!
Telezipe
Ne brīdi un ne mirkli.
Ar hetērām es kopā nedzīvošu,
Lai ļaužu smiekli līdz uz mani kristu Un puiši vaiņagus sāk durvīs kārt.
Nē! tik kā verdzene tā drīkst še mist Ar citiem vergiem kopā viņu telpās. Aspazija
Ko tu vēl nicīgāku manim dari,
Kas man jau atmetams no sākta gala! *(Uz Perikli.)*
Tu redzi, Perikli, nav cita ceļa Kā vien, kas ved caur Hades šauriem vārtiem. Perikls
Ir ceļš vēl: tālu prom no Atēnām,
Kas ved uz Hesperīdu laimes salām,
Kur dzīves naids un visi trokšņi rimst Un vakardieve zelta jostu raisa, —
Tur, zelta krēslas cisās atguldamies,
Tu visu aizmirstu kā baigu sapni Un miera likteņspoli ritinātu.
Aspazija
Tu soli miera dzīvi man un sapņus!
Kas dzīve, ja ne kustība, ne darbs?
Tā kustība, kas ārpus, pār par sevi Grib veidot, radīt, darīt iespaidu Uz citiem, savu spēku izplešot.
Pat akliem elementiem ir savs darbs:
Vai vētra zemi tīru nenoslauka?
Vai liesmas darbs nav sasildīt un spīdēt?
Vai zvaigzne tumsu gaišu nedara?

Bet, kas par zvaigzni, vētru, liesmu vairāk, Mans dzīvais es — tam liec tu mierā būt! Perikls

Jo vairāk tu, jo vairāk būs tev dzīvot,
Varbūt reiz vēlāk darbs tev citur rāsies.

Aspazija

Tie būtu zaimi, Perikli, ja tev Es padomētu atstāt Atēnas,
Mest visu tevis radīto un sākto.
Vājš darbons tas, kas sākto darbu met,
Un, kaut šis darbs i pašam virsū krīt,
Tas jumsies tam kā kapa mauzolejs,
Un viņa asins nebūs velti lieta,
Kā svētīts vīns tas viņa kapu laistīs,
No kura nākamības zelme dīgs.
Un es še sāku, še es gribu beigt.

Telezipe

Nu dzirdi, Perikli, to nekautrību!
Tā tomēr palikt grib, tā negrib iet.
Es saku: izšķiries, dzen viņu prom,
Un, ja tu ilgāk vēl to aizstāvēsi,
Es saukšu vergus, likšu viņu šaust,
Tā manā priekšā zemē locīsies!
Un, ja tā izbēgtu no visiem sodiem,
No maniem nagiem viņa neizbēgs! Perikls
Nē, megera, es nedošu tev viņu! Telezipe
Vai es, vai viņa — abām telpas nav! Mēs abas stāvam še uz šauras laipas: Vai hetērai būs krist vai tavai sievai.

Aiz durvīm troksnis, signāla pūtieni.

Perikls

Ā, tiesas signāls! gūstītāj i klāt.
Tie pārāk steigušies.

Telezipe

Lai dieviem gods!
Es atkal uzelpoju, palīgs nāk.

Perikls

(uztraukts satver Aspazijas rokas).
Es lūdzu tevi vēl, ja mani mīli,
Tik paciet brīdi, kas tev liekas kauns,
Es zināšu gan tevi izpestīt!

Aspazija

Lai nāk tie vien, es esmu gatava ... *(Pret Perikli.)*
Es mīlu — tādēļ kauna necietīšu,
Man palikt skaidrai tavā atmiņā.

4. SKATS

Tukidids, divu skitu strēlnieku pavadīts, un tiesu rakstvedis, kurš nes garu, satītu papirusa rulli. Tukidids nāk uz priekšu, citi paliek pie ieejas stāvot.

Tukidids

(tuvodamies Periklim).

Es nāku, sūtīts arhonbazileja,
Kā augstās likumvaras izpildnieks.
Se mīt zem tava jumta noziedzniece.

Perikls

Kas man zem jumta mīt, tas pieder man.

Tukidids

Tu pats zem likuma un viss tavs jumts,
Un noziegums, ko sargi še, tik smags,
Ka apdraud likumus un pašu valsti,
Un vairāk vēl — tas apdraud pašus dievus.
Kāds sods tam nākas, tu še dzirdēsi.
(Māj rakstvedim, kurš nāk uz priekšu un attin papirusa rulli.)

Telezipe

Es pateicos tev, krietno Tukidid,
Tu nāci mūsu māju tīru darīt No Jauniem gariem, kas še iemājo.

Perikls

Ej savās sievu telpās, Telezipe,
Tev neklājas še stāvēt vīru priekšā.

Telezipe

(iet, bet paliek pievērtās durvīs).

Es stāvu taisnības un likumpriekšā,
Lai bēg, kas izbēgt grib, ne es!
Aspazija Še esmu.
Tavs likums iet pret mani; liec to dzirdēt. Rakstvedis *(lasa).*
Še noziedznieci apsūdz augstā tiesa Kā tautas tikumības maitātāju,
Kas gandījusi pašus augstos svētkus,
Bet smagākais no visiem viņas grēks:
Tā klaji zaimojusi pašus dievus.
Tāds noziegums ar nāvi sodīts tiek:
Tai mirt zem bendes rokas.

Telezipe Jā! Tā gan.
Zem bendes rokas un ne citādi!
(Pret Aspaziju.)
Nu reiz tu īsto vārdu dzirdēji.

Aspazija

Zem bendes rokas labāk kā zem tavas. Perikls
Tu, Telezipe, tiktāj aizmirsties,
Ka pate centies būt par izpildnieci.

Nez kurš še vairāk alkst pēc asinīm,
Vai tu vai viņš, kas stāv še likumvārdā.
Ak, manas baltās, skaistās Atēnas,
Cik asiņu uz jūsu mūriem lītu,
Ja kristu jūs šo tumšo spēku varā!
Bet jūsu dieve pate sargās jūs,
Tu, soģi, zini: viņa svešniece.
(Rāda uz Aspaziju.)
Un sveša asins nedrīkst virsū līt Uz Kekropzemi.
Tukidids
Likums zin ir to:
Bet soda mērs caur to ne mazāks top.
Tu dzirdēsi.
(Māj, lai lasa tālāk.)
Rakstvedis
Ja pārkāpējs ir svešnieks,
Tad tas no zemes ārā raidīts top.
Tukidids
Tiktā], kur beidzas grieķu robežas,
Kur Hēlijs neuzmet vairs zelta skatus —
Un Ceress zaļās kurpēs nestaigā,
Bet palsā miglā sākas gargoņlauki,
Kur reta šūniņa zem klintīm dīgst Kā bārksta, Pāna svārkam atrāvusēs;
Un sausās smiltis maitu putni kapā Ar suņpurņiem un kāriem greifiem kopā,
Kas glūn visapkārt sava laupījuma.
Tur mūsu suņi lai to aiztrenc prom!
Un, ja tā glābtos vēl ar dēmonspēkiem,
Tā nestu līdz tur noziedznieku zīmes,
No karstas dzelzs uz miesas iedegtas,
Lai katrs viņu pazīst sastopot,
Bet Grieķijā lai viņas miņa zūd —
Pat smiltī pēdas, viņai projām bēgot,
Lai visas gludi taptu izdzēstas.
Telezipe
(klūp atkal pa durvīm iekšā).
Pareiz', pareiz', no zemes izdzīta Un miestā iedegta tai kauna zīme No karstas dzelzs, te, sejā, pašā vaigā,
Kā brūce sarkana, kas neizdziest,
Tad būs tās pavedējas izkārtne- —
Tās skaistais ģīmis beigts uz visiem laikiem, Hā, cik tas brangi! Darāt, darāt tā!
Perikls

Nost, erīnija, tu par agru nāc!
Es saukšu vergus tevi projām vest. Tukidids
(uz Aspaziju).
Nu tevim pašai atliek izvēlēties,
Kāds sods tev vieglāks šķiet.
Perikls
Neviens no tiem!
Tā*pieder man!
Tukidids
Tad tu to vergos liec?
Telezipe
(atkal ieskrej).
Nē, man tad pieder tā, tu man to dosi,
Tās manas tiesības!
Tukidids
(uz Aspaziju).
Nu saki pate —
Vai vergu loma šķiet tev pieņemama,
Kas tevi dzīvu ārā dzēš iz dzīves,
Ka pat i soda vērtu netura?
Tas maz gan saderas ar delfu lauriem,
Kas tavos matos vēl.
Perikls
Tev nav to daļas!
Ar visiem sodiem tu to biedēt vari,
Bet delfu kroni tu tai nenorausi.
Un, ja tu viņas pēdas smiltīs dzēstu,
Tās atkal iesāktu no jauna spīdēt. Aspazija *(uz Perikli)*.
Tad atstāj arī tu šo spozini man,
Es negribu to aizsegt vergu segām,
Ļauj pašai lemt man savu likteni:
Pie tevis griežos, tu, kas valstī valdnieks,
Es lūdzos, dod man vietu Atēnās,
Kaut arī tā tik kapa vieta būtu:
Es gribu mirt kā atēņpilsone
šai ziedoņzemē, kurā tik daudz dīgļu
No pirmās gara sēklas augšup raisās,
Kaut gan no negaisiem vēl apdraudēti,
Še, kur mans darbs, lai iztek mana gaita. Perikls *(izmisis)*.
Tā Baratronā iztek, Baratronā!
Vai nedzird' manas dvēsles kliedzienu?
Tur beigsies tu, tur beigsies līdz tavs darbs .. Aspazija
Ak, Perikli, tik dziļš nav Baratrons,
Ka jauno gara dzīvi aprīt spētu,

Kad sen šī miesa stings jau nebūtībā,
Mans gars virs akropoles lidināsies,
Tas savu dvesmu citiem izdvesīs,
Šās karstās dvēsles apslāpētās liesmas,
Šie tūkstots pušu rautie pavedieni,
Šīs domas smadzeņaudos saplosītos,
Tās visas, visas pār jums pāri līs —
Un mana nāve dos jums nemirstību! Tukidids
Tas ir tavs pēdējs vārds: tu paliec še? Aspazija
Mans pēdējais.
Tukidids *(uz Perikli)*.
Tad — pirms vēl spriedums krīt,
Tev, Perikli, vēl atliek atzīt viņu Par atēņpilsoni.
Perikls
Lai notiek, Aspazija.
Man tava izvēle ir tagad svēta,
Tā vaiņagota ir ar tavu nāvi.
Es piešķiru tev visu pilsoņgodu —
Tu tagad pilsone un — vairāk vēl:
Tu būsi pirmā sieva grieķu valstī.
(Pagriežas uz citiem, svinigi.)
Un jums es pasludinu, atēņvīri,
Pirms savu soģa gaitu izpildāt, šī pilsone, ko nācāt važās slēgt,
Tā iepriekš greznosies ar citām rotām:
Tā Periklim būs likumīga sieva.
Aspazija
Ak, Perikli, mans draugs, mans dārgais draugs! Tu dzīves vairogu sedz nāvei priekšā,
Cik augsti mani pacel tava mīla,
Būs grūtāk nokāpt man pa Hadeskāpēm. Telezipe
Hā! nedzirdēts! es aptvert nespēju!
Perikls
Un tu, Telezipe, lai visi klausās,
Tu, kas man biji pielaulāta sieva Un visa mana nama pārvaldniece,
Tu turpmāk vairs šai lomā nebūsi,
Es sarauju ar tevi visas saites,
Tu manu māju atstāj!
Telezipe
Perikli!
Tu varētu — tu — viņu — hetēru! Perikls
(satver Aspaziju aiz rokas).
Nāc, Aspazija, tagad visu priekšā:
Tu esi sieva man un mājas kundze. Tukidids

(noliekdamies līdz ar citiem).
Mēs nododam tev pieklājīgo godu. Telezipe
Par daudz! man prāti jūk — to negantību! Perikls
Tev pašai pilna sirds ir negantības,
Tur žēlastības nav ne vājā gaismā,
Tik niknums vien kā melna Tartarnakts, Nu jūti pati to!
Telezipe
Tu mani dzen no mājas Kā kailu ubadzi!
Perikls
Tev paliek mana manta,
Ej dzīvo pilnībā, ej dzīvo dzīvi,
Tik nenāc tuvu vairs šim spožam lokam, Ko pate nāve ap mums apvilkuse,
Lai vergi tevi projām pavada.
Telezipe
Tu mani izstum, es tev bērnus devu,
Tu saviem bērniem atņem viņu māti! Perikls
Es atņemu tiem jaunu paraugu,
Tiem savā tēvā augt un cilvēcībā. Aspazija
Ak, Perikli, lai paliek! atstāj viņu!
Vai īso laimi pirkt mums citu sāpēm? Perikls
Laid, mījā, sen jau bij šīm saitēm rist,
Kas tik vēl turējās no ārpuses.
(Uz vergiem.)
Jūs kundzi aizvadāt uz viņas telpām!
Tā tagad nav vairs jūsu pavēlniece. Tukidids
(uz Telezepi).
Tev, kundze, oligarhi būs par sargiem,
Tie gādās, ka tev noliek taisnība:
Ne ilgi cila ieņems tavu vietu.
Telezipe
(aizejot atgriežas).
Lai karsti lāsti pār šo māju grūst!
Lai tie to izdeldē no sakņu saknēm —
Lai tavi bērni mirst tev acu priekšā —
Lai tavas miesas melnā mērī trūd —
Es tagad eju, vietu dodot — nāvei!
(Noiet.)

5. SKATS

Iepriekšējie **bez Telezipes.**
Perikls

Viens mākons izkliedēts, lai klīst i citi.
Kas traucē pēdējo mums spožo gaismu.
(Uz Tukididu.)
Tev, Tukidid, uz brīdi jāatkāpjas,
Ej gaidi ārpusē ar saviem sargiem,
Pirms kundze seko tev uz drūmo vietu,
Tai jāziedo uz Ceisa altāra;
Lai važu skaņas netrauc svēto brīdi.
Tukidids
Šī vēlēšanās tiek tai izpildīta,
Es durvju priekšā gaidīšu ar sargiem.
(Māj saviem pavadoņiem, visi tie iziet ārpus durvitn.)

6. SKATS

Perikls, Aspazija, māju vergi.
Perikls
(māj vergiem).
Nu iededzināt visus uguņus,
Lai liesmas sastopas ar saules lēktu,
Un nesat šurpu visas smaržu zāles:
Aloi, ambru, granātas un miras, —
Un metat mirtu zarus kureklī,
Un citi slēdzat vaļā senos šķirstus,
Kur glabājas alkmeonīdu rotas,
Kopš gadu simteņiem vairs neaiztiktas. Un visu mājas saimi saucat kopā,
Lai visi še, pat bērns uz mātes rokām,
Nāk savai jaunai kundzei godu dot.
Vergi izklīst steidzīgi uz visām pusēm, atveras durvis, iedegas visur **ugunis, nes šurpu rotas.**
Perikls
(uz Aspaziju).
Es pats tev gribu rotu galvā likt,
Ko senās karalienes valkājušas:
Alkmeonīdu cilts ir dieviem rada,
Tu turpināsi viņu dižciltību,
Tev nest uz pleciem viņu purpuru.
(Viņš apliek Aspazijai no vergiem atnesto mēteli ar zelta sprādzēm uz pleciem un uzmauc tai greznu pieres rotu.)
Aspazija
Ak, dārgais, cik tu dzīvi skaistu dari,
Man grūtāk būs no viņas projām iet.

Perikls

Vēl visas cerības mums nava galā:

Tu dzīvosi — es Areopaga priekšā Pats runāšu, vai tikai šoreiz vien Es, kas par olimpieti dēvēts tieku,

Nekā ar saviem vārdiem neiespētu!

Vai mana tauta nav vairs — hellēņi?

Aspazija

Kas cer, tas neuztic pats saviem spēkiem Un met kā laivas braucējs irkļus prom,

Kas necer vairs — tam jauni spēki augs.

Pret mani tauta priest'ru sakūdīta,

Un grieķu sirds ir viegli degošs sārts.

Un, mīļais, kas mums cerība, kas dzīvei Kas ilgu dienu atvadājies dzēriens Pret īsa mirkļa hesperisko skurbu!

Perikls

(apskauj viņu).

Jā, mīļā, jā, es tavus skūpstus dzeru Kā reibumu no lūpu amforas —

Lai mūsu asarās dīgst mūsu spēks,

Lai viņas, rasinājot mūsu skropstas,

Kā ziedoņlietus iet pār olīvbirzēm.

Mēs stipri dzīvot būsim, stipri mirt!

Aspazija

Es esmu gatava priekš lielā ceļa,

Ļauj ziedot man uz māju altāra,

So iso brīdi jūtos savās mājās...

Perikls

Surp, vergi, sanākat ap savu kundzi!

Vergi sanāk visapkārt un nometas viņas priekšā ce|os.

Vēl vienu dāvanu tev dāvāt varu:

Sie vergi tagad ir tavs piederums.

Vergi

Tev, augstā kundze, esam padoti Uz dzīvību un nāvi — žēlo mūs!

Aspazija

Tu skaistu dāvanu man, mīļais, dod:

Kad mani pašu taisās važās slēgt,

Tu dod man spēju citu važas raisīt:

Sīs visas acis, kas uz mani vērstas,

Sīs sērās asaru — šīs ilgu acis,

Es gribu redzēt viņas priekā mirdzam:

Tiem nebūs ilgāk vergu važas nest,

Jūs no šī brīža esat brīvi ļaudis!

Vergi

Ak, kundze! ko tu saki! kādi vārdi!

Kā eljas lapas rist no tavām lūpām —
Mēs brīvi — vai paties?
Perikls
Ko kundze saka,
Tam notikt būs — jūs esat brīvi laisti. Aspazija
Jūs varat atgriezties uz savām mājām.
Vecs vergs
Se mūsu mājas ir, pie tevis, kundze,
Kur tavas laipnās acis pāri staro,
Mēs, Jaudis, izkliesti pa pasauls malām,
Mēs, bāreņi, vairs māju neatrasim.
Aspazija
(māj kādai verdzenei, kurai bērns uz rokām Nes, māte, šurp man tavu zīdainīti,
Lai savu roku tam uz.galvu lieku:
Tu, vergu mātes dzimis, audzi brīvs Kā jauna laika pasauls pilsonis.
Es šķiroties caur tālēm redzēt spēju:
Aiz Olimpa vēl cita saule aust,
Kas visiem vienlīdz lielo brīvi nes.
Es tagad eju ziedot veciem dieviem,
Lai mātes Geas maigā meita Nāve Man mīkstu gultu dotu savas cisās.
Jūs savas asaras kā dārgu vinu Uz kapa liesat man.
Perikls
(novēršas).
Bet manas asras
Caur kapa akmeni tev cauri degs ...
Vergi šņukst visapkārt.
Vergs
Ak, kundze, kundze, kurp tu gribi iet?
Lai saule nenoriet pār taviem soļiem!
Vēl dievi stipri novērst briesmu bridi,
Tie sargās gaišāko no saviem bērniem,
Tev ilgi palikt vēl, un, reiz ja iesi,
Lai tava miņa pilda Grieķiju Kā puķes smarža, kuru ieelpo,
Cik tavu vārdu min.
Aspazija
Lūk, Hēlijs jau
Ar saviem liesmu zirgiem augšup brauc. Lai atvelk nost man durvju aizkaru,
Es gribu acis vēl uz sauli vērst,
Tu, saule, visu acu pēdējs prieks,
Pat nopļauts heliotrops ceļ saulē galvul — *(Met augus uguni,*

liesmas ceļas.

Priekškars no durvim tiek atvilkts: atklājas skats uz akropoli, kur paceļas Partenons, no saules rožaini apspīdēts.)

Par tevi pēdējo nu tagad lūdzu,
Tu mūzu zemīte, tu dievu stūrīts,
Kā gulbja spārns uz jūras putām peldošs, Lai visas vētras tevim garām iet,
Lai tava debess paliek mūžam zila,
Tu visu dziļo domu sēklas zeme,
Tu lielo iesākumu plaucētāja,
Tu dailes dārza mūža pavasars,
Tu dvēsļu dzimtene un atdzimtene,
Kur nezin vecuma, ne laika varas.
Kad tautas grūs un dievi bojā ies,
Lai spīd tavs gara uguns laikiem pāri Kā sārts, ko kalnā kūra Hēraklis,
No kura visa debess dega gailēs,
Un bēga nakts no tavas lielās gaismas.

7. SKATS

Tukidids ar pavadoņiem ienāk.

Aspazija
Es esmu gatava. Še manas rokas,
Slēdz važās tās!

Uz **Tukidida mājienu strēlnieki** saslēdz Aspazijas **rokas** važās.

Perikls
šoreiz tu uzveic, tumsa,
Bet vēl nav dienu gals, vēl priekšā stāv Par dzīvību un nāvi lielā cīņa,
Mēs Šķēpus krustosim vēl tiesas dienā.

Tukidids un sargi aizved Aspaziju.

Priekškars.

PIEKTAIS CĒLIENS

Areopags uz Areskalna.

Asi plaismots klinšu pakalns rietumos no akropoles. Pa lēzenāko malu nāk ļaudīm pieejams ceļš uz augšu. Pretējā stāvā puse atdalīta no akropoles ar Baratrona aizu. Netāļi no tās klinšu kāpes ved lejā uz Eimenīdu svētnīcu. Dibenā vidū milzīgs, ļoti vecs eljes koks ar tāli pārstieptiem žuburainiem zariem, caur kuriem cauri redzams skats uz akropoli. Zem eljes koka eimenīdu altāris, apvīts ar čūskām, nes uzrakstu «Nesamierināmais» (*Anaiteia)*. Virs vīna koka zaros karājas pūce. Katrā pusē tam rinda, dibenā klintī iecirsti sēdekļi pa sešiem katrā pusē priekš tiesnešiem, tikai sēdeklis priekš arhona bazileja altāra labajā pusē drusku izbīdīts uz priekšu. Tālāk pret vidu kreisajā pusē akmens priekš sūdzētāja ar tādu pašu uzrakstu kā altāris un tam pretējā pusē apsūdzētā akmens ar uzrakstu «Nozieguma akmens» *(litos hibreos*). Tam blakām ari otrais sēdeklis. Pašā priekšā vēl paaugstināts akmens priekš aizstāvja. Uz altāra divas metāla urnas, un tām blakām izbērti kauliņi: melni un balti, divpadsmit skaitā. Tikai viens baltais kauliņš, lielāks par citiem, saucas «Atēnas kauliņš» un sver divas balsis.

V.-ikars. Saule riet uz akropoles, dažādi mākoņi: sarkani, zeltaini,

tumši violeti.

1. SKATS

Skitu strēlnieki nodala laukumu no publikas ar melnām, čūsku veidigām virvēm.

Uznāk Tukidids un Kalliass. Attālumā dzirdama tuvojošos ļaužu kņada.

K a l li as s

(priecīgs, rokas berzēdams).

Nu taču beidzot uzvara ir mūsu!

Nu Periklis pats savā tīklā skrien!

Kas tā par spīti, kas par pārdrosmi:

Šo hetēru, šo svešo klaidoni,

No pasauls malas šurpu atklīdušo,

Šo ļaundari, tikpat kā nosodīto,

Par sievu ņemt — par likumīgu sievu!

Nu labi. — Mēs caur to tam tuvāk tiekam: Tā, sievu tverot, tversim viņu pašu.

Tukidids

Tu maldies, Kallias, vēl viss nav galā.

Ar jauniem ieročiem nāk Periklis:

Ja būt' vien hetēra, tad cīņa viegla,

Jo Ahils cīnījās par Brizei —

Bet viņa sieva ... lietai piešķirts cēlums, Un viņa laulība ar jauna veida,

Un jauns ir tas, kas aizrauj visu prātus.

K a ll i a s s

Viss jauns ir tīrā nelaime — es saku,

Viss jauns ir naktī piepešs ugunsgrēks, Jauns aizdedzina visu pilsētu.

Tukidids

Vismaz tas šoreiz var mums Joti kaitēt.

K a ll i a s s

Vai re, sāks sievas vīriem līdzi tiekties,

Nu, mēs gan pratīsim tās savaldīt.

Tukidids

To vēlāk; tagad mums šī diena svarā.

Kā lieta izšķirsies.

K a ll i a s s

Tu apsūdzību vadi.

Tukidids Jā gan.

K all i a s s

Un visi smagie noziegumi No visiem redzēti, viss pierādīts.

Tukidids

No visiem, jā, — bet vai tie visi bij? Daudz svešnieki bij toreiz sanākuši.

K a ll i a s s

Bet likums cauri dabūts, kas mums bēda!

Tukidids

Bet kā to izpilda ..«

K a ll i a s s

Nu, tiesneši,

Jo šoreiz veči vien mums izlasīti,

Pusakli un puskurli, tie neko No visām jaunām strāvām neapjauš,

Lai grauj vien olimpiets ar savām runām. Tie nedzirdēs.

Tukidids

Tiem tauta piekliegs ausis.

Man pārāk neuzticams šķiet Šis dēmoss: Tur rūgst un vandās, un uz augšu kāpj Kā tesāliešu ragankatlā virums,

Ar nāves zālēm caur un cauri maisīts No hetērām, sofistiem, demagogiem.

K a ll i a s s

Kad šodien to pie malas nodabonam, Tad gan ar citiem vieglāk galā tiksim. Bez kavēšanās tūdaļ jāņem ciet Tas dievu liedzējs, vecais Anaksagors, Tad Feidijs, Sokrats un vēl visi citi! Pirms kokam zari apkārt jānokapā,

Tad jāgāž pats.

Tukidids

To vieglāk izsacīt

Kā padarīt. — Lai ejam apklausīties,

Kā pūlis spriež. — Drīz sanāks hēliasti. Man jābūt gatavam ar apsūdzību. — *(Abi noiet tālāk.)*

2. SKATS

Telezipe, Elpinika, Leukipe, Kapsa, Manto, Frazikleja, G l **a** u k a **un citas.**

Telezipe

Man jāredz viss: kā viņa drebēs — sabruks —

Kā viņu projām stieps uz soda vietu Un kā tā savās nāves bailēs kliegs —

Tā būs man atmaksa — to redzēt gribu.

Lilpinika

Un tad tu atgriezīsies savās mājās Un Periklis, no valgiem vaļā ticis,

Ko ļaunā burve bij tam apvijuse,

Pie tavām kājām piedošanas lūgsies.

Telezipe
Nemaz tik ātri es tam nepiedošu,
Lai lūdz, lai smilkst, lai kunkst, lai zemē vārtās.
Lai jūt, kā ir, kad atstumj krietnu sievu Un izvēl hetēru.
E l p i n i κ a
Tā gan! Tas viņam der!
Frazikleja
(uz Glauku, kura seju aizseguse).
Nu, ko tu aizsedzies? Vai raudāt sāksi Par hetēru! — tā saņem, ko tā pelna.
G l a u κ a
(elsādama).
Kas hetēra! — tā Periklitn ir sieva,
Viscēlākā tā par mums visām ir,
Ak, kaut mēs ari tādā cieņā kļūtu!
Tad sāktos cita, jauna, skaista dzīve;
To viņa atvēra, bet jūs, lūk, kādas,
Jūs gribat, lai to tiesā, nonāvē!
Ak, cik jūs ļaunas esat, ak, cik ļaunas!
Frazikleja
Ak, Ceiss un Hēra! redzat, sievas, nu,
Cik tā Γ jau pavedējas iespaids iet:
Jau laulu sievas sāks tai pakaļ darīt!
Bij pēdējs laiks to šodien notiesāt.
Visas
Jā, jā, bij pēdējs laiks, ka viņu tiesā!
Leukipe
Es savas meitas mājā ieslēdzu,
Tās ar, ko domāt, viņai pakaļ raud:
Tā esot varone, vai pate dieve —
Nu, es tām rādīšu, kas tā par dievi:
Jau rītu ķērks ap tādu dievi vārnas,
Kad tā tur lejā gulēs Baratronā.
Visas
(smejas).
Ha-ha! tā beidzas visa dievība!
el p i n i κ a
Kam vēl būs dūšas viņai pakaļdarīt?
G l a u κ a
Un ja nu tomēr kādai dūša rastos?!
Visas
Ha-ha-ha-ha! tur lejā telpu diezgan.

3. SKATS

Uznāk pamazām pilsoņi; skitu strēlnieki nopakaļ bīda ļaudis uz vienu un otru pusi, tā ka vidū paliek brīvs ceļš.

S p o r g i l s

Vai jau tiktāl! Vai to maz ticēt var!
Pats Periklis būs šodien tiesas priekšā,

E i a g o r s

Kā aizstāvis,

S p o r g i l s

Viņš tomēr augšā sēdēs
Kā līdzi vainīgs blakām apsūdzētai,
Pats lielais Periklis — man ir tik baigi — Kā negaiss visur apkārt savelkas —
Kad tie tik beidzot nenoveic i viņu!

Dions

Jā, oligarhi atkal stipri jūtas Ar visiem priesteriem, tie tautu kūda Un jaunas nevalodas izplata Par Perikli un jauno milēzieti.

S p o r g i l s

Ak, kam tai jānāk bij uz Atēnām,
Kam visam jānāk bij, tam jaunam garam!

E i a g o r s

Ja tā, tad mūžam jāpaliek pie veca!
Vai kaunies pats tu savas sajūsmas,
Ka joņos laikam aizskrējām pa priekšu,
Kur, lēni ejot, vajag gadu simtu,
No sajūsmas vien, zini, tauta aug.

S p o r g i l s

Ko es, es vienkāršs vīrs, man nav ko žēlot, Bet Periklis! Ja tie to paspēj noveikt,
Tad viss, kas skaisti sapņots, domāts, sākts, Ar joni atkal drupās sakritīs Un atkal baiga nakts pār visu klāsies,
Kur pūces vien un ūpji apkārt skraidīs.

Polluks

Teic, Spartas vilki atkal tautu ēdīs!

E i a g o r s

Ja vien tai klātu liks, bet tas vēl tāli[1] Ko velti bīties mums par Perikli,
Kur Periklis, tur arī uzvara:
Kad olimpiets graus saviem pērkoņiem,
Tas visus tumsas baigus izklaidēs,
Ak, kāda bauda būs tā runu dzirdēt!

S p o r g i l s

Ak, kaut šī diena mums jau garām būtu! Man tomēr bail, kādēj tie hēliastus Tik mazā skaitā šodien pielaiž tiesā?

Dions

To skaits ir piemērots areopagam,
Kur tiesa būs pēc vecā likuma.
Tur krēslu divpadsmit pēc dievu skaita, Kas tiesājuši reiz tur Aresu Par Poseidona dēla slepkavību.
S p o r g i l s
Vai redzi nu, tur sēd tik slepkavas,
Ak vai, es bīstos, kā šī diena beigsies!
Nāk arvien ļaudis klāt.
Svešnieks
(aplūkodams).
Ak, kāda drūma, šausmu pilna vieta!
Lūk, altāris, tam uzraksts «Nepielūdzams» Tāpat i saucas sūdzētāja vieta Un apsūdzētā — «Noziegumu akmens»! Otrais svešnieks
Un, lūk, tur vēl to melno plīvuri,
Kas pārklāts pāri apsūdzētās krēslam, — Kas tas par biedu tāds?
Dions
Timanta plīvurs tas,
To noziedzniecei virsū klāj uz sejas,
Lai soģi neredz viņas asaras,
Tās varētu tiem sirdi mīkstu darīt Un tumšot viņu taisno spriedumu. Svešnieks
Kā redz, tur žēlastība netiek klāt,
Tur nāvei vien tik sataisīta vieta.
S p o r g i l s
Sai vietā šodien stāvēs Periklis!
E i a g o r s
Kur Periklis — tur vērsies dzīvei vārti, Kur runās Periklis — tur saule lēks.
Visi
Lai dzīvo Periklis! Tam taisnība.
K a ll i a s s
(sauc no otras puses pāri).
Tik kliedzat vien par savu Perikli —
I jūs viņš novedīs uz soda vietu!
Vai gribat kopā iet ar bezdievjiem?
Vai gribat hetēras sev mājas vest?
Un savas īstās sievas projām dzīt?
Tik darāt pakaļ vien, tad redzēsatl S porgils
Ak vai, kam bij tā darīt Periklim:
Viņš sievu padzinis — ko tur lai saka!
E i a go rs
Ja gribi vaidēt, ej pie viņiem pāri,
Mēs visi stāvam še par Perikli.

V i s i

Par Perikli, par Perikli mēs stāvami K a ll i a s s

Tad stāvat vien par viņa hetēru!

Un ejat skūpstāt viņas sandales,

Drīz vien tā taps par jūsu karalieni Kā viņas priekšgājēja Targēlija.

S trēlnieki

Klus'I mieru, mieru! dodat tiesai vaļu! Kas trokšņo — tiks ar varu projām dzīts.

4. SKATS

Tie paši, Melisa ar **citām meitenēm,** kuras **nes *ai*** rokām puķu kurvjus.

Melisa

(sprauzdamās caur pūli).

Ak, laižat, mīļie ļaudis, dodat ceļu!

Strēlnieks

Ko lienat, puķu nesējas? ko gribat?

Melisa

Mēs gribam to, ko jūs tur negribat.

Jūs gribat asinis — mēs gribam rozes.

Mēs vaiņagosim bālo Tanatu.

Vai gribi liegt mums pušķot nāves ceļu?

Strēlnieks

Te blēņām vietas nav, no kājām nost!

Ja neklausīsat — redzat zobenu!

Melisa

Rauj vien no makstīm to, cel augsti gaisā.

Pār viņu pāri manas rozes skries!

Ar saviem biediem jūs mūs neaizdzīsat,

Par sīkām skudriņām mēs paliksim. Pa zvirgzdiņām mēs katra pienesīsim Pie lielās būves, ko jūs gribat gāzt. Strēlnieks

Nost, nost, nāk tiesneši, no ceļa visi!

5. SKATS

Trompetes pūtiens: nāk tiesneši garā rindā, divpadsmit, priekšgala arhons bazilejs, visi ģērbušies sarkanos uzvalkos ar akantus vaiņagiem galvā. Svinīgā gaitā tie dodas uz paaugstināto vietu aiz aizžogojuma un nostājas eimenīdu altāra priekšā. Rakstveži un vergi tos pavada.

Arhons bazilejs

(pie altāra paceļ rokas).
Šis taisnības un patiesības vietā,
Kas stiprāka par klinšu pamatiem Un vecāka par Kroniona krēslu,
Jūs, soģi, dotā zvēra atminat Un nekustināt, kas nav kustināms,
Un negrozāt to, kas grozāms nav.
Pie mūžam nemigušām erīnijām,
Kas sēd kā sardzes apakš zemes saknēm Un dzird un redz līdz pašam Olimpam,
Kas sauli — ja tā sānis sāktu griezties —
Uz viņas ceļa stumtu atpakaļ, —
Pie erīnijām — savu zvēru turat!
Un savas soģu vietas ieņemat*
Tiesneši
(dobji murmināmi).
Mēs zvēru atminam — mēs zvēru turam.
(Visi paceļ, gar altāri ejot, rokas un ieņem abās pusēs vietas.)
Arhons bazilejs
Lai tagad apsūdzēto šurpu ved!

6. SKATS

Tiek ievesta Aspazija, rokas tai saslēgtas važās uz muguras. Viņai katrā pusē sargs. Perikls seko.
S p ro g i ls *(paklusu).*
Vai redzi — Periklis, cik drūms no vaiga...
E i a g o r s *(tāpat).*
Vai še gan iemeslis tam ir ko smaidīt.
Polluks
(uz Aspaziju rādīdams, paklusu).
Bet viņa, lūk, cik cēla, nesalauzta,
Kāds dievu spēks gan viņu augšup tura?
Kā spožums izstaro no viņas būtes —
Vai tādā vaigā noziedznieki iet!
Oligarhi sačukstas otrā pusē.
K a ll i a s s
Re nu, kur soļo lepnais valdenieks,
Kam ceļš tik bij uz agoru un Pniksu!
Trazons
Lai viņš nu galvu liec, mēs savas celsim.
T e le z i p e
Nu gaidāt vien, te viņš nu garām ies;
(Uz Perikli.)
Ej vien, tu negantniek, ej saņem sodu!

Tur augšā sataisīs jums laulu gultu!
Elpinika
(rāda uz Aspaziju).
Un vēl tā galvu cel — to nekautrību!
Pag' vien, drīz tevi kopā lieks kā niedru,
Gan tad tev zobi klabēs izbailēs.
Kad Aspazija nonākuse pa trepēm, Melisa ar citām meitenēm mˆt viņai rozes.
Aspazija
(drusku apstājas un pārlaiž laipnu skatu pār viņām). Melisa
Še rozes tev un tavai uzvarai,
Kas pieder tev, vai dzīvo tu vai mirsti.
Aspazija nosēžas uz apsūdzēto sola, Perikls ieņem vietu viņai blakām.
Elpinika
Lūk vien, lūk vien, viņš blakus sēstas viņai,
soda vietā viņš to neatstāj!
Arhons bazilejs
Te cēlie tiesneši sēd savās vietās,
Un apsūdzētā gaida taisna vārda,
Nu, sūdzētāj, tu topi aicināts,
Stāj savā vielā, pilsoni Tukidid,
No tevis iesniegts apsūdzības raksts,
Kas līdzi parakstīts no virspriestera,
Smags ir tavs vārds, ko svaru kausā meti.
Tu pašu Moiru laukā izaicini,
Un erīnijas tev visapkārt klausās:
Tās sver ikvienu vārdu, ko tu saki,
Tās seko katram domu virzienam,
acu ābols tavā pieres dobē Bez viņu ziņas nevar pakustēties,
Te, zvērē še, pie viņu altāra,
Ka katris vārds, kas ies pār tavām lūpām,
Būs izgājis pa patiesības durvīm,
Ja ne, tad melno meitu kaucošs bars No papēžiem tev pašam neatkāpsies Un čūsku pātagām dzīs tevi nāvē.
Nu zvēri, sūdzētāj, mēs klausāmies.
Tukidids
(piegājis altārim, paceļ rokas).
Pie erīnijām, tikumsardzēm, zvēru,
Kas valsti sargā un tās kārtību,
Ka manas apsūdzības patiesība Nav mana vien, bet arī visu līdz,
Kas cienī likumus un cienī dievus Un šķīstībā grib tautu uzturēt,
Ja šķīstība ir pastāvības pamats,
Ar to es savu zvēru nododu.

Arhons bazilejs

Tad, sūdzētāj, liec nu mums visiem dzirdēt, Ar kādu sūdzību tu priekšā stājies.

Tukidids

(uzkāpj uz sūdzētāju akmeni).

Ja svešas varas iebrūk mūsu zemē Un mums ar zobenu nes nāv' un postu,

Tad mūsu varonība ir mums glābiņš:

Pret šķēpu šķēps, pret brūcēm pretī brūces, Tā visus faunus biedus projām triecam,

Lai valda atkal miers un labklājība.

Bet — atēnieši, dzirdat manu balsi:

Mums atkal sveša vara uzbrukuse,

Un šoreiz viņas spēks nav dzelzs, ne akmens, Tā nav pat vara — tā ir spārnu čūska,

Ja pietikt gribam tai, tad viņa laižas Starp Pegazu un Hipogrifu gaisos,

Te nelīdz zobens, nelīdz varonība,

Sā svešā vara saucas: jaunais gars,

Kas visu bijušo grib gāzt un graut.

Te mūsu dvēselēm ir jābūt modrām,

Lai sargātu, kas mums no tēvu tēviem Kā dārgums atstāts: vecās parašas, —

Bet nu, jūs, atēņvīri, klausāties:

No Milētas, kur izvirtība valda,

No salas, kas no mums ir atšķēlusēs,

Kā trunēj's zars no koka plaiso nost, —

Ir atnākuse sieva, sveša sieva,

Un visus netikumus līdz tā nes,

Lai tautu bojātu līdz pašai saknei:

Man še nav liecinieki jāpiesauc,

Jo noziegums ir klajs priekš visu acīm Un trejkārtīgs ir viņa grēku svars:

Pret valsti — ģimeni — pret pašiem dieviem: Tā ārdījuse svētās ģimeņsaites,

Kas priesteru un pašu dievu sietas.

Vīrs padzinis ir savu īsto sievu Un laulājies ar viņu — hetēru,

Un vīrs nav vīrs tik vien, bet Periklis,

Valsts galva, vadons, viņa piemērs še Var pamudināt visus sekot tam.

Bet tālāk vēl šīs sievas iespaids iet:

Tā visu valsti iegrūž izvirtībā:

Tā iedveš tempļus būvēt, tēlus cirst,

Valsts mantu izšķiest liekos greznumos Un salu naidu pret mums

modināt:

Ka Atēnas grib ievest vienvaldību,
Lai kari pašu starpā iedegtos,
Kā Helena reiz Troju izpostīja.
Es beidzot nāku pie vissmagākā —
Tā arī zaimojuse pašus dievus,
Ar viņiem pate sevi līdzi stādot:
Tā svēto peplonu, senseno balvu,
Kas īstai, vecai Atēnai bij lemta,
Kas nesama bij šķīstām jaunavām,
Tā nesējām šo godu atrāvuse Un pate viņu ziedojuse elkam,
Kas izkalts akmenī pēc viņas veida,
Un, ļaudis mudinot šo tēlu pielūgt,
Tā pielūgt likusēs ir pate sevi.
Tāds grēks iet pāri visām robežām!
Mums, pilsoņi, nu jāsteidz dieviem ziedot,
Lai Ceisa zibens neķer mūsu galvu,
Es tādēļ prasu noziedzniecei sodu,
Es prasu viņas dzīvību un galvu,
Tai nav vairs tiesības ar mums še elpot,
Vēl šonakt, pirms kā Hēlijs augšup brauc,
Pie viņas nāves spriedums jāizpilda,
Lai rītu Ceiss ar žēlastības acīm Var atkal uz mums noraudzīties lejā Un svētīt dievinījotās Atēnas.

(Nokāpj no akmens. Vispārēja sačukstēšanās.)

S p o r g i l s

Pagalam viss! — To šonakt notiesās.

Telezipe

Ak, kaut jel drīzāk sodu izpildītu!

Elpinika

Vēl viņa vietā sēd un nesaļimst.

Arhons bazilejs *(pieceļas)*.

Tu, apsūdzētā, tagad noklausījies,
Ko tev par vainu liek, ko likums prasa,
Vēl pēdējs vārds dots tavam aizstāvim.

Perikls

(pieceļas un smagiem, gurdiem soļiem tuvojas runātāju akmenim).

E i a g o r s

Periklis runās, klausāties.

K a ll i a s s Kas tur

Ko runāt vairs, viss pierādīts un beigts:
Lai tikai soģi nodod spriedumu.

Tukidids

Kas zin, vēl jāuzklausās.

Perikls

(manāmi satriekts, bet savaldās, viņa balss sākot neskanīga, kā aizžņaugta, runā it kā aprauta, ar

pauzēm un tikai vēlāk pieņemas).

Atēnvīri--

Jūs bieži dzirdējuši manu balsi —

Jūs visu manu dvēsli redzējuši —

Tā atklāta jums bij kā jūras spoguls,

Ik sīkā vilnītī jums aptverama, —

Ir šoreiz redzat nu šo pašu dvēsli —

Nu negaiss tumst--nu vētras viņu jauc...

P i l s o ņ i

(sačukstas).

Ak vai, cik drūms, kā apakšzemes Ceiss»,.

Perikls

Sī dvēsle pārcirsta uz divām daļām,

Tā viena puse pieder viņai būtei,

(rāda uz Aspaziju)

Kas tur kā ziedojamais upurs sēd Un jūt virs galvas sev jau bendes cirvi,

Tā otra manās krūtīs sāpēs raustās —* —

Es putnis, palicis ar vienu spārnu,

Mans otrais, izrauts zemē, asiņo,

Cik augsti nu lai iet mans gara laidiens!

Uz kādām tālēm nu lai jūs es vadu? —

K a ll i a s s *(paklusu).*

Nu tu gan turpmāk rnūs vairs nevadīsi.

S p o r g i l s

Cik bāls, cik satriekts — balss vairs negrib klausīt! Perikls

(no jauna saņemas, ar sašutumu, tad pieņemas senākā aizrautībā).

Un kāds ir viņas grēks? Par ko to soda?

Tā postot ģimeni un māju dzīvi?

Es biju tas, kas savu dzīvi ārda,

Man drosme bij to nojaukt līdz pat galam,

Jo manas miesas sieva bij mans svars,

Kā ķermen' viena puse pamiruse.

Bez prieka sūrā darbā gāja dienas,

Kā Aherons pa sausām smiltīm veļas,

Es biju izslāpis pēc vienas lāses No Hēbes pārplūstošā nektārkausa,

Tad nāca viņa — pašas dieves sūtne,

Tā vaļā vēra zilās Olimpdurvis,

Un gaismas zibšņi šāvās manim pretim —

Vēl acis žilba, prāti neaptvēra,

Bet maz pa mazam tūkstots jaunas jūtas Kā dievu ziedonī man krūtīs plauka Un visa tauta ap mums abiem plauka Kā nektārdārzs, no dievu rokām dēstīts,

Ik sīkais asniņš zaļo galvu cēla, lk pasaknītis dzīves sulas sūcās,

Ikvienam darbs un maize, laime, mērķis Un visiem kopā zilā tautas debess,

No asarām un vaidiem netumšota,

Kur mūža laipnībā mums smaida Ceiss,

Te nemirstīgi dailes darbi cēlās,

Te marmortempļi, tēli, altāri,

Cik augsti ģēnijs vien spēj augšup sniegt Pār visiem vēršu upurdūmiem pāri,

Lai garā gara dieviem ziedotu ...

(Apstājas, atvelk elpu, citā balsi.)

Un, atēņtauta, ja tev šāda dzīve,

Šā gara izredze šķiet grēks un kauns,

Kas tik ar nāvi vien ir izdzēšams,

Tad līdzi vainīgais ar esmu es.

Un viss, ko tautai vien līdz šim es devis,

Un tūkstoškārt, ko turpmāk spētu dot,

Ar viņu kopā lielā gara dzīvē,

Kas visus apņemtu kā rīta debess Un pašai dievībai jau tuvāk nestu,

Jums noziegums — tad ņemat, dzēšat to —

Še mana dvēsle, raujat pušu to--

(Sāk nevaldāmi elsot.)

Kas dzīve man — ja nav vairs dzīves elpas,

Jūs to priekš manām acīm gribat nokaut Kā upurjēru, jūs to ziedot gribat,

Tad ņemat — stiepjat mani līdz uz sodu,

Es līdzi vainīgs viņai blakām sēžos.

(Streipuļo no akmens zemē un sabrūk elsodams uz sola blakām Aspazijai.)

Pilsoņi

(pusdikti, cits pēc cita).

Periklis raud — Periklis raud--

Tukidids Skat nu!

Vai olimpietim zibšņu aptrūcies?

Nu jāņem palīgā tam asru lietus.

Arhons bazilejs *(uz Aspaziju).*

Man likums liek, lai es ar apsegu Tev acis cieti sedzu, apsūdzētā.

Aspazija

Vai mani domājies tik mazdūšīgu,

Ka nespētu es nāvei acīs skatīt?

Jeb vai jums pašiem manu acu bail,
Ka viņas netiesā jūs, tiesātājus?
Arhons bazilejs
Ko līdz tavs lepnums vairs pie Hadessliekšņa;
Ne tevis bail, bet tavu asaru.
Mums, tiesnešiem, bez meln' un baltās lodes Vēl trešā lode krūtīs — mūsu sirds.
Aspazija
Šīs bailes arī es jums atņemt gribu,
Lai top vien sirds jums cietāka par lodēm,
Šai sejā nepakustēs i ne pants.
Arhons bazilejs
Ja drosme tev, tad izturi līdz galam:
Man upursegs tev tomēr jāuzklāj,
Ne mana griba tā, to likums liek.
Periklis
(paceļ galvu).
Tā tev jau upurs, pirms vēl spriedums kritis,
Vai likums arī liek bez tiesas nokaut?
Arhons bazilejs
Ko dievi lemj, ne mums to iepriekš zināt,
Lai labs vai Jauns, viss Moiras segā tīts.
I Ifiģenija bij nāvei lemta,
Bet dieve aiznesa to mākoņsegā,
Šis segs, kas veltīts viņas piemiņai,
Var arī še tai glābējs mākons kjūt.
(Uzsedz Aspazijai melnu plivuru.)
Periklis
(apskauj cieši Aspaziju).
Tavs pēdējs glābējs tik še manas rokas,
No tām pat dievi tevi neizraus.
Arhons bazilejs *(uz sargu)*.
Nu, sargs, ņem tagad lodes izdali:
Divpadsmit baltas še, divpadsmit melnas,
Ikvienam tiesnesim pa divām lodēm,
Lai izvēl, kuru grib tas traukā mest.
Tik viena baltā lode divtik liela,
Tā pieder Atēnai un divkārt sver,
Un visu lēmumu var viena vērst.
Sargs
(nes apkārt lodes un izdala tiesnešiem: ikvienam pa baltai un melnai lodei. Pēc tam iet ar trauku, kurā tiesneši neredzami iemet katrs vienu lodi).
Melisa

(rokas pacēluse).

Ak, Atēna, tu debesjaunava,
Ar savām dzidrām acīm lūko šurp:
Tu viņu sūtīji mums gaismu nest,
Ak, neļauj atkal naktij visu klāt,
Glāb pate savu izredzēto, glāb!
(Izmisuse skatās apkārt.)
Jūs sievas, meitas, lūdzat līdz par viņu! Pilsones
(izstiepj rokas pret tiesnešiem).
Ak, rādāt žēlastību apsūdzētai Un metat lodes tikai baltas vien!
Oligarhi
Klus', sievas! Taisnību! Lai spriedums krīt!
E l p i n i k a, T el ez i p e
(tāpat ari citas oligarhu sievas).
Nē! melno lodi metat! melno! melno!
Gl a u κ a
(atdalās no viņām).
Es neizturu vairs — nē! balto! balto! Pilsoņi
Vai! pilsētai, kur nav vairs žēlastības!
E i a go rs
Lai nojauc žēlastības altāri,
Ko tam par apsmieklu vairs turpmāk stāvēt, Kad pate Atēna mūs atstāt grib!
Oligarhi
Vai! pilsētai, kur nav vairs taisnības!
Tai visos pamatos ir jāsabrūk!
P oll u k s
Kā sabrukt var, ko tura Periklis,
Viņš mums ir devis jaunu taisnību!
T u κ i d i d s
Nost pašu Perikli! Tam laiks ir krist! Oligarhi
(cits caur citu).
Nost! nost! No zemes viņu projām dzīt!
Lai nāk mums atkal Kimons atpakaļ!
P er i kl s
(uzraujas, uzlec kājās).
Ha! manim krist, jūs, melnie kraukļi, brēcat,
No dzimtenes jūs mani izdzīt gribat,
Es, kas šo dzimteni jums radījis,
Bez manis nebūtu jums Grieķijas,
Tās gara Grieķijas, ko es jums devis,
Es viņu daiļojis un augšup cēlis,
Es dzīvību par viņu ķīlā licis.
Še mana krūts! Še redzat visas rētas *(atrauj sev kailas krūtis).*

Še pate mana sirds, kas karsti pukst,
Par daudz tā grieķus, jūs, ir mīlējuse,
Nu grieķi paši šķeļat jūs šo sirdi!
Pilsoņi
(liels troksnis).
Lai dzīvo Periklis! lai mūžam dzīvo!
Bez Perikla nav pašas Grieķijas!
Pilsones
Ak, žēlot, žēlot arī Aspaziju,
Tie abi viens, tie grieķu dvēsele!
Arhons bazilejs *(paceļ zizli)*.
Lai klusums iestājas, lai Moira runā!
(Visi pēkšņi apklust, dziļš klusums.)
Sargs, izber lodes nu uz ziedokļa,
Lai visu acis viņu skaitu redz.
Sargs izber lodes.
Arhons bazilejs *(lodes skaitīdams)*.
Skaits vienlīdzīgs starp abām lodēm ir:
Še sešas melnas, lūk, un sešas baltas,
Bet baltās lodes tomēr pārsvarā,
Atēnas pašas lode viņu pusē,
Un dieves balss še saka spriedumu:
Tu, apsūdzētā, esi attaisnota.
Lai tūdaļ važas top tev atraisītas.
(Māj sargiem, kuri aši noņem važas.)
Es noņemu tev melno plīvuru,
Tu vari atkal skatīt Hēlja sauli,
Atēnas tevi sveic kā savu meitu,
Lai dievu svētība tev priekšā ieti Aspazija
(pieceļas un bez vārda ieslīgst Periklim rokās),
Ļaudis
(troksnis un gaviles).
Tie glābti! glābti! slava Atēnai! Tie abi atkal pieder savai tautai! Nu zelta laikmets ausīs Grieķijai!
Priekškars.

KA RADUSIES DRAMA «ASPAZIJA»

Dzejnieka traģika ir viņa nedarītais darbs. Tāds darbs top bieži stiprāks par pašu darītāju. Ja reiz kāda ideja, embrions, ziedu puteklīts iekritis tavā radošā fantāzijā, tad tu no tā vaļā netiec. Ar laiku tāds sīciņš pasākums pieņemas, aug un sāk runāt ar dzīvām mēlēm, un rāda jau izveidotu organismu, bez kā tu tur būtu kaut ko klāt darījis. Var jau to atmest kā nevajadzīgu un nederīgu — dzīvei taču tik daudz svarīgu, nopietnu, ikdienišķu darīšanu — te uzreiz... kāda krāsa, kāda skaņa, kaut kāds nenotverams uzzibsnījums — un atmestais stāv dzīvs un spilgts tavā priekšā un atgādina tev tavu dvēseles parādu. Un, ja tu domājies jau pavisam aizmirsis, te kādā baltā dienā tev parādās it kā svešu ļaužu pūlī kāda pazīstama, sen neredzēta seja un tu sajūti, ka tu viņu esi mīlējis, mīlējis visu mūžu un ka šī mīlestība ir bijusi stiprāka par laiku, kurš to nav spējis izdzēst, stiprāka par tevi pašu, jo tu netiec «piepildīts un brīvs», pirms tu sapni neesi pārvērtis par dzīvi.

Tā notika arī ar Aspaziju.

Kas ir Aspazija? Gluži svešs vārds svešā tautā, svešos laikos.

Man jāatzīstas, ka es šo grieķisko vārdu nemaz nebūtu kā savu pseidonīmu izraudzījusēs, ja es, pirmoreiz to lietodama, būtu kaut cik prātīgāka un vecāka bijusi, jo citādi varēju iedomāties, ka latviešu ausīm tas gluži svešs izklausās. Es arī viņu lūkoju atmest, kad vecāka un prātīgāka kļuvu, un saukties savā parastā ģimenes vārdā, bet tas man neko nelīdzēja, tad jau publika pate mani no šī vārda vaļā nelaida, kaut tas arī uz manām grāmatām vairs netika drukāts («Sarkanās puķes» no Elzas Rozenberg). Man bij jāatgriežas atkal pie Aspazijas un pie tās arī jāpaliek. Un vēl vairāk — man šim vārdam reiz nu bij jādod tuvāks izskaidrojums un jāliek dzīvot miesā un tēlā, kā tur reiz senos laikos dzīvojis tanī tautā, kura skaitās par visu tautu un laiku priekšzīmi.

Tā radās grieķiskā drāma «Aspazija», un man nu tikai vēl atliek pastāstīt par viņas pirmcēloni.

Tas bija ļoti sen, tik sen, ka aina, kas man priekš acīm rādās, man pašai liekas sveša.

Provinces pilsētā kādā augstākā meiteņu skolā notiek vēstures stunda, un skolotāja atstāsta grieķu mitoloģiju. Skolotāja ir pate sajūsmināta no sava priekšmeta un patvarīgi to iztēlo daudz plašāk, nekā tas ietilpst klases stundu apmēros, viņa, reizē arī būdama direktrise, var sev atļauties tādas gara ekskursijas. Viņas lidojumam klases bērni gandrīz nevar sekot, tas paiet tā garām, tikai dažas mācekles tam dzīvāk seko. Starp tām viena meitene no desmit, divpadsmit gadiem sevišķi sajūsmināta: plaši atplestās actiņas deg aizrautībā, uguns, kas apdvesmo pašu skolotāju, iemetusi dzirksteles

ari mācekles acīs, šīs acis sēro līdz ar Ifiģēniju, kuru dieve mākonī aiznes uz tālajiem Taurijas krastiem, un raud karstas asaras par Hektoru, kura asiņaino līķi Ahils rauj putekļos līdzi, piesējis pie saviem cīņas ratiem, bet reizē tās arī smaida Hēlija saulē, sapņodamas zilo, olimpisko sapni, ar kuru tās saauž visu savu jaunās dvēseles audumu.

Meitene nobeidz skolu un pāriet uz dzīves turpmāko posmu. Tomēr viņai rodas izdevība savas studijas vēl kādu gadu vai vairāk turpināt. Viņa iepazīstas ar kādu filologu, kurš priekš apdāvinātās meitenes ieinteresējas un viņas šaurās skolas studijas stipri paplašina, iepazīstinādams viņu ar tādiem priekšmetiem kā grieķu un latīņu valodu, mākslas vēsturi, literatūru, estētiku, poētiku un drāmas tehniku etc.

Skolotājs, manīdams savas mācekles tieksmi uz grieķu mākslu, viņai kādā dienā saka: «Vai zināt, jūs īsteni vajadzētu saukt par Aspaziju, jūs jau tāda esat, jums derētu iepazīties ar savu lielo priekšteci.»

«Kas bija Aspazija?» mācekle bailīgi jautā, un atbildes vietā skolotājs viņai iedāvina Hammerlinga romānu «Aspazija». Te nu viņa dabon iepazīties ar grieķu valsts iekārtu un sabiedrisko un ikdienas dzīvi, kā ari ar Perikļa laikmeta vadošām personām, kuras grāmatas autors pēc vēsturiskiem pētījumiem diezgan plaši iztēlojis, protams, ka ar to nevarēja pietikt priekš kāda patstāvīga darba uzbūves un izbūves, fabulas, konfliktiem, idejas etc., bet lasītājas radošā fantāzija arī vēl nebija modusēs. Tikai viens panākums bija iegūts — grieķu sapnis bij dzīvāks, spilgtāks tapis, visa grieķu dzīve lasītājai bij tuvāk pievirzījusēs.

Bet reizē ar šo daiļuma sapni vēl kāds cits sapnis bij pamodies jaunajā dvēselē, sapnis drūms, pilns asaru un asiņu, nospiedošs kā lietuvēns pret rītu: tanī pat laikā viņa arī iepazīstas ar savas pašas tautas vēsturi, lasīdama Rūtenberģi. Dziļi viņa cieš līdzi savas tautas liktenim, un, kad pirmoreiz viņas fantāzija izveidojas radošā procesā un viņas spalva top dzīva, viņa ar savām asarām uzraksta lugu «Atriebēja», kuras motīvu tā ņēmusi no Merķeļa «Latviešiem», atcerēdamās, ko kāds onkuls reiz no šīs noslēpumainās un aizliegtās grāmatas viņas mātei stāstījis, kad viņa kā sešus gadus veca meitene blakām turpat uz grīdas spēlējusēs.

Sarakstījusi šo vienu pasākumu, jaunā, iedvesmotā rakstniece nes vēl tālāk savai tautai tributu, meklēdama atrast arī senatnes skaisto pusi, un sacerē «Vaideloti» un pēc tās, vēl tālāk ieiedama mitoloģijā, «Saules meitu». Ar šiem trim darbiem noslēdzas rakstnieces tautiskais periods, bet līdz ar to arī grieķiskais sapnis ir ticis atbīdīts nost un jo vairāk tādēļ, ka tas kā zila rīta migla vēl nebij pieņēmis nekādu noteiktu tēlu.

Nāk strauja reālas dzīves pārmaiņa, kas sagrābj rakstnieci kā

ērglis Ganimēdu un aiznes to pavisam uz citu pusi. Sākas deviņdesmito gadu reālisms un stiprais sociālais uzplūdums, kurš izteicas Jaunajā strāvā un viņas orgānā «Dienas Lapā». Rakstniece jau arī pate bija nākusi kā pēctautības laika bērns un līdzi palīdzējusi gatavot pāreju uz reālisma laikmetu. Straujā, reālā kustība, kuru viņa līdzi dzīvoja, deva tai ierosinājumus un motīvus priekš reālajām drāmām «Zaudētas tiesības» un «Neaizsniegts mērķis», kurās vienā attēlojas šķiru starpība, otrā ģimenes un laulības dzīves konflikts.

Drāmas kā tā laika apliecība gan palika, bet rakstnieci pašu straujā plūsma, kura toreiz bij sagrābusi, aizsvieda atkal uz cilu pusi. Tā aizskaloja to svešos krastos trimdas tuksnesī uz sausām smiltīm. Neauglīgas bija šīs smiltis priekš radoša darba, kur tikai reta, sīka zālīte varēja uzplaukt. Rūgtas, melnas vītenes vijās tikai ap akmeņiem — sēras un ilgas pēc dzimtenes. So trimdas laiku nokrāsa izteicas arī kādā dzejolī:

Tik skujas vien un eglītes,
Kā zobi vien bez maizītes.

Sādā apkārtnē un atmosfērā nevarēja uzplaukt hesperīdu dārzi ar zelta āboliem, un zilajam, olimpiskajam sapnim bij jānobāl un jāizdziest — varbūt uz visiem laikiem.

Tā vajadzēja notikt pēc pareiza un varbūtīga slēdziena — bet lā tomēr nenotika. Nāca kaut kas ārkārtējs — pasaules karš; vēsture izdarīja lēcienu, šis karš bija reizē mazo tautu revolūcija, un tās tika brīvas. Mazā Latvija nokratīja gadu simteņu jūgu; cīnīdamās ar lielo pārspēku, viņa izrādīja tādu varonību, kāda tik vēl pieredzēta vēsturiskos laikos pie grieķiem, kad tie uzveica milzīgos peršu barus. Arī mūsu varoņi pie Cēsīm un Daugavas izkaroja to pašu cīņu kā grieķi pie Salamīnas un Maratona. Cik līdzīga bij mazajai Grieķijai mazā Latvija pēc visas savas gaitas un iekārtāsi Cik līdzīgi viņai arī turpmāk jātop šij vēstures izredzētai zemei, kuras saule vel tagad spīd pār visām tautām! Grieķijas «zelta laikmets» ausa ar viņas demokrātiju, ari pie mums ir likts pamats ar demokrātiju, tagad atliek tikai tālākā izbūve, kādu Grieķijā izveda viņas nemirstīgie gari — Periklis, Feidijs, Sofokls, Sokrats un citi. Arī pie mums katram roka jāpieliek un jādomā līdzi, lai lielajā darbā kļūtu ari paši lieli.

Te nu bij nācis laiks arī manam grieķu sapnim, kurš neļāvās vairs sevi atbīdīt nost ar iebildumu, ka tas būtu par agru nācis, ka mēs gan esam sākuši iemiesoties grieķu ārējā veidā ar dažādiem fiziskiem sportiem un olimpiskām cīņām, bet ka mums trūktu vol grieķu gara. Rīts tomēr aust, un laiks ir sapņa iedvesmu pārvērst dzīvos tēlos. Un, ja arī šis sapnis būtu vēl par agru sapņots, nāks citi sapņotāji, kas sapņos tālāk un skaistāk. Mans uzdevums ir iepildīts ar šo ierosinājumu: Fēbs Apollons ir visspēcīgs! Viņš raida savas zelta bultas pār Rīgas melnajiem torņiem un pār visu Latvijri; tumsai soli pa solim

ir jāatkāpjas.

Latvijai nav cita ceļa, tai jāiet šis demokrātijas un kultūras ceļš un jāseko tai tautai, kurai līdz šim ir sekojušas visas lielās, kā arī mazās tautas.